

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSOANELOR VĂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSOANELOR VĂRSTNICE
OIRPOSDRU REGIUNEA VEST

Nr. 1 / 2014

Revistă bilingvă • Vol. IV

Revista de Economie Socială

Journal of Social Economy

INVESTEȘTE ÎN OAMENI!

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013.

Asociația Alternative Sociale

Universitatea
„Alexandru Ioan Cuza”, Iași

Academia de Studii
Economice, București

România

Programul
Națiunilor Unite pentru
Dezvoltare România

Vol. IV/Nr. 1

Februarie 2014/February 2014

**Revista
de Economie Socială**

**Journal
of Social Economy**

Editura
Stamangiu
2014

REVISTA DE ECONOMIE SOCIALĂ

ISSN print: 2248 – 0560; ISSN online 2248 – 3667

ISSN-L = 2248 – 0560

Revista este editată în parteneriat de către Asociația Alternative Sociale, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, Academia de Studii Economice, București și UNDP/Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare România, în cadrul proiectului „Modelul economiei sociale în România”, la Editura Hamangiu, București.

Scop:

Revista de Economie socială se dorește a fi un cadru de promovare, reflecție și dezbateră a temelor de interes pentru domeniul economiei sociale. Articolele și studiile publicate vor reflecta aspecte teoretice, practice și experiențe locale, naționale și transnaționale. Sunt încurajate abordările inovatoare pentru dezvoltarea economiei sociale, reunind perspective teoretice din mediul academic și de cercetare cu perspectivele practice ale organizațiilor profit și non-profit, ale experților din întreprinderile sociale și administrație.

Toate articolele trimise vor fi supuse unui proces de recenzare (peer-group review). Revista apare de cinci ori pe an, în 500 de exemplare/număr.

Copyright:

Responsabilitatea conținutului articolelor revine, în întregime, autorului (autorilor). Autorul care trimite un manuscris (care este indicat pentru corespondență, în cazul semnării de către mai mulți autori) are responsabilitatea de a se asigura că trimiterea spre publicare/publicarea a fost încuviințată de toți autorii. Este, de asemenea, responsabilitatea autorului de a primi acceptul instituției de proveniență pentru publicare, dacă acesta îi este solicitat. Corespondența legată de un manuscris va fi purtată cu autorul care va trimite textul, dacă nu există specificată, de la început, o altă solicitare din partea semnatarilor articolului.

Autorii vor avea în vedere audiența interdisciplinară și multinațională atunci când își redactează contribuția. Trebuie avute în vedere implicațiile analizei pentru cititorii din alte domenii, alte țări și alte discipline. Prezentarea stereotipă a indivizilor și a grupurilor sociale va fi evitată.

Articolele vor conține numărul specificat de cuvinte, inclusiv rezumatul, cuvintele cheie, notele și bibliografia, în funcție de tipul articolului: studii teoretice și empirice: 5000-7000 cuvinte; descrieri de experiențe și bune practici: 1800-2200 cuvinte; recenzii: 800-1200 cuvinte.

Este de dorit ca textul să nu mai fi fost publicat sau trimis spre publicare în altă parte. Dacă autorul are un articol înrudit publicat, va specifica acest lucru.

JOURNAL OF SOCIAL ECONOMY

ISSN print: 2248 – 0560; ISSN online 2248 – 3667

ISSN-L = 2248 – 0560

The journal is edited in partnership by Alternative Sociale Association, „Alexandru Ioan Cuza” University, Iași, The Bucharest Academy of Economic Studies and United Nations Development Programme Romania, in the project: „Social Economy model in Romania”, Hamangiu Publishing House, Bucharest.

Aims:

The Journal of Social Economy is intended as an opportunity for promoting, reflecting upon and debating various topics in the area of social economy. The articles and studies published here reflect theoretical and practical issues, as well as instances of local, national and transnational experience. Our journal encourages innovative interdisciplinary and cross-disciplinary approaches to social economy development, connecting the theoretical views of the academic and research world with the practical outlook offered by for-profit and non-profit organizations, social enterprises and administration experts.

All submissions will undergo a peer-group review process. The journal is published five times per year. Number of copies/issue: 500 copies. Any views expressed in this publication are the views of the authors and are not the views of the editors or publishing house.

Copyright:

Submission of a manuscript implies that the work described has not been published before (except in the form of an abstract or as part of a published lecture, or thesis), that it is not under consideration for publication elsewhere. The author (authors) has (have) the full responsibility of the articles' content. The submitting (Corresponding) author is responsible for ensuring that the article's publication has been approved by all the other coauthors. It is also the authors' responsibility to ensure that the articles emanating from a particular institution are submitted with the approval of the necessary institution. Only an acknowledgment from the editorial office officially establishes the date of receipt. Further correspondence and proofs will be sent to the corresponding author(s) before publication unless otherwise indicated.

The authors should take into consideration the interdisciplinary and multinational addressability when they write their works. They should also take into consideration the implications of the analysis for the readers from other study areas, other countries and other subjects. The stereotypical presentation of individuals and social groups should be avoided.

The articles will contain the specified number of words including the abstract, keywords, notes and references: theoretical studies: 5000-7000 words; empirical studies: 5000-7000 words; described experiences and best practices: 1800-2200 words; book reviews: 800-1200 words.

The text should not have already been published or sent to another publication. If the author has a similar article published, he/she should specify this.

CONSILIUL ȘTIINȚIFIC ȘI EDITORIAL

Michael Cernea, Universitatea George Washington, SUA;
Nicu Gavriluță, Universitatea Alexandru Ioan Cuza din Iași, România;
Cătălin Ghinăraru, INCSMPS, București, România;
Silviu Neagu, Academia de Studii Economice, București, România;
Mariana Iovițu, Academia de Studii Economice, București, România;
Vasile Ișan, Universitatea Alexandru Ioan Cuza din Iași, România;
Pobeda Loukanova, Institutul de Cercetări Economice, Veliko Turnovo University, Bulgaria;
Cătălin Luca, Asociația Alternative Sociale, România;
Antonio Maturò, Universitatea `Gabriele D`Annunzio` Chieti-Pescara, Italia;
Mona Maria Pivniceru, Judecător la Curtea Constituțională a României;
Marius Cristian Neacșu, Academia de Studii Economice, București, România;
Liviu Oprea, Centrul de Etică și Politici de Sănătate, Iași, România;
Nadji Rahmania, Universitatea Lille I, Franța;
Adina Rebeleanu, Universitatea Babeș Bolyai, Cluj Napoca, România
Simona Stănescu, Academia Română/ICCV; Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare, România
Daniela Vîrjan, Academia de Studii Economice, București, România.

Editor Șef

Daniela-Tatiana Șoitu, Universitatea Alexandru Ioan Cuza din Iași, România

Membri

Adriana Doboș, Asociația Alternative Sociale, România;
Victoria Canțîr, Asociația Alternative Sociale, România;
Geta Mitrea, Universitatea Alexandru Ioan Cuza din Iași, România;
Conțiu Tiberiu Șoitu, Universitatea Alexandru Ioan Cuza din Iași, România;
Adrian Kanovici, Academia de Studii Economice, București, România.

Adresa redacției: Asociația Alternative Sociale, Str. Cuza Vodă nr. 8A, Iași 700036, România, jse@alternativesociale.ro; Tel.: 0332/405.475/Fax: 0332/405.477

Adresa Editurii: Hamangiu, Str. Colonel Corneliu Popeia, Nr. 36, Sector 5, București; www.hamangiu.ro

Revista de Economie Socială este indexată în DOAJ, Proquest-Ulrich, Proquest Central, Ebsco, CEEOL, IndexCopernicus și SCIPPIO și disponibilă online cu acces gratuit la adresa: <http://profitpentruoameni.ro>

Contribuțiile pentru Revista de Economie Socială pot fi trimise continuu pe adresa redacției. Începând cu 2014, revista apare bianual.

SCIENTIFIC AND EDITORIAL BOARD

Michael Cernea, The George Washington University, USA;
Nicu Gavriluță, Alexandru Ioan Cuza University Iasi, Romania;
Cătălin Ghinăraru, INCSMPS, Bucharest, Romania;
Silviu Neaguț, The Bucharest Academy of Economic Studies, Romania;
Mariana Iovițu, The Bucharest Academy of Economic Studies, Romania;
Vasile Ișan, Alexandru Ioan Cuza University, Iasi, Romania;
Pobeda Loukanova, Institut for Economic Research, Veliko Turnovo, Bulgaria;
Cătălin Luca, Alternative Sociale Association, Romania;
Antonio Maturo, University `Gabriele D`Annunzio` Chieti-Pascara, Italy;
Mona Maria Pivniceru, Judge on The Romanian Constitutional Court;
Marius Cristian Neacșu, The Bucharest Academy of Economic Studies, România;
Liviu Oprea, Centre of Ethics and Health Policies, Iași, Romania;
Nadji Rahmania, l'Université de Lille I, France;
Adina Rebeleanu, Babeș Bolyai University, Cluj Napoca, România
Simona Stănescu, Romanian Academy/RIQL; United Nations Development Programme Romania
Daniela Vîrjan, The Bucharest Academy of Economic Studies, România.

Editor in Chief

Daniela-Tatiana Șoitu, Alexandru Ioan Cuza University, Iasi, Romania

Members

Adriana Doboș, Alternative Sociale Association, Romania;
Victoria Canțîr, Alternative Sociale Association, Romania;
Geta Mitrea, Alexandru Ioan Cuza University, Iasi, Romania;
Conțiu Tiberiu Șoitu, Alexandru Ioan Cuza University, Iasi, Romania;
Adrian Kanovici, The Bucharest Academy of Economic Studies, Romania.

Address: Alternative Sociale Association, no.8A Cuza Voda Street, Iasi 700036, Romania, jse@alternativesociale.ro; Phone: 0332/405475; Fax: 0332/405477

Publishing house: Hamangiu, Colonel Corneliu Popeia Str., No. 36, District 5, Bucuresti; www.hamangiu.ro

Journal of Social Economy is covered in DOAJ, Proquest-Ulrich, Proquest Central, Ebsco, CEEOL, IndexCopernicus and SCIPPIO and available on-line with open access, on: <http://profitpentruoameni.ro>

The authors can send their contributions *continuously* to editorial and editor's address. *Journal of Social Economy* will be published bianually.

CUPRINS

ECONOMIA SOCIALĂ. PERSPECTIVE TEORETICE

Economia socială: o paradigmă în schimbare

Romeo Asiminei, Conțiu Tiberiu Șoitu _____ 3

Diminuarea stărilor de criză prin sistemul asistențial și economia socială

Dumitru Stan _____ 31

ECONOMIA SOCIALĂ. PERSPECTIVE EMPIRICE

Cadrul legal și financiar pentru inserția profesională a cetățenilor cu dizabilități – cazul ONCE

Carlos Domínguez López de Castro _____ 79

Adaptarea unui model elvețian de integrare profesională a persoanelor cu dizabilități la contextul românesc

Despina Iancu, Eva Varga _____ 116

ECONOMIA SOCIALĂ. ORGANIZAȚII ȘI PRACTICI

Incubatoare de Economie Socială în Sfântu

Gheorghe (CV), Bacău și Craiova

Polixenia Calagi _____ 153

Practici de economie socială în rândul copiilor ocrotiți în

Complexul de servicii sociale pentru copii Târgu Frumos, județul Iași

Niculina Karacsony _____ 167

RECENZIE

Raport de recomandări al economiei sociale. România, 2013

Autori: Simona Maria Stănescu (coord.), Romeo Asiminei, Daniela

Vîrjan. ADD Media Communication, București, 2013

Cristina-Ramona Tudosă _____ 189

RECOMANDĂRI PENTRU AUTORI _____ 197

SUMMARY

SOCIAL ECONOMY. THEORETICAL PERSPECTIVES

Social economy: a shifting paradigm

Romeo Asiminei, Conțiu Tiberiu Șoitu _____ 17

Crisis reduction through the systems of social economy and social assistance

Dumitru Stan _____ 54

SOCIAL ECONOMY. EMPIRICAL PERSPECTIVES

Legal and financial set up in Spanish social economy for the labour insertion of disabled citizens – The case of ONCE

Carlos Domínguez López de Castro _____ 98

Adapting a professional integration swiss model for people with disabilities to the Romanian context

Despina Iancu, Eva Varga _____ 133

SOCIAL ECONOMY. ORGANISATIONS AND PRACTICES

Social economy incubators in Sfântu Gheorghe (CV), Bacău and Craiova

Polixenia Calagi _____ 160

Social economy practices among the children fostered by the social services Complex from Târgu Frumos, Iași county

Niculina Karacsony _____ 177

BOOK REVIEW

Social economy recommendations report. Romania, 2013

Authors: Simona Maria Stănescu (coord.), Romeo Asiminei,
Daniela Vîrjan, ADD Media Communication, București, 2013

Cristina-Ramona Tudosă _____ 193

RECOMMENDATIONS FOR AUTHORS _____ 201

**Economia socială.
Perspective teoretice**

**Social economy.
Theoretical perspectives**

ECONOMIA SOCIALĂ: O PARADIGMĂ ÎN SCHIMBARE

Romeo Asiminei^[1]
Conțiu Tiberiu Șoitu^[2]

Rezumat

Articolul își propune să evalueze în ce măsură paradigma economiei sociale a fost influențată de evoluțiile și provocările socio-economice. Articolul analizează comparativ definițiile „clasice” ale economiei sociale în raport cu autodefinirile reprezentanților entităților de economie socială din România. În acest sens sunt prezentate rezultatele unei cercetări calitative de tip focus grup. Cercetarea s-a desfășurat în luna noiembrie 2011 în cadrul proiectului *Modelul economiei sociale în România* POSDRU/69/6.1/S/33490, cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial „Dezvoltarea Resurselor Umane 2007 – 2013” - Investește în Oameni!, Axa prioritară 6 Promovarea incluziunii sociale, Domeniul major de intervenție 6.1 Dezvoltarea economiei sociale. În cadrul cercetării s-au desfășurat opt sesiuni de focus grup, câte o sesiune în fiecare regiune de dezvoltare a României. Principala concluzie a articolului este că cel puțin în România economia socială este o paradigmă aflată în plin proces de schimbare, schimbare înregistrată inclusiv în proiectul de lege privind economia socială.

Cuvinte cheie: economie socială, paradigmă socială dominantă, sociologia cunoașterii, schimbare de paradigmă, definire, Legea Economiei Sociale

În prezent nu există definiții unanim acceptate pe plan mondial ale economiei sociale (Asiminei, 2012). De altfel, Comitetul Economic și Social European (2000) recunoaște dificultatea de a elabora o definiție comună a economiei sociale la nivel european. Dificultățile sunt gene-

---

^[1] Lector universitar doctor, Departamentul de Sociologie și Asistență Socială, Facultatea de Filosofie și Științe Social - Politice, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, Bulevardul Carol I nr. 11, 700506, tel.: 0232201372, e-mail: romeoasiminei@yahoo.com.

^[2] Conferențiar universitar doctor, Departamentul de Sociologie și Asistență Socială, Facultatea de Filosofie și Științe Social - Politice, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, Bulevardul Carol I nr. 11, 700506, tel.: 0232201372, e-mail: soitu-contiu@yahoo.com.

rate de în primul rând de contextele economice, sociale și legale diferite de la țară la țară care au marcat dezvoltarea sectorului economiei sociale. Soluția identificată a vizat definirea economiei sociale prin principiile care stau la baza economiei sociale și a entităților care își desfășoară activitatea în acest sector. Plecând de la aceste elemente care descriu economia socială, vom analiza în ce măsură acestea sunt congruente cu reprezentările actuale din spațiul românesc. Analiza pleacă de la premisa că economia socială este o veritabilă paradigmă socială, recunoscută ca atare de Parlamentul European (2009). Scopul articolului este de a evalua în ce măsură modelul economiei sociale este stabil și care este gradul în care evoluția contextului socio-economic a influențat acest model.

Cunoașterea științifică

Paradigma desemnează „un set de concepte, propoziții, metode de investigație, cu un pronunțat caracter normativ, dezvoltat pentru a ghida cercetarea într-un anumit domeniu specializat” (Zamfir și Vlăsceanu, 1993, p. 420). Cu alte cuvinte, este suma ipotezelor, legilor și metodelor care descrie percepția pe care comunitatea științifică o are asupra unui domeniu. În fapt, Kuhn (2008) este cel care a atribuit în 1962, în lucrarea *Structura revoluțiilor științifice*, termenului de paradigmă sensul contemporan. Kuhn (2008) analizează modul în care disciplinele științifice sunt organizate pe baza unor structuri (paradigme) împărtășite de membrii comunității științifice pe parcursul unei perioade de timp clar delimitate.

Conceptul central în lucrarea lui Kuhn este termenul analizat de noi. Pentru Kuhn (2008) paradigma științifică este ceea ce trebuie observat și analizat din aria unei discipline, întrebările care trebuie puse și cum modalitatea de interpretare a răspunsurilor. În esență, „paradigmele sunt realizările științifice universal recunoscute care, pentru o perioadă, oferă probleme și soluții model unei comunități de practicieni” (Urse, 2009, p. 41).

Kuhn (2008) a fost unul dintre primii teoreticieni care au descris știința nu ca fiind stabilă și liniară, ci susceptibilă a fi supusă schimbărilor. În acest sens Kuhn operează cu un set de concepte precum

știință normală, probleme puzzles*, anomalie, criză, știință extraordinară și revoluție științifică. Dezvoltarea oricărei științe cunoaște două etape distincte (Urse, 2009, p. 41-42). Într-o primă etapă, știința este caracterizată de cercetarea normală sau cercetarea bazată pe modelul recunoscut de comunitatea științifică, care este o activitate cumulativă de rezolvare a problemelor puzzles și care păstrează fundamentele științei fără a urmări să producă noutăți majore de ordin conceptual sau fenomenal. Dincolo de problemele de tip puzzles, știința normală poate înregistra la un moment dat și anomalii, adică problemele vizate nu mai corespund așteptărilor generate de paradigmă. În acel moment se declanșează o explorare amplă a zonei anomaliei care are ca finalitate ajustarea modelului explicativ în așa fel încât anomalia ajunge să se înscrie în limitele așteptate. În cea de-a doua etapă, știința se confruntă cu o revoluție care reprezintă o întrerupere a continuității, având un caracter necumulativ. În situația în care o anomalie nu poate fi rezolvată prin ajustarea paradigmei, știința cunoaște o criză care generează un nou model interpretativ. Procesul de tranziție spre o nouă știință, știință extraordinară, incubă înlocuirea integrală sau parțială a vechii paradigme cu una nouă. Aceasta este incompatibilă cu cea veche. Tranziția succesivă de la vechi la una nouă prin intermediul revoluției științifice descrie, din perspectiva lui Kuhn, dezvoltarea unei științe mature.

Un aspect important subliniat de Kuhn (2008) este acela că paradigmele sunt incomensurabile, ceea ce înseamnă că două paradigme nu pot fi comparate între ele. Paradigma care o înlocuiește pe cea veche nu este neapărat mai bună, deoarece criteriile de măsurare nu sunt comune. Acest lucru se întâmplă pentru că, la rândul lor, criteriile de măsurare sunt generate de modelul de interpretare.

Exemplele utilizate de Kuhn în lucrarea sa vizează momente cheie în dezvoltarea fizicii, legate de personalități precum Copernic, Newton, Lavoisier, Einstein sau Bohr. De altfel, Kuhn indică, în prefața cărții sale, conceptul de paradigmă ca nefiind aplicabil științelor sociale. Totuși, *Structura revoluțiilor științifice* s-a bucurat de o circulație mult mai

---

* probleme puzzles - categorie specială de probleme care au menirea de a testa ingeniozitatea și îndemânarea în rezolvare.

mare decât ar fi putut bănui Kuhn, generând dezbateri vii și conducând la aplicații inclusiv în acest domeniu.

Dogan și Pahre (1991) dezvoltă perspectiva lui Kuhn în direcția socialului. În primul rând, autorii subliniază eterogenitatea științelor sociale precum și polisemia conceptelor utilizate în aceste științe, ignorarea deliberată reciprocă a oamenilor de știință precum și dezvoltarea a numeroase școli de gândire, specializate și ultra specializate, în interiorul domeniilor. Pentru Dogan și Pahre (1991) elementul central al dezvoltării științei în domeniul social este inovația socială, înțelesă ca aport succesiv de noutate în cercetarea științifică. Autorii descriu procesul de inovare ca având ca punct de plecare specializarea cercetătorilor în zone periferice ale domeniului. Practic, din punct de vedere al inovației, pentru Dogan și Pahre mult mai importantă este cercetarea din zonele periferice, specializate, decât cercetarea din zona centrală a domeniului. Într-o a doua etapă apare un proces de „hibridare” între diferite zone specializate a două sau mai multe domenii. Domeniile hibride apar ca necesitate de completare a spațiilor vide dintre diferitele domenii ale cunoașterii socialului. Rezultatul acestui proces de inovare este acumularea de vaste patrimonii în toate domeniile științelor sociale și un proces continuu de fragmentare a acestora. Dogan și Pahre (1991) trec în revistă o serie de factori care pot genera inovația: schimbul transdisciplinar de teorii, transformări ale conceptelor, împrumutul de metode, tehnologia și interacțiunea dintre paradigme.

Spre deosebire atât de Kuhn cât și de Dogan și Pahre, Handa recunoaște existența paradigmelor și în științele sociale. Handa (1986) introduce conceptul de „paradigmă socială” subliniind importanța contextului social care influențează modul în care este percepută realitatea. De asemenea, Handa (1986) analizează procesul de schimbarea de paradigmă din perspectivă socială. În acest sens, autorul s-a concentrat pe evoluția contextului social care poate genera o schimbare de interpretare.

Paradigma socială descrie acel set de experiențe, credințe și valori care influențează modul în care membrii unei comunități percep realitatea și adoptă comportamente, răspunsuri, conforme cu percepția realității. Prin urmare, schimbarea de paradigmă denotă o schimbare a modului în care membrii unei comunități percep realitatea. În context

social ne vom referi la o „paradigmă dominantă”, adică la acel set de valori și mecanisme de gândire care sunt cel mai larg acceptate de membrii unei comunități la un moment dat. Paradigma socială dominantă este determinată de background-ul cultural și social al respectivei societăți și devenirile istorice.

Putem delimita o serie de agenți care determină ca o paradigmă să devină dominantă la nivelul unei comunități: organizații și organisme private sau autorități publice care o legitimează; lideri care o susțin. Paradigma dominantă este impusă prin diferite canale de comunicare: mass-media, atât prin publicații științifice cât și publicații de popularizare, conferințe, finanțarea cercetărilor din anumite direcții, sistemul educațional și inițiative juridice. Desigur că acțiunile diferiților agenți pentru a implementa și susține un anumit model dominant de interpretare și explicare socială nu trebuie privite ca acțiuni izolate, ci conjugate, existând influențe și interdependențe între aceștia.

Pentru a sublinia rolul autorităților publice și al mecanismelor utilizate pentru implementarea și susținerea unei paradigme sociale dominante puteam aduce în discuție și perspectiva lui Hall (1993) care introduce conceptul de „paradigmă de politică publică”. Continuitatea politicilor publice, deci a paradigmei de politică publică, indică menținerea paradigmei sociale dominante, în timp ce schimbarea, ajustarea, politicilor publice indică o schimbare a acesteia.

Conceptul de economie socială

Deși conceptul de economie socială este o realitate prezentă în diferite forme în marea majoritate a comunităților umane și care a cunoscut o dezvoltare naturală începând cu secolul al XVIII-lea, în contextul dezvoltării capitalismului industrial (Cace ș.a., 2010, p. 14), nu există o definiție unanim acceptată pe plan mondial. În literatura de specialitate și în documentele oficiale putem delimita două seturi de definiții ale conceptului de economie socială care aduc în prim-plan fie entitățile de economie socială (formele de organizare) fie principiile care stau la baza organizării sectorului economiei sociale (MMFPS, 2010, p. 20) sau definiții care combină cele două dimensiuni.

Principiile pe care se bazează economia socială se regăsesc în special în teoriile sociologilor utopiști (Owen, Saint Simon și Fourier), ale sociologilor anarhiști (Proudhon) sau ale unor economiști (Gide). Aceste idei apar la sfârșitul secolului XVIII și începutul secolului XIX, perioada sinonimă cu începuturile revoluției industriale și cu desfășurarea revoluției franceze. Cele două revoluții marchează profund contextul socio-economic, favorizând apariția unei paradigme a economiei sociale. Concomitent, ele generează o serie de efecte negative la nivel social: polarizarea societății, condiții dificile de muncă, delincvență, dar și conștientizarea unor valori moderne precum libertate, egalitate, solidaritate, drepturi sociale. În contextul revoluției industriale și a polarizării societății, economia se desprinde de societate și funcționează autonom.

Ideile lui Owen, Saint Simon, Fourier, Proudhon și Gide promovează forme de organizare a comunităților sau chiar a statelor bazate pe solidaritate și participare. Autorii propun modele care să maximizeze bunăstarea indivizilor și a comunității în ansamblu ei, făcând apel la principii precum egalitatea membrilor, dreptul de a se implica în activitățile economice, sociale și politice.

Primele definiții ale conceptului de economie socială, începând cu Carta Economiei Sociale adoptată în Franța în 1980 de către reprezentanții sectoarelor cooperatist, mutual și asociativ (MMFPS, 2010, p. 20) valorizează ideile sociologilor utopiști, însă contextul socio-economic face ca acestea să fie aplicate la scală mai redusă, la nivelul unor inițiative private. De exemplu, Consiliul European considera în 1989 că principiile de bază ale economiei sociale „sunt solidaritatea și participarea membrilor (pe principiul un membru, un vot), iar producătorii, beneficiarii sau consumatorii sunt animați de sentimentul de independență și de scopul civic.” (Commission of the European Communities, 1989, p. 4). În același sens, Comitetul Economic și Social European statuează faptul că organizațiile care activează în sectorul economiei sociale nu sunt orientate prioritar către profit, dar „trebuie să fie eficiente din punct de vedere economic în așa fel încât să poată utiliza surplusul financiar pentru atingerea obiectivelor” de auto-ajutor mutual (Economic and Social Committee, 2000, p. 4).

Una dintre cele mai frecvent uzitate definiții ale economiei sociale a fost elaborată de Centrul Internațional de Cercetare și Informare asupra

Economiei Publice, Sociale și Cooperativelor (CIRIEC). Conform acestei definiții economia socială este „setul de întreprinderi private organizate formal, dotate cu autonomie decizională și libertate de asociere, create pentru a întâmpina nevoile membrilor prin intermediul pieței, prin producerea de bunuri și furnizarea de servicii, asigurări și finanțare, în care procesul decizional și orice distribuire a profiturilor sau a excedentelor între membri nu este direct legată de aportul de capital sau de cotizațiile plătite de membri, fiecare dintre aceștia dispunând de un vot. Economia socială include și organizațiile private organizate formal, dotate cu autonomie decizională și libertate de asociere, care prestează servicii necomerciale pentru gospodării și ale căror excedente, dacă există, nu pot fi însușite de agenții economici care le creează, controlează sau finanțează.” (CIRIEC, 2007, p. 5). Mai mult decât atât, Parlamentul European (2009) a adoptat o Rezoluție care afirmă faptul că economia socială se bazează pe o paradigmă socială care corespunde principiilor fundamentale ale modelului european social și de bunăstare. De altfel, Uniunea Europeană susține această paradigmă prin finanțarea de proiecte care vizează dezvoltarea economiei sociale. (Fondului Social European, prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007 – 2013, Axa Prioritară 6 Promovarea incluziunii sociale, Domeniul major de intervenție 6.1 Dezvoltarea economiei sociale).

În *Raportul de Deschidere privind Economia Socială în România: Profit pentru oameni*, economia socială este definită ca „tipul de economie care îmbină în mod eficient responsabilitatea individuală cu cea colectivă în vederea producerii de bunuri și/sau furnizării de servicii, care urmărește dezvoltarea economică și socială a unei comunități și al cărei scop principal este beneficiul social. Economia socială are la bază o inițiativă privată, voluntară și solidară, cu un grad ridicat de autonomie și responsabilitate, presupune un risc economic și o distribuție limitată a profitului.” (Stănescu (coord.) ș.a., 2012, p. 13)

Reprezentări ale economiei sociale

Înțelegerea unei paradigme presupune nu doar analiza definirilor, mai mult sau mai puțin scolastice, ci și analiza reprezentărilor membri-

lor comunității. În cazul de față vom analiza reprezentările pe care persoanele implicate direct în sectorul economiei sociale le au față de această paradigmă. Analiza reprezentărilor se bazează pe datele generate de o cercetare calitativă, de tip focus grup, desfășurată în cadrul proiectului *Modelul economiei sociale în România* POSDRU/69/6.1/S/33490, cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial „Dezvoltarea Resurselor Umane 2007 – 2013” - Investește în Oamenii!, Axa prioritară 6 Promovarea incluziunii sociale, Domeniul major de intervenție 6.1 Dezvoltarea economiei sociale.

Cercetarea calitativă s-a desfășurat pe parcursul lunii noiembrie 2011. În cadrul proiectului au fost realizate opt sesiuni de focus grupuri. Pentru a acoperi întregul areal geografic al României a fost planificat câte un focus grup în fiecare regiune de dezvoltare. Pentru fiecare regiune de dezvoltare a fost selectată o locație în care s-a desfășurat sesiunea de focus-grup. La discuțiile de grup au participat reprezentanți ai entităților de economie socială, ai organizațiilor societății civile și ai autorităților publice locale cu activități în domeniul economiei sociale.

Tabel Nr. 1. Distribuția geografică a sesiunilor de focus grup

Nr. crt.	Regiunea de dezvoltare	Localitatea selectată
1.	Regiunea Sud	Alexandria
2.	Regiunea București-Ilfov	București
3.	Regiunea Nord - Vest	Cluj
4.	Regiunea Centru	Alba Iulia
5.	Regiunea Nord - Est	Bacău
6.	Regiunea Sud - Est	Constanța
7.	Regiunea Sud - Vest	Craiova
8.	Regiunea Vest	Timișoara

Focus grupurile au vizat culegerea și verificarea informațiilor referitoare la caracteristicile organizațiilor românești cu activitate în domeniul economiei sociale, autodefinirea, relațiile acestora cu autoritățile, opinia lor vis-a-vis de legislația din domeniu, cu scopul de a putea realiza o cercetare-diagnoză asupra modelelor de entități care aparțin economiei sociale din România.

În cele ce urmează vom analiza modalitatea în care persoanele implicate direct în economia socială definesc acest sector. Analiza calitativă a fost realizată cu ajutorul aplicației informatice NVivo 9.2. Din transcripțiile celor opt sesiuni de focus grup au fost extrase segmentele de text referitoare la definirea conceptului de economie socială și încărcate în programul de analiză. Parcurgând un demers de tip deductiv a fost elaborat un set de coduri („noduri”, în limbajul NVivo) (Saldana, 2009). A fost construit un set de patru coduri principale („parent nodes”): principii ale economiei sociale, entități ale economiei sociale, dimensiuni ale economiei sociale și mijloace de comunicare a conceptului de economie socială.

Tabel Nr. 2. *Structura de coduri*

„Parent node”	„Child node”
Principii ale economiei sociale	Modalități de organizare și funcționare
	Scopuri
	Valori
Entități ale economiei sociale	
Dimensiuni ale economiei sociale	Dimensiunea economică
	Dimensiunea socială
Mijloace de comunicare a conceptului de economie socială	

Din definițiile oferite de respondenți nu reiese clar caracterul de inițiativă privată al entităților de economie socială. De altfel, unul dintre respondenți consideră că entitățile de economie socială se află la intersecția a trei sectoare „privat, public și social”. Totuși, participanții la studiu descriu ca și principiu de funcționare al entităților de economie socială ca fiind o „activitate economică al cărei profit este investit în scop social”.

În marea majoritate a cazurilor, respondenții consideră că scopul entităților de economie socială este cel de a crea locuri de muncă destinate - în special - persoanelor vulnerabile. Constatăm astfel o reducere a ariei de acțiune a paradigmei economiei sociale. Dacă definițiile

prezentate anterior vizează „dezvoltarea economică și socială a unei comunități” (Stănescu (coord.) ș.a., 2012, p. 13), prin intermediul entităților de economie socială care, conform multor definiții, iau naștere cu scopul de „a întâmpina nevoile membrilor prin intermediul pieței” (CIRIEC, 2007, p. 5), autodefinirile respondenților se limitează în special la mecanisme de inserție socială a grupurilor vulnerabile. Mai mult decât atât, „economia socială e caracterizată de principiul dublei calități: membrii organizației sunt producători și beneficiari ai bunurilor produse. Contează deci interesul colectiv al membrilor” (Netedu, 2013, p. 10). În cercetarea de față, entitățile de economie socială par a fi asociate de respondenți mai curând cu mecanisme complementare servicii sociale care urmează să fie accesate de adulți vulnerabili (Șoitu, 2013, p. 7) și mai puțin un demers de empowerment individual (Șoitu, 2013; Gîrleanu-Șoitu, 2004).

Din perspectiva respondenților, valorile asociate paradigmei economiei sociale sunt solidaritatea, responsabilitatea, incluziunea socială și spiritul antreprenorial. Pentru o parte dintre participanții la focus grupuri economia socială este o „filosofie de viață” sau, altfel spus o modalitate de raportare la realitatea socială. În ciuda faptului că, „în concordanță cu principiile economiei sociale recunoscute la nivel european dar și cu reglementările naționale în vigoare, entitățile de economie socială din România sunt: asociațiile și fundațiile; organizațiile non-profit organizate sub forma caselor de ajutor reciproc ale salariaților (CARS) și ale pensionarilor (CARP); cooperativele de credit și societățile cooperative de gradul 1” (Stănescu ș.a., 2013, p. 6), respondenții identifică ca entități ale economiei sociale aproape exclusiv organizațiile non-guvernamentale.

Din punct de vedere al dimensiunii economice, respondenții consideră că entitățile de economie socială sunt „o formă alternativă de economie”, iar profitul obținut de acestea este orientat în scop social. Deși respondenții vorbesc despre orientarea profitului în scopuri sociale și/sau redistribuirea profitului, aceștia consideră că în cazul entităților de economie socială „la sfârșitul unui exercițiu financiar nu contează dacă ești pe pierdere. E normal să fii pe pierdere (...)”. Dimensiunea socială, este reprezentată, așa cum am arătat deja, de activități care să integreze persoanele vulnerabile. Această dimensiune, caracterizată de

principiul ajutorului mutual al membrilor și beneficiarilor entităților de economie socială, ca urmare a unor inițiative private bazate pe solidaritate, pare să sufere o serie de mutații: prioritară este activitatea de creare a unui spațiu de integrare și suport pentru persoanele vulnerabile. Beneficiarii acestei activități sunt reprezentați mai curând de un grup restrâns de persoane din cadrul entităților de economie socială, persoane vulnerabile cu statutul de angajat.

După cum am arătat mai sus, există mai multe modalități de promovare a unei paradigme sociale. Una dintre acestea este finanțarea activităților de cercetare și dezvoltare într-o anumită direcție. Concluzia focus grupurilor este aceea că economia socială a devenit cunoscută în România în special ca urmare a finanțărilor Uniunii Europene prin Fondului Social European, prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007 – 2013, Axa Prioritară 6 Promovarea incluziunii sociale, Domeniul major de intervenție 6.1 Dezvoltarea economiei sociale.

Concluzii: Economia socială - o paradigmă în schimbare

Analizând comparativ definițiile teoretice ale economiei sociale și autodefinirile reprezentanților acestui sector, considerăm că suntem în plin proces de schimbare de paradigmă. Așa cum am argumentat, contextul social, practicile și experiențele pot genera o schimbare de paradigmă socială. În cazul de față, reprezentările membrilor „comunității economiei sociale” se distanțează de ceea ce am putea deja denumi „vechea” paradigma a economiei sociale, descrisă de diferitele definiții (CIRIEC, 2007, p. 5; Stănescu (coord.) ș.a., 2012, p. 13). De altfel, acest proces de schimbare este reliefat și de dezvoltările legislative și de politici sociale recente din România. În acest sens, ne referim în special la aprobarea de către Guvernul României a proiectului de lege privind economia socială din data de 11 decembrie 2013. (Institutul de Economie Socială, 2014)

În *Raportul de recomandări al economiei sociale. România 2013* (Stănescu (coord.) ș.a., 2013) sunt propuse două scenarii pentru dezvoltarea economiei sociale, ambele „subsumate asumării unei viziuni

strategice asupra economiei sociale din partea factorilor decidenți” (Stănescu ș.a., 2013, p. 10). Într-un prim scenariu, întreprinderile sociale se bucură de același regim ca orice alt agent economic acestora fiindu-le facilitate accesul la resurse instituționale și financiare. În al doilea scenariu, aceleași structuri sunt promovate prin mecanisme specifice de susținere. La rândul său, acest al doilea scenariu poate urma două opțiuni strategice: a) susținerea întreprinderilor sociale independent de angajarea grupurilor vulnerabile; b) promovarea, pe lângă întreprinderile sociale, a întreprinderilor sociale de inserție orientate spre angajarea grupurilor vulnerabile. (Stănescu (coord.) ș.a., 2013; Stănescu ș.a., 2013, p. 10). Din perspectiva noastră cel de-al doilea scenariu este cel care marchează schimbarea de paradigmă și este asumat în proiectul de lege privind economia socială.

Proiectul de lege promovează economia socială printr-o serie de mecanisme și încearcă să integreze ambele opțiuni strategice prezentate de noi. Documentul face distincția între două forme majore ale economiei sociale: întreprindere socială (orice persoană juridică de drept privat care desfășoară activități în domeniul economiei sociale și care respectă principiile economiei sociale) și întreprindere socială de inserție. Întreprinderea socială de inserție este acea formă de organizare a economiei sociale care are permanent cel puțin 30% din personalul angajat aparținând unui grup vulnerabil, astfel încât timpul de lucru cumulat al acestor angajați să reprezinte cel puțin 30% din timpul de lucru al tuturor angajaților și care reinvestește pentru dezvoltare minim 60% din valoarea profitului sau, după caz, al excedentului financiar. Trebuie să menționăm faptul că cele mai consistente facilități vizează întreprinderile sociale de inserție, întreprinderi care sunt foarte apropiate de perspectiva membrilor „comunității economiei sociale”.

În concluzie, paradigma economiei sociale se află într-un proces de schimbare, încă nefinalizat, subliniat atât de autodefinirile persoanelor implicate direct în sector cât și de dezvoltările legislative. Evoluțiile și provocările socio-economice care au marcat spațiul românesc, și nu numai, din ultimii ani, au determinat necesitatea identificării unor soluții la problemele de ordin social și economic. Unul dintre răspunsuri a fost economia socială cu o serie de amendamente aduse paradigmei clasice. Accentul este mutat de la nivelul unei entități sustenabile din

punct de vedere economic cu scopul asigurării bunăstării tuturor membrilor, către entități susținute prin diferite mecanisme financiare cu scopul integrării sociale a grupurilor vulnerabile.

Bibliografie

1. Asiminei, R. (2012). Economia socială – Delimitări conceptuale. *Revista de economie socială*, Vol II, Nr.1, pp. 3-39.
2. Cace, S., Arpinte, D., Scoican, N., A., Theotokatos, H., Koumalatsou, E. (2010). *Economia socială în Europa*. Editura Expert, București.
3. Centrul Internațional de Cercetare și Informare asupra Economiei Publice, Sociale și Cooperativelor (CIRIEC) (2007). *Economia socială în Uniunea Europeană*. Rezumatul raportului întocmit pentru Comitetul Economic și Social European.
4. Commission of the European Communities (1989). *Businesses in the "Economie Sociale" Sector. Europe's Frontier Free Market*. Brussels.
5. Dogan, M. și Pahre, R. (1991). *L'innovation dans les sciences sociales*. PUF, Paris.
6. Economic and Social Committee (2000). *Opinion on the Social Economy and Single Market*. Brussels.
7. Gîrleanu-Șoitu, D. (2007). The focus on development in social work. *Revista de cercetare și intervenție socială*, Vol. 18, pp. 81-90.
8. Hall, P.A. (1993). Policy Paradigms, Social Learning, and the State: The Case of Economic Policymaking in Britain. *Comparative Politics*, 25 (3), pp. 275 – 296.
9. Handa, M. L. (1986). Peace Paradigm: Transcending Liberal and Marxian Paradigms. *International Symposium on Science, Technology and Development*. New Delhi, India, March 20–25.
10. Institutul de Economie Socială (2014). Proiectul de lege privind economia socială în dezbatere la Senat. <http://www.ies.org.ro/info-stiri/vrs/IDstire/853/t/proiectul-de-lege-privind-economia-socia>. accesat la 5 ianuarie 2014.
11. Kuhn, T. (2008). *Structura revoluțiilor științifice*. Editura Humanitas, București.

12. Ministerul Muncii, Familiei și Protecției Sociale (MMFPS) (2010). *Raport de cercetare privind economia socială în România din perspectivă europeană comparată*. www.mmuncii.ro, www.economiesociala.info.

13. Netedu, A. (2013). De la economia socială la economia solidară. Apropieri și diferențe specifice. *Revista de economie socială*, Vol III, Nr.3, pp. 3-13.

14. Parlamentul European (2009). Rezoluția Parlamentului European din 19 februarie 2009 referitoare la economia socială. <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P6-TA-2009-0062+0+DOC+XML+V0//RO>. accesat la 10 noiembrie 2011.

15. Saldana, J. (2009). *The Coding Manual for Qualitative Researchers*. Sage Publications Ltd.

16. Stănescu, S.M. (coord.), Asiminei, R., Rusu, O., Vârjan, D. (2012). *Raport de Deschidere privind Economia Socială în România: Profit pentru oameni. Raport de deschidere în cadrul proiectului Modelul Economiei Sociale în România*. Editor: Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare. www.profitpentuoameni.ro.

17. Stănescu, S.M. (coord.), Asiminei, R., Vârjan, D. (2013). *Raport de recomandări al economiei sociale. România 2013*. Editor: Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare. www.profitpentuoameni.ro.

18. Stănescu, S.M., Luca, C., Bocai, A., Asiminei, R., Vârjan, D. (2013). Economia socială în România: recomandări pentru dezvoltare. *Revista de economie socială*, Vol III, Nr.5, pp. 3-25.

19. Șoitu, D.T. (2013). Investiția socială: dincolo de vulnerabilitate prin empowerment. *Revista de economie socială*, Vol III, Nr.4, pp. 3-20.

20. Zamfir, C. și Vlăsceanu, L. (coord.) (1993). *Dicționar de sociologie*. Editura Babel, București.

21. Urse, L. (2009). Inovația în științele sociale. *Calitatea Vieții*, XX, Nr. 1-2, pp. 40-48.

SOCIAL ECONOMY: A SHIFTING PARADIGM

Romeo Asiminei ^[1]
Conțiu Tiberiu Șoitu ^[2]

Abstract

The article aims to assess the extent in which the social economy paradigm was influenced by the socio-economical evolutions and challenges. The article makes a comparative analysis of the “classical” definitions of social economy in relation with the self-definitions given by the representatives of the Romanian social economy entities. To this end, the article presents the results provided by a quality research of focus group type. The research was carried out in the month of November 2011 within the project *Social economy model in Romania* POSDRU/69/6.1/S/33490, co-financed by the Social European Fund through the Sector Operational Program “Development of Human Resources 2007 – 2013” – Invest in People, Priority axis 6 Promotion of social inclusion. The major intervention field 6.1 Development of social economy. Within the research, eight focus groups sessions were carried out, one session in each Romanian development region. The main conclusion of the article is that, at least in Romania, social economy is a paradigm that finds itself in a full process of change, change that is recorded also in the social economy draft laws.

Keywords: *social economy, dominant social paradigm, sociology of knowledge, paradigm shift, Law of Social Economy*

Currently there are no global unanimously accepted definitions for social economy (Asiminei, 2012). In fact, the European Economical and Social Committee (2000) recognizes the difficulty to elaborate a common definition for social economy at European level. The difficulties are generated by, first of all, the economical, social and legal contexts that differ from one country to another, difficulties that have

---

^[1] PhD Reader Professor, Department of Sociology and Social Assistance, Faculty of Philosophy and Socio – Political Sciences, University “Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 11, Carol I Bvd., 700506, tel.: 0232201372, E-mail: romeoasiminei@yahoo.com.

^[2] PhD Lecturer Professor, Department of Sociology and Social Assistance, Faculty of Philosophy and Socio – Political Sciences, University “Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 11, Carol I Bvd., 700506, tel.: 0232201372, E-mail: soitucontiu@yahoo.com.

marked the development of the social economy field. The identified solution had in view to provide a definition for social economy through the basic principles of social economy and of the entities carrying out activities in this field. Starting from these elements that describe social economy, we shall analyze to what extent they are congruent with the current representations within the Romanian space. The analysis starts from the assumption that social economy is a true social paradigm, recognized as such by the European Parliament (2009). The aim of the article is to evaluate to what extent is the social economy model stable and how much was it influenced by the evolution of the socio-economical context.

Scientific knowledge

A paradigm means “a set of concepts, phrases, investigation methods that have a high normative character, developed to guide the research within a certain specialized field” (Zamfir and Vlăsceanu, 1993, p. 420). In other words, it is the sum of assumptions, laws and methods describing the perception that the scientific community has on a certain field. In fact, Kuhn (2008), in 1962, has provided the term paradigm a contemporary meaning, within his work named *The structure of scientific revolutions*. Kuhn (2008) analyzes the way in which the scientific subject matters are organized based on certain structures (paradigms) shared by the members of the scientific community during a clearly marked period of time.

The core concept of Kuhn's study is the term we are analyzing in this study. For Kuhn (2008), the scientific paradigm is what must be observed and analyzed within the area of a subject matter, the questions that must be asked and the way in which we need to interpret the answers. Basically, “paradigms are universally recognized scientific achievements which, for a period of time, provide problems and model solutions to a community of practitioners” (Urse, 2009, p. 41).

Kuhn (2008) was one of the first theoreticians that have described science not as being stable and linear, but subject to changes. To this end, Kuhn operates with a set of concepts such as normal science, puzzles* problems, anomaly, crisis, extraordinary science and scientific

revolutions. The development of any science knows two distinct phases (Urse, 2009, p. 41-42). Within the first phase, science is characterized by normal research or research based on the model recognized by the scientific community, which is a cumulative activity that resolves puzzles problems and preserves the foundations of science without aiming to produce major novelties of conceptual or phenomenal type. Beyond the puzzles type problems, normal science can also record, at a certain time, anomalies, meaning that the problems had in view do not longer comply with the expectations generated by the paradigm. That moment triggers a wide exploration of the anomaly area aiming to adjust the explanatory model in such way that the anomaly ends up aligned with the expected limits. In the second phase, science is facing a revolution that represents a disruption of continuity, having a non-cumulative character. When an anomaly cannot be resolved by adjusting the paradigm, science is faced with a crisis that generates a new interpretative model. The transition process towards a new, extraordinary science incubates an integral or partial replacement of the old paradigm with a new one. This is incompatible with the old one. The consecutive transition from the old one to the new one through a scientific revolution describes, from Kuhn's perspective, the development of a mature science.

Another important aspect Kuhn (2008) points out is that the paradigms are immeasurable, meaning that two paradigms cannot be compared one with the other. The paradigm that replaces the old one is not necessarily better, because the criteria measures are not the same. This happens because, in their turn, the criteria measures are generated by the interpretation model.

The examples used by Kuhn in his study have in view the key moment in the development of physics, linked to personalities like Copernic, Newton, Lavoisier, Einstein or Bohr. In fact, Kuhn was indicating, in his book's introduction, the concept of paradigm as inapplicable to social sciences. Nevertheless, the *Structure of scientific revolutions* has enjoyed a circulation greater than Kuhn could have guessed, generating live debates and leading to applications also in this field.

Dogan and Pahre (1991) develop Kuhn's perspective to the direction of the social. First of all, the authors emphasize the heterogeneity of

social sciences and also the several meanings of the concepts used in these sciences, the intentional mutual neglect of the scientists and also the development of several thinking schools, specialized and ultra-specialized, within the fields. For Dogan and Pahre (1991), the core element of science development within the social field is social innovation, understood as a gradual contribution of novelty to the scientific research. The authors describe the innovation process as commencing from the specialization of researchers in areas that are outside the field. In the second phase, occurs a “hybridization” process between the different specialized areas of two or several fields. The hybrid fields appear as a necessity to complete the empty space between the different fields of social knowledge. The result of this innovation process is the build-up of wide patrimonies in all the social sciences fields and a continuous process of their fragmentation. Dogan and Pahre (1991) review of a series of factors that can generate innovation: the trans-disciplinary change of theories, transformations of concepts, borrowing methods, technology and interaction between paradigms.

Unlike Kuhn and also unlike Dogan and Pahre, Handa recognizes the existence of paradigms within the social sciences field as well. Handa (1986) introduces the concept “social paradigm” emphasizing the importance of the social context that influences the way in which reality is perceived. Also, Handa (1986) analyzes the paradigm shift process from a social perspective. To this end, the author has focused on the evolution of the social context, which is able to generate a change of interpretation.

Social paradigm describes that set of experiences, beliefs and values that influence the way in which the members of a community perceive reality and adopt behaviors and responses according to the perception of reality. As a consequence, the paradigm shift shows a conversion of the way in which community members perceive reality. Within a social context, we shall refer to a “prevalent paradigm”, more precisely that set of values and thinking mechanisms that are most largely accepted by the members of a community at a given time. The prevalent social paradigm is determined by the cultural and social background of that society and by the historical circumstances.

We can mark of a series of agents that determine a paradigm to become prevalent at the level of a community: private organizations and bodies or public authorities that identify it; leaders that support it. The prevalent paradigm is imposed through different communication channels: mass-media, both by scientific journals and also popularization magazines, conferences, financing certain researches, the educational system and legal initiatives. For sure, the actions of different agents to implement and support a certain prevailing model of social interpretation and explanation must not be regarded as isolated actions, but as conjugated, having influences and interdependencies between them.

In order to stress out the roles of public authorities and of the mechanisms used to implement and support a prevalent social paradigm, we could discuss also Hall's perspective (1993) who introduces the concept of "public political paradigm". The continuity of public policies, hence of the public political paradigm, indicates holding on to the prevalent social paradigm, while conversion and adjustment of public policies indicates changing it.

The social economy concept

Although the social economy concept is a reality present in various forms in most human communities and has known a natural development starting with the 18th century in the context of the industrial capitalism development (Cace and others, 2010, p. 14), there is no global unanimously accepted definition. Analyzing specialized literature and official documents, we can mark of two sets of definitions for the social economy concept which feature either social economy entities (organization forms), either principles that represent the base of the social economy organization (MMFPS, 2010, p. 20) or definitions combining both dimensions.

The principles on which social economy is based on can be found especially in the theories of the utopist sociologists (Owen, Saint Simon and Fourier), of the anarchy sociologists (Proudhon) or of some economists (Gide). These ideas emerge at the end of the 18th century and the beginning of the 19th century, a period that is synonym with the commencement of industrial revolution and of the French revolution.

The two revolutions deeply mark the socio-economical context, favoring the emergence of a social economy paradigm. In the same time, they generate a series of negative effects at social level: the polarization of society, difficult labor conditions, delinquency, but also the awareness of some modern values such as freedom, equality, solidarity, social rights. In the context of the industrial revolution and of the society's polarization, economy detaches from society and functions on its own.

The ideas of Owen, Saint Simon, Fourier, Proudhon and Gide promote forms that organize communities or even states based on solidarity and participation. The authors suggest models that maximize the welfare of individuals and of the community as a whole, calling on principles such as the equality of members, the right to get involved in economical, social and political activities.

The first definitions of social economy, starting with the Charta of Social Economy adopted in France, 1980 by representatives of the cooperatives, mutual and associative sectors (MMFPS, 2010, p. 20) capitalize the ideas formulated by the utopist sociologists, but the socio-economical context leads to the situation where they are applied on a smaller scale, at the level of some private initiatives. For example, the European Council has considered in 1989 that the basic principles of social economy are "solidarity and the participation of the members (one member, one vote), and the producers, beneficiaries or consumers are animated by the feeling of independence and by civic aim." (Commission of the European Communities, 1989, p. 4). To the same end, the European Economic and Social Committee states that the organizations that activate in the social economy sector are not primary profit driven, but "must be efficient from economical point of view so they are able to use the financial exceeding in order to achieve their objectives" of mutual self-help (Economic and Social Committee, 2000, p. 4).

One of the most frequently used definitions of social economy was elaborated by the International Center of Research and Information on Public, Social Economy and Cooperatives (CIRIEC). According to this definition, social economy is "the set of private organizations that are formally organized, own decisional autonomy and the freedom to associate, are created to meet the needs of the members through the market by introducing goods and services supply, insurances and

financing, where the decision making process and any distribution of the profits or of the exceeding between the members is not directly linked to the contribution of capital or to the fees paid by the members, each of them having one vote. Social economy includes also private organizations that are formally organized, own decisional autonomy and the freedom to associate, that provide non-commercial services for households and whose exceeding, if any, cannot be assimilated by the economical agents that set up, control or finance them.” (CIRIEC, 2007, p. 5). Moreover, the European Parliament (2009) has adopted a Resolution stating that social economy is based on a social paradigm that complies with the fundamental principles of the social and welfare European model. In fact, the European Union supports this paradigm by financing projects that aim the development of social economy (Social European Fund through the Sector Operational Program “Development of Human Resources 2007 – 2013” – Invest in People, Priority axis 6 Promotion of social inclusion. The major intervention field 6.1 Development of social economy).

The *Opening Report regarding Social Economy in Romania: Profit for people* defines social economy as “the type of economy that efficiently combines individual responsibility with collective responsibility in order to produce goods and/or services supply and whose main objective is social benefit.”

Social economy is based on a private, voluntary and solidarity initiative, with a high level of autonomy and responsibility, it implies an economical risk and a limited distribution of the profit” (Stănescu (coord.) and others, 2012, p. 13).

Representations of social economy

Understanding a paradigm implies not just analyzing the definitions that are more or less scholar but also analyzing the representations of the community members. In this instance, we shall analyze the representations of the persons who are directly involved in the sector of social economy towards this paradigm. The analysis of the representations is based on the data generated by a quality research of focus group type, carried out within the project *Model of social economy in*

Romania POSDRU/69/6.1/S/33490, co-financed by the Social European Fund through the Sector Operational Program “Development of Human Resources 2007 – 2013” – Invest in People, Priority axis 6 Promotion of social inclusion. The major intervention field 6.1: Development of social economy.

The quality research was carried out during the month of November 2011. The project organized eight focus group sessions. In order to cover the entire geographical area of Romania, each development region was assigned one focus group. For each development region was selected a location to carry out the focus group session. The group discussions included representatives of social economy entities, of civil society organizations and of local public authorities that carry out activities in the field of social economy.

Table Nr. 1. *Geographical distribution of the de focus group sessions*

Nr. crt.	Development region	Selected location
1.	Region South	Alexandria
2.	Region Bucharest-Ilfov	Bucharest
3.	Region North - West	Cluj
4.	Region Center	Alba Iulia
5.	Region North - East	Bacău
6.	Region South - East	Constanța
7.	Region South - Vest	Craiova
8.	Region West	Timișoara

The focus groups has aimed to gather and to verify information regarding the characteristics of the Romanian organizations that carry out social economy activities, self-definitions, their relationships with the authorities, their opinion towards the legislation in the field, aiming to make a research – diagnosis on the models of entities that belong to Romanian social economy.

From now on we shall analyze the way in which the persons directly involved in social economy are defining this sector. The quality research was carried out with the aid of informatics application NVivo

9.2. From the transcripts of the eight focus group sessions were extracted the text parts that refer to the definition of social economy and were loaded in the analysis program. By going through a deductive type process, a set of codes was elaborated ("nodes", in the NVivo language, Saldana, 2009). A set of four main codes was built ("parent nodes"): principles of social economy, social economy entities, dimensions of social economy and communication means for the social economy concept.

Table Nr. 2. *Structure of codes*

"Parent node"	"Child node"
Principles of social economy	Organizational and operational forms
	Objectives
	Values
Social economy entities	
Social economy dimensions	Economical dimension
	Social dimension
Communication means for the social economy concept	

The definitions provided by the respondents do not clearly indicate the private initiative character of the social economy entities. In fact, one of the respondents believes that social economy entities are at the intersection of three sector "private, public and social". Nevertheless, the participants of the study describe the operational principle of social economy as being "an economical activity whose profit is invested for a social aim".

In most cases, the respondents believe the objective of social economy entities is to create jobs that are intended – especially – for vulnerable persons. Thus, we observe a reduction in the action area of the social economy paradigm. If the definitions previously presented view "the economical and social development of a community" (Stă-

nescu (coord.) and other 2012, p. 13), through social economy entities that, according to several definitions, emerge with the aim to “meet the needs of their members through the market” (CIRIEC, 2007, p. 5), the self-definitions of the respondents are especially restricted to social insertion mechanism intended for vulnerable groups. Moreover, “social economy is characterized by the principle of double quality: the organization members are producers and beneficiaries of the produced goods. Therefore, the collective interest of the members matters” (Netedu, 2013, p. 10).

This research study states that the respondents rather seem to identify social economy entities with complementary social services mechanisms to be used by vulnerable adults (Șoitu, 2013, p. 7) and not so much with an individual empowerment process. (Șoitu, 2013; Gîrleanu-Șoitu, 2004).

From the perspective of the respondents, the values associated with the social economy paradigm are solidarity, responsibility, social inclusion and the entrepreneurial spirit. For some of the focus group participants social economy is a “life philosophy” or, in other words a way of relating to social reality. Despite the fact that “according to the social economy principles recognized at European level but also to the national enforced regulations, Romanian social economy entities are: associations and foundations; non-profit organizations organized as employees' mutual aid funds (CARS) and retired persons' mutual aid funds (CARP); credit cooperatives and rank 1 cooperative companies” (Stănescu and others 2013, p. 6), the respondents identify almost all non-governmental organizations as being social economy entities.

From the view point of economical dimension, the respondents believe that social economy entities are “an alternative economy form”, and the profit they obtain is socially driven. Although the respondents talk about driving the profit towards social aims and/or profit redistribution, they believe that, in the case of social economy entities, “at the end of a financial exercise is not important if you are losing. It is normal to be losing (...)” Social dimension, is represented, as shown already, by activities that integrate vulnerable persons. This dimension, characterized by the principle of mutual aid provided by the social economy entities' members and beneficiaries, seem to suffer a series of

mutations: the activity to create a space of integration and support for the vulnerable persons is primary. The beneficiaries of this activity are rather represented by a small group of people within the social economy entities, vulnerable persons having the employee status.

As shown above, there are several ways to promote a social paradigm. One of these is to finance the research and development activities within a certain field. The conclusion of the focus groups was that social economy has become known in Romania especially due to the financings provided by the European Union through the Social European Fund through the Sector Operational Program "Development of Human Resources 2007 – 2013" – Invest in People, Priority axis 6 Promotion of social inclusion. The major intervention field 6.1 Development of social economy.

Conclusions: Social economy – a shifting paradigm

Making a comparative analysis of the theoretical definitions of social economy and of the self-definitions made by the representatives of this sector, we believe we are in full process of paradigm shift. As we have argued, the social context, the practices and experiences can generate a shift of the social paradigm. In this instance, the representations of the "social economy community" members are far away from what we might call "the old" paradigm of social economy, described in various definitions (CIRIEC, 2007, p. 5; Stănescu (coord.) and others, 2012, p. 13). In fact, this shifting process is emphasized also by the recent legislative and social policies developments that took place in Romania. To this end, we especially refer to the fact that the Romanian Government has approved the Bill regarding social economy on the 11th of December 2013 (Social Economy Institute, 2014).

The *Recommendations report for social economy. Romania 2013* (Stănescu (coord.) and others 2013) suggests two scenarios for the development of social economy, both "failing into a strategic view on social economy of the decision makers" (Stănescu and others, 2013, p. 10). In a first scenario, social enterprises enjoy the same regime as any other economical agent, having easy access to institutional and financial resources. In the second scenario, these structures are promoted

through specific support mechanisms. In its turn, this second scenario can follow two strategic options: a) supporting social enterprises independent of vulnerable groups' employment; b) promoting, alongside with social enterprises, the social insertion enterprises that aim to employ vulnerable groups. (Stănescu (coord.) and others, 2013; Stănescu and others, 2013, p. 10). From our perspective the second scenario is the one that marks the paradigm shift and is undertaken in the social economy draft law.

The draft law promotes social economy through a series of mechanisms and tries to integrate both strategic options that we have presented. The document makes the distinction between two major forms of social economy: social enterprise (any legal person of private law that carries out activities in the social economy field and respects the social economy principles) and social insertion enterprise. The social insertion enterprise is the organizational form of social economy that has at least 30% of the employed personnel part of a vulnerable group, so that the cumulated working time of these employees represents at least 30% of the total working time, and that reinvests 60% of the profit value or, depending on the case, of the financial exceeding, for their minimum development. We must mention that the most consistent facilities aim social insertion enterprises, which are very close to the perspective of the "social economy community" members.

In conclusion, the social economy paradigm is in a changing process, which is not final yet, and is emphasized both by the self-definitions provided by the persons directly involved in this sector and also by the legislative developments. The socio-economical evolutions and challenges of the last few years that have marked the Romanian space and beyond and have determined the necessity to identify some solutions for social and economical problems. One of the answers given was social economy, with a series of amendments brought to the classic paradigm. The emphasis is moved from the level of an entity that is economically sustainable aiming to ensure the welfare of all members, to entities supported through different financial mechanisms aiming to socially integrate vulnerable groups.

References

1. Asiminei, R. (2012). Economia socială – Delimitări conceptuale. *Revista de economie socială*, Vol II, Nr.1, pp. 3-39.
2. Cace, S., Arpinte, D., Scoican, N., A., Theotokatos, H., Koumalatsou, E. (2010). *Economia socială în Europa*. Editura Expert, București.
3. Centrul Internațional de Cercetare și Informare asupra Economiei Publice, Sociale și Cooperativelor (CIRIEC) (2007). *Economia socială în Uniunea Europeană*. Rezumatul raportului întocmit pentru Comitetul Economic și Social European.
4. Commission of the European Communities (1989). *Businesses in the "Economie Sociale" Sector. Europe's Frontier Free Market*. Brussels.
5. Dogan, M. și Pahre, R. (1991). *L'innovation dans les sciences sociales*. PUF, Paris.
6. Economic and Social Committee (2000). *Opinion on the Social Economy and Single Market*. Brussels.
7. Gîrleanu-Șoitu, D. (2007). The focus on development in social work. *Revista de cercetare și intervenție socială*, Vol. 18, pp. 81-90.
8. Hall, P. A. (1993). Policy Paradigms, Social Learning, and the State: The Case of Economic Policymaking in Britain. *Comparative Politics*, 25 (3), pp. 275 – 296.
9. Handa, M. L. (1986). Peace Paradigm: Transcending Liberal and Marxian Paradigms. *International Symposium on Science, Technology and Development*. New Delhi, India, March 20–25.
10. Institutul de Economie Socială (2014). Proiectul de lege privind economia socială în dezbatere la Senat. <http://www.ies.org.ro/info-stiri/vrs/IDstire/853/t/proiectul-de-lege-privind-economia-sociala>. accesat la 5 ianuarie 2014.
11. Kuhn, T. (2008). *Structura revoluțiilor științifice*. Editura Humanitas, București.
12. Ministerul Muncii, Familiei și Protecției Sociale (MMFPS) (2010). *Raport de cercetare privind economia socială în România din perspectivă europeană comparată*. www.mmuncii.ro, www.economiesociala.info.
13. Netedu, A. (2013). De la economia socială la economia solidară. Apropieri și diferențe specifice. *Revista de economie socială*, Vol III, Nr.3, pp. 3-13.

14. Parlamentul European (2009). Rezoluția Parlamentului European din 19 februarie 2009 referitoare la economia socială. <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P6-TA-2009-0062+0+DOC+XML+V0//RO>. accesat la 10 noiembrie 2011.

15. Saldana, J. (2009). *The Coding Manual for Qualitative Researchers*. Sage Publications Ltd.

16. Stănescu, S.M. (coord.), Asiminei, R., Rusu, O., Vârjan, D. (2012). *Raport de Deschidere privind Economia Socială în România: Profit pentru oameni. Raport de deschidere în cadrul proiectului Modelul Economiei Sociale în România*. Editor: Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare. www.profitpentuoameni.ro.

17. Stănescu, S.M. (coord.), Asiminei, R., Vârjan, D. (2013). *Raport de recomandări al economiei sociale. România 2013*. Editor: Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare. www.profitpentuoameni.ro.

18. Stănescu, S.M., Luca, C., Bocai, A., Asiminei, R., Vârjan, D. (2013). Economia socială în România: recomandări pentru dezvoltare. *Revista de economie socială*, Vol III, Nr.5, pp. 3-25.

19. Șoitu, D.T. (2013). Investiția socială: dincolo de vulnerabilitate prin empowerment. *Revista de economie socială*, Vol III, Nr.4, pp. 3-20.

20. Zamfir, C. și Vlăsceanu, L. (coord.) (1993). *Dicționar de sociologie*. Editura Babel, București.

21. Urse, L. (2009). Inovația în științele sociale. *Calitatea Vieții*, XX, Nr. 1-2, pp. 40-48.

DIMINUAREA STĂRILOR DE CRIZĂ PRIN SISTEMUL ASISTENȚIAL ȘI ECONOMIA SOCIALĂ

Dumitru Stan ^[1]

Rezumat

Studiul prezintă progresia soluțiilor societății față de disfuncțiile ei, plecând de la premisa că orice grupare umană este confruntată cu diverse forme de criză. Unele variante rezolutive sunt considerate *utopii*, altele sunt apreciate ca derivații ale raportării la *idealuri sociale*, iar cele mai multe sunt definite ca *măsuri asistențiale* reactive la deficite sociale concrete. Realitatea reclamă corelarea și coordonarea unor astfel de măsuri, fapt care a determinat formarea *sistemelor de asistență socială*. Când sistemul asistențial este prea puțin eficient, iar societatea este amenințată cu disoluția, se atenuază starea de criză prin intervenția compensatorie a *economiei sociale*. Concluzia întregului demers este că între sistemul de asistență socială și economia socială funcționează o relație de complementaritate care modifică nivelul șocurilor declanșate de crize, făcându-le suportabile.

Cuvinte cheie: *normalitate socială, sistem de asistență socială, justiție socială, economie socială, complementaritate funcțională, capacitate asistențială, ideal social*

1. Delimitări conceptuale: utopie, ideal social, normalitate, anormalitate. O concluzie banală a gândirii sociale este aceea că nu a existat vreodată în realitate o societate perfectă. Mediile socio-umane, de la cele primitive și până la cele civilizate postmoderne, s-au confruntat mereu cu experiențe critice sau patologice de genul sărăciei, violenței, discriminării, neglijării, sinuciderii, incestului, inechității, înstrăinării etc. La fel de mult timp, indivizii și grupurile au resimțit presiunea identificării cât mai grabnice a soluțiilor de contracarare a acestor traume. *Cu cât șocul provocat de asemenea experiențe a fost mai mare și cu cât capacitatea reactivă sau de combatere imediată a lor a fost*

---

^[1] Conf. dr., Director al Departamentului de Sociologie și Asistență Socială, Facultatea de Filosofie și Științe Social-Politice, Universitatea Alexandru Ioan Cuza din Iași, Bd. Carol I, nr. 11, 700506, Iași, România; e-mail: dtrustan@yahoo.com.

mai mică, cu atât oamenii au formulat mai ușor variante controversate și pitorești de remediere. În proiectele intelectuale de compensare a insuficiențelor și crizelor realității și-au făcut loc scenarii naive, fanteziste, în care numeroase dintre disfuncțiile curente ale zonelor rezidențiale sunt eludate ori chiar nerecunoscute ca având vreun rol. Unele dintre aceste construcții imaginare au căpătat tonuri radicale, ajungând până acolo încât neagă evidența și exclud cu desăvârșire posibilitatea apariției fenomenelor sociale disruptive. Altele recomandă tratarea cu indiferență a tuturor tipurilor de neajunsuri, prezente frecvent în spațiile sociale, pe motiv că pot fi depășite de oameni în mod spontan. Pe aceeași linie exaltată se înscriu și teoriile care consideră mediul uman oricând capabil să înlăture fenomenele disfuncționale, încă din fazele lor incipiente de manifestare, cu condiția descoperirii și adoptării unor variante perfecte de organizare.

În asemenea contexte de înțelegere a alternativelor de poziționare a participanților la viața socială față de diversele înfățișări ale crizelor, se poate afirma că, în societăți imperfecte prin natura lor, au apărut multe modele ideale de societate. Pentru momentele în care au apărut, fiecare dintre acestea nu a însemnat altceva decât o *proiecție asupra unui sistem social perfect* sau o închipuire, mai mult ori mai puțin detaliată, despre o oază de beatitudine socială.

Modele rezolutive cu această nuanță semantică au fost, adesea, doar sugerate sau creionate în linii mari de actorii umani obișnuiți; fiind rezidenți în medii sociale nu doar imperfecte, ci de-a dreptul disfuncționale ori amenințate cu disoluția, aceștia au propus rezolvări urgente, fundamentate pe date empirice, intuiție și, în cel mai bun caz, pe gândire ostensivă. În schimb, actorii umani preponderent raționali, atestați ca gânditori de mare înțelepciune și prestigiu - precum Platon, To. Campanella, Th. Morus, R. Owen, Ch. Fourier, K. Marx, H. Spencer, J. Fourastie ș. a. - au depășit nivelul soluțiilor empirice și cu valabilitate doar pentru perioada imediată. Ca atare, ei au elaborat *modele impecabile sau ideale de societate*, recomandându-le ca salvatoare pentru umanitate și aplicabile în toate timpurile, în toate locurile. Făcând apel la conceptualizări de filosofie socială ori de sociologie, numele acestor analiști ai societăților și comunităților umane au rămas în istoria gândirii sociale, mai ales pentru ingeniozitatea imaginației lor și felul în

care au trasat contururile perfecțiunii sociale. În esență, mediile rezidențiale descrise în teoriile lor sunt apreciate ca permanent (auto)generatoare de confortabilitate și armonie existențială, străine de stări patologice, organizate în forma unui sistem de sisteme și producătoare de mare stabilitate prin faptul că sunt capabile să rezolve cu promptitudine orice semn de criză internă.

Fiecare realizare intelectuală din genul propus de astfel de teoreticieni a primit denumirea generică de **utopie**. Din punctul de vedere al înțelesurilor lui, acest cuvânt de origine grecească desemnează un loc comunitar care nu se întâlnește nicăieri, precum și o serie de fapte care nu au cum să se regăsească în realitatea apropiată. Societățile utopice recomandate de autorii amintiți sunt, în ultimă instanță, produse ale gândirii, visării și exprimării dorințelor lor, reprezentări ale unor lumi paralele ca etaloane sau ghiduri privitoare la ceea ce ar trebui să fie societatea concretă. Aceasta din urmă rămâne, totuși, tema centrală, fiind atât cauza cât și scopul descrierilor și explicațiilor utopice.

Oricât ar fi de surprinzătoare și îndrăznețe, utopiile sunt stocări de semnale analogice și instituiți teleologice racordabile la societate. Argumente în sprijinirea acestei idei stau, spre exemplu, cele mai multe dintre elementele concrete menționate de Platon despre „cetatea ideală”, dintre cele relatate cu lux de amănunte de To. Campanella cu privire la „cetatea soarelui”, de Th. Morus cu referire la insula utopiilor ori dintre cele precizate de Ch. Fourier în legătură cu funcționarea comunității de tip „falanster” ș. a. Despre acestea se constată cu ușurință că nu au fost în totalitate niște născociri, ci în cantitate semnificativă au fost preluări din mediul social de proximitate. Altfel spus, ei au selectat, pentru a fi cât mai convingători, acele structuri și funcții din realitatea socială imediată, despre care se știa că se realizează la un nivel precar și că ar trebui transformate în așa fel încât să răspundă unor *vechi expectanțe ori imperative ale întregii umanități*: bunăstare materială, bine colectiv, armonie relațională, educație de bază și diferențiată, selecție maritală socialmente atestată, sănătate socială, echilibru intergenerațional, integrare socială, ordine socială, solidaritate, justiție socială, complementaritate, asistare socială, contract social etc.

Obsedați de aceste repere valorice, gânditorii utopici au realizat construcții raționale despre modul cum ar trebui să fie societatea, însă

omițând raportarea lor efectivă la problemele societății reale. În cazul în care ar fi înfăptuit conectarea de rigoare, teoriile lor nu ar mai fi rămas *construcții în sine*, ci ar fi căpătat aura unor valori sociale sublime de orientare colectivă, adică ar fi devenit expresii ale **idealurilor sociale** (Stan, p. 295). Inclusiv societățile în care au trăit gânditorii atestați ca utopici au avut propriile idealuri sociale, care nu erau pure formule utopice și, ca atare, nu trebuie asimilate utopiilor. În viziunea unui reputat etician, George Moore, un ideal social este un superlativ dezirabil, „cel mai mare bine posibil” pentru o societate dată și o măsură a performanței absolute la care poate aspira omul (Moore, 1997). Fiind un maxim posibil, idealul social nu va fi atins în întregime niciodată, dar influențează și orientează masiv interesele, manifestările, opiniile, voințele oamenilor prin diverse instanțe de formare, atestare și coerciție socială. Așadar, *în raport cu performanța culminantă, instituită de ideal, indivizii se situează întotdeauna mai jos*, dar nu cu toții la același nivel. Poziționarea pe o anumită treaptă este în funcție de foarte mulți factori, cei mai importanți fiind dependenți de calitățile bio-psiho-socio-culturale ale persoanei, abilitățile particulare de speculare pragmatică a acestor calități și gradul de implicare a instituțiilor sociale în stimularea indivizilor de a se apropia cât mai mult de ideal.

Receptivi față de ceea ce recomandă idealul social și în urma valorificării factorilor contextuali personali, sociali, obiectivi, subiectivi, economici, culturali etc., indivizii tind să se grupeze în câteva categorii sau *intervale sociale de clasificare*. Performanțele faptelor lor și natura efectelor provocate de aceștia mediului social îi recomandă și încadrează în tipologii umane mai mult sau mai puțin extinse: privindu-i prin prisma treptelor de școlaritate parcurse vom avea o anumită clasificare, plecând de la mărimea veniturilor lor vom identifica alte intervale de grupare, alte tipuri de oameni vom delimita după nivelul lor de creativitate, statut civil, apartenență rezidențială ș. a. m. d.

Rezumându-ne strict la criterii socio-asistențiale privitoare la *contribuția indivizilor la stabilitatea și continuitatea societății*, precum și la *nivelul dependenței indivizilor față de mediul social* vom demarca două mari categorii umane (Neamțu, Stan, 2005, p. 67 și urm.): prima dintre ele definește **normalitatea socială**, întrucât include cei mai mulți oameni, aceștia dispunând de resurse existențiale suficiente, apropiin-

du-se la un grad acceptabil de exigențele idealurilor sociale și garantând prin actele lor asistențiale reproducerea socio-culturii în care trăiesc; cea de a doua o considerăm a fi a **anormalității sociale**, deoarece cuprinde numai oamenii care nu corespund tiparelor „tiranice” ale majorității (Bryce, 1995). În această clasă categorială se înscriu deopotrivă indivizii care au calități mai performante decât media socială (eroii, savanții, talentații etc.), dar și cei care se clasifică sub această medie (analfabeții, șomerii, ereticii, alcoolicii, bolnavii incurabili etc.). Despre cei dintâi spunem că reprezintă *categoria anormalității dezirabile sau a supranormalității*, pentru că au indici excepționali de reușită, provoacă dezvoltarea societății și se apropie cel mai mult de conținuturile idealurilor sociale. Despre cei din urmă se poate afirma, cu destulă ușurință, că alcătuiesc *sfera anormalității indezirabile sau a subnormalității*. Scenariile și improvizațiile utopice, precum și obiectivele cuprinse în idealurile sociale ar trebui să fie orientate nu atât spre procurarea de beneficii pentru cei care figurează în structura anormalității dezirabile ori în cea a normalității, ci spre indivizii care nu reușesc să depășească, prin propriile forțe, condiția subnormalității. Altfel spus, atât utopiile cât și idealurile sociale sunt proiecții apărute în special în împrejurări sociale critice, reflectă nivelul deficitelor funcționale ale societății și reclamă atât inițierea, cât și aplicarea unor măsuri asistențiale de compensare a anormalității sociale.

Conceptul de *anormalitate* are, de regulă, o conotație negativă, indicând toate acele persoane, acțiuni, interese, situații, stări care nu ating standardele de performanță ale normalității sociale sau ale confortabilității curente, obișnuite, de bază, dominante. Din raportarea la cele două forme ale anormalității, se deduce faptul că societatea devine îngrijorată cu adevărat doar în privința subnormalilor ei și nicidecum în legătură cu ceea ce li se întâmplă anormalilor dezirabili. Rolurile sociale ale ultimilor sunt benefice sistemului social, ajutând pe de o parte indivizii care aparțin normalității sociale să-și optimizeze conținuturile valorilor lor, iar pe de altă parte contribuind la modelarea pozitivă a persoanelor și grupurilor subnormale. De altfel, anormalitatea socială dezirabilă devine rareori subiect de patologie socială și numai în conjuncturi cu totul izolate devine caz de intervenție socială corectivă.

Situându-se cel mai jos în ierarhiile spațiului social, anormalii indezirabili sau subnormalii trebuie asistați, recuperați și (re)introduși în circuitul funcțional al normalității. De aceea societatea este constrânsă să știe în orice moment care îi sunt categoriile de subnormali pe care este nevoită să le asiste, care sunt resursele asistențiale pe care le poate mobiliza, cât de mult trebuie să dureze aplicarea eforturilor asistențiale, care situații de asistat se impun ca priorități, în ce măsură practicile asistențiale sunt compatibile cu idealurile individuale și sociale, de ce strategiile și gesturile asistențiale sunt considerate uneori demersuri utopice și nu fapte de solidaritate socială, ce fel de servicii și prestații sociale este capabilă să ofere etc. Dacă aceste aspecte sunt conștientizate, inventariate și investigate de societate pe un fond accentuat de insatisfacție individuală și de grup, atunci descoperirea, organizarea și perfecționarea unor răspunsuri sociale de contracarare apar drept consecințe firești.

2. Caracteristici esențiale ale unui sistem asistențial optim.

Într-un mediu social sănătos, persoanele care formează spațiul normalității, precum și cele care alcătuiesc zona socială de supranormalitate se mobilizează, formal și informal, pentru a-i asista pe indivizii din categoria subnormalilor. În privința manifestărilor de tip *informal*, ele practică în mod natural bioaltruismul și altruismul ocazional prin acte de milostenie, donație, filantropie. În plan *formal*, ele organizează instituții profilate doar pe activități de asistență socială, instruiesc personalul specializat în acte de asistare, construiesc strategii de asistență, identifică indivizii care au nevoie urgentă de intervenții comunitare, gestionează resursele de utilizat în demersurile asistențiale, contribuie cu fonduri și bunuri la constituirea capitalurilor protecției sociale, se înseamnă în structuri voluntare pentru a acționa împotriva fenomenelor sociale de subnormalitate etc. Atât timp cât sunt recunoscute oficial și recomandate socialmente, toate aceste ipostaze de implicare individuală și grupală, informală și formală reprezintă domeniul protecției sociale și intră în compunerea forțelor unui sistem asistențial.

Capacitatea asistențială a unei societăți este definită, înainte de toate, prin ceea ce pot face *asistenții sociali profesioniști* pentru cetățenii ei. Oferta de servicii de asistență socială și, mai ales, gradul de recuperare

și restituire a devianților în sfera normalității sociale reprezintă criteriile cele mai de seamă în reflectarea dimensiunilor acestei capacități. În plus, aceleași criterii marchează *diferențele de potențial asistențial existente între societăți* și devin indicatorii incontestabili în clasificarea și ierarhizarea mediilor sociale. În atestarea nivelului evoluției unei societăți date se cuvine, deci, să luăm în calcul nu doar performanțele ei economice, științifice, educaționale, juridice, medicale etc., ci și pe cele din domeniul asistenței sociale. În același timp, nu trebuie neglijate rolurile asistențiale complementare jucate de *nespecialiștii în asistența socială*: colegi de serviciu, vecini, co-religionari, co-etnici, practicanți caritabili, prieteni, organizații sindicale etc. În multe cazuri, implicarea celor cuprinși în această enumerare este preferată de beneficiarii actelor de asistare, ei interpretând intervențiile sociale oficiale ca gesturi birocratice ori ca expresii ale unor rațiuni practice, prin care corpul social se protezează, de fapt, pe sine, și nicidecum ca exprimări ale atașamentului socio-afectiv ori ca rezonanțe imediate ale societății la nevoile lor.

Manifestarea reactivă, impulsionată de responsabilitatea morală a cetățeanului obișnuit, devine, în special în situații de criză, o sursă de amplificare a capacității asistențiale atât prin particularitățile socio-afective exprimate în momentele de emulație solidară, cât și prin compunerea, promovarea și aplicarea sumară a unui plan anticriză paralel celui formal. Ambele ipostaze conduc la *starea de coerență sistematică* (Schnapper, 2004, p. 25), respectiv la structurarea unei logici acționale interne corpului social, prin punerea în relație a capacităților asistențiale (formale și informale), pe de o parte, și a exigențelor idealurilor sociale, pe de altă parte. Inclusiv atunci când societatea funcționează la cota de avarie și este capabilă să-și asigure existența doar la un nivel de supraviețuire, nu lipsesc în totalitate raportările la ideal sau la perfecțiunea socială. De această dată, însă, conținuturile idealurilor par lipsite de orice fundament și se apropie de caracteristicile atribuite mai curând utopiilor sociale; construcțiile teoretice riscă să devină, în asemenea împrejurări, „nouvorbe” sau „delicte de gândire” (Orwell, 1991, pp. 263-275), finalizate în imaginarea unei societăți total nespecifice, compusă din oameni care par a avea o cu altă natură și nu mai pot fi comparați aproape deloc cu lumea reală.

Amplourea și varietatea crizelor transformă mult societățile, atât în sens negativ cât și în sens pozitiv, iar schimbările petrecute în planul realității sunt urmate de glisaje și reasezări de ordin conceptual: *uto-piile sociale mai sunt acceptate doar ca aberații, formulări năstrușnice sau vise orientative pentru viitorul îndepărtat al omenirii, idealurile sociale sunt confundate destul de ușor cu ideile perfecționiste apărute înainte de intrarea în epoca postmodernității, iar normalitatea socială este asumată ca standard ideal de funcționare comunitară* (Godin, 2005). Înălțimea proiectată și socialmente justificată a perfecțiunii sociale este, astfel, foarte mult corijată și coborâtă. Paradoxal, se ajunge până la echivalarea ei cu funcționarea optimă a sistemului social și, implicit, la cenzurarea drastică a acelor aspirații individuale și de grup care nu pot fi împlinite cu ușurință sau care revendică intervenția auxiliară a sistemului asistențial.

„Dacă lumea ar fi un loc perfect, atunci ea ar oferi tuturor o casă sigură și călduroasă, o sursă adecvată de hrană, slujbe bune, asigurări medicale, iubire și îngrijire pentru prieteni și familie. Ar fi o lume cu niveluri minime de stres, delincvență și suferințe. Toți oamenii ar avea o viață satisfăcătoare și plină de bucurii. Activitatea de asistență socială există pentru că lumea nu este perfectă. Asistenții sociali vin în sprijinul oamenilor și al instituțiilor societății pe măsură ce ele se confruntă cu fel de fel de imperfecțiuni” (Morales, Sheafor, 1989, p. 3). În mod surprinzător, cele mai multe dintre elementele atribuite unui asemenea „loc perfect” (locuință, hrană, loc de muncă, sănătate fizică etc.) sunt definitorii pentru normalitatea existențială. Faptul că ele au fost, totuși, nominalizate pentru a indica perfecțiunea socială sugerează schimbarea categorică a filosofiei actuale despre utopie, ideal, mijlocie socială sau normalitate socială:

a. societatea postmodernă respinge utopia și asociază perfecțiunea cu o performanță încă nerealizată, dar realizabilă (Galbraith, 1997, p. 13);

b. idealurile contemporane au conținuturi culturale foarte înalte și variate, legate de experimentare, astronomică, inginerie genetică, automată, informatică etc., dar performanțele care se obțin în aceste domenii sunt mult prea puțin corelate cu finalități de ordin social;

c. crizele, de orice fel (financiare, morale, ecologice, politice, demografice etc.), fie sunt chiar de la debutul manifestărilor lor și crize de tip social, fie dobândesc treptat o pronunțată dimensiune socială, prin multitudinea perturbărilor aduse sistemului social;

d. starea critică sau non-critică a societății este definită nu atât prin tipurile de crize de care este ea afectată, cât mai ales de imperfecțiunile cu care se confruntă mijlocia socială sau majoritatea populației și de durata persistenței acestor imperfecțiuni;

e. cu cât convulsiile sociale și șocurile disfuncționale din societate sunt mai ample, cu atât expectanțele direcționate spre protecția socială sunt mai numeroase, iar solicitările privitoare la înființarea unui sistem asistențial ori la perfecționarea celui deja existent sunt resimțite ca imperative;

f. activitatea inefficientă a sistemului asistențial determină transformarea internă, permanentă a acestuia, precum și revizuirea poziției ocupate de el în cadrul sistemului social. Restructurările organizatorice, modificarea procedurilor de calificare a personalului, renegocierea cantității fondurilor destinate asistenței sociale, redefinirea conținuturilor valorilor aferente populației înscrise în intervalul de normalitate socială etc. sunt schimbări necesare, care răspund unui complex coercitiv solicitat de familie, școală, religie, poliție, justiție ș. a. m. d. Același complex, care are ca misiune „direcționarea ordinii sociale prin sancționarea comportamentelor deviate”, este nevoit să accepte faptul că schimbările potrivite sunt cele „teritorializate”, orientate spre păstrarea specificului comunitar, întrucât „nu poți scăpa unei ordini care transmite, din generație în generație, un sistem particular de valori” (Ogien, 2002, p. 53).

Sistemul de asistență socială, în conformitate cu aceste optici explicative, deține o serie de particularități relevante mai ales pentru *dinamica și complexitatea funcționării lui*: antrenează elemente de noutate sau de adaptare, dar și elemente de conservare a valorilor comunitare; mobilizează capacități care depind de implicarea specialiștilor în asistența socială, dar și capacități exprimate reactiv de indivizi care nu au pregătire în acest domeniu; angajează mijloace formale aflate la dispoziția unor organizații și grupuri, precum și mijloace informale utilizabile doar de către persoane reactive în raport cu problemele de rezol-

vat; admite manifestări justificate și modelate de constrângeri de ordin moral, dar și manifestări generate preponderent de îndeplinirea unor obligații legislative; agreează sursele generatoare de echilibru și normalitate la nivel individual ori grupal atât în funcție de *input*-uri, cât și pe bază de *output*-uri etc.

Din înțelegerea sistemului de asistență socială drept emergență a crizelor din societate, deducem nu numai cât de dificilă este funcționarea lui, ci și cât de variată este structura acestuia. Se consideră că orice sistem public de asistență socială are ca *elemente structurale* „instituțiile, serviciile și prestațiile,...legislația de specialitate, specialiștii și... beneficiarii lui” (Buzducea, 2005, p. 19). Fără a lua în considerație factorii determinativi ai sistemului asistențial (nevoile, trebuințele, conflictele, politicile sociale, natura reacțiilor beneficiarilor la actele de intervenție etc.), două componente trebuie adăugate și clar conturate în structura acestuia: *strategiile de rezolvare a problemelor sociale și categoriile de resurse utilizabile*.

Cel puțin *prima* dintre cele două menționate caracterizează, indubitabil, sistemele evaluate sau actuale de asistență socială, în care societatea demonstrează că a învățat din traumele trăite, erorile comise în experiențele trecute și are oricând pregătite câteva variante de acțiune anticriză: optează contextual pentru strategii asistențiale centrate pe beneficiari individuali ori pentru strategii axate pe probleme ale grupului; tolerează între anumite limite economia subterană (nereglementată fiscal și comercial) ca mediu de valorizare a muncii clandestine de supraviețuire; stimulează organizarea economiei sociale în forma cooperativelor, asociațiilor, fundațiilor etc. pentru a reduce impactul unor realități precum sărăcia, șomajul, excludiunea socială, abandonul școlar etc.; realizează asistarea socială prin utilizarea prevalentă a capacităților intervenționiste ale statului, prin mobilizarea potențialului mediului de proximitate în care trăiesc indivizii și grupurile de asistat, prin atragerea oricăror persoane, asociații, organizații, instituții dispuse să ofere sprijin celor care nu se descurcă singuri; orientează circumstanțial economia națională nu doar spre economia socială, ci și spre *economia de solidaritate* (Cace, 2006, p. 27), atât timp cât cererile unor categorii de subnormali (persoane cu dizabilități, persoane cu boli cronice, femei abuzate, minorități etnice continuu discriminate, imi-

granți incapabili de incluziune ș.a.) nu se rezolvă și bulversează stabilitatea întregului sistem social.

A deține **strategii de abordare a problemelor sociale** și, implicit, a avea soluții de principiu la acestea, înainte ca ele să fie întâlnite efectiv în societate, reprezintă dovada existenței unei însemnate capacități de control asupra crizelor sociale. Orientarea strategică, prestabilită în raport cu disfuncția de rezolvat, constituie o structură consistentă a sistemului asistențial măcar pentru faptul că oferă acestuia elementele unei reacții avizate și prompte. Cele mai multe dintre aceste elemente sunt deduse din experiențe similare ori asemănătoare, care au afectat sistemul social nu cu mult timp în urmă, precum și din accepțiunile majorității populației despre normalitatea socială. În felul acesta, oamenii care aparțin unui spațiu socio-cultural nu mai cad în eroarea de a considera perfecțiunea socială ca având conținut identic cu normalitatea socială. Practic, ei ajung la concluzia că nu este corect să supraliciteze în privința calităților pe care ar trebui să le aibă normalitatea, pentru că le-ar schimba mult prea mult amplitudinea obligațiilor lor asistențiale. Cu alte cuvinte, prezența structurală a unor strategii asistențiale consolidează autoritatea sistemului de asistență socială și îl forțează să fie mult mai ancorat la realitate. Procedând astfel, sistemul ajunge să definească normalitatea socială nu ca pe un mediu uman din care lipsesc aspectele patologice, ci ca pe un spațiu socio-demografic afectat mai mult sau mai puțin tocmai de astfel de aspecte, dar capabil să le atenueze ori înlătore efectele indezirabile.

Cea de *a doua componentă* care trebuie neapărat inclusă în suita elementelor structurale ale sistemului asistențial este indicată de *varietatea și cantitatea resurselor disponibile*. Așa după cum într-un sistem oarecare părțile relaționează între ele, iar supraviețuirea lui depinde de gradul de satisfacere a relației, la fel în cadrul sistemului asistențial există ordonări de *tip lanț* sau *intercondiționări funcționale stabile*: *trebuințele* actorilor sociali reclamă apariția *prestațiilor și serviciilor sociale*; desfășurarea controlată și previzibilă a prestațiilor și serviciilor s-a concretizat în organizarea unei ample rețele de *instituții asistențiale*; durabilitatea registrului instituțional dintr-o societate depinde de *alocațiile bugetare* primite și, în general, de resursele consumabile; mărirea alocației este condiționată longitudinal de conținuturile idealurilor

sociale, iar în plan curent de *legislația asistenței sociale*; prevederile legislative sunt aferente *categoriilor de beneficiari*; stabilitatea îndelungată a tipurilor de beneficiari delimitează *ante factum* una sau mai multe *strategii asistențiale* ș. a. m. d.

Dereglarea sau absența unei părți din acest lanț de intercondiționări fie declanșează alarma în legătură cu funcționarea anevoioasă a ansamblului social, fie separă părțile acestuia conservându-le pe fiecare la un nivel minimal, fie blochează în întregime fluența intrasistemică. Impasul pe care îl cunoaște sistemul asistențial în astfel de împrejurări poate fi atenuat, dacă are la dispoziție **resurse** suficiente. Această structură reușește să micșoreze în bună măsură starea deficitară a exprimării celorlalte structuri, inclusiv atunci când se comit erori de distribuție către beneficiari.

Prin *resursă asistențială* înțelegem *orice element care poate fi mobilizat pentru evitarea pierderii de către indivizi și grupuri a trăsăturilor normalității sociale, precum și pentru restituirea socială a celor care au retrogradat în rândurile anormalității indezirabile*. Potrivit acestei definiții, intră în categoria resurselor atât bunuri alimentare, articole de îmbrăcăminte, ajutoare financiare, transport public gratuit, adăposturi sociale, medicamente gratuite etc., cât și reacțiile de atașament emoțional, conținuturile actelor de consiliere, atitudinile morale, principiile umaniste, voința asistențială, politicile publice, capacitatea empatică, spiritul de sacrificiu etc. Până și abilitățile, responsabilitățile, competențele, capacitățile organizatorice, instinctele celor implicați în activități asistențiale intră în clasa *resurselor de asistență socială*.

Abundența resurselor reprezintă premisa valorificării avantajelor tuturor celorlalte componente ale sistemului asistențial, însă prin respectarea condițiilor presupuse de *justiția socială*. În caz contrar, faptul de a vehicula multe resurse asistențiale poate deveni motiv de discordie grupală și de etichetare a sistemului social ca nedrept. Dacă prin justiție socială se desemnează situațiile în care „toți membrii unei societăți beneficiază de aceeași protecție, aceleași drepturi, oportunități, obligații și beneficii sociale” (Krogsrud Miley, O’Melia, DuBois, 2006, p. 28), atunci se subînțelege că ar fi acte de injustiție atât neatribuirea resurselor către cei care au nevoie de asistență socială, cât și consumarea de resurse cu persoane care nu intră în categoria celor care trebuie asis-

tați. Stocul de resurse devine referențial credibil atât timp cât sistemul asistențial își proiectează funcționarea prin raportare nu la utopii sociale sau la idealuri neadaptate stărilor sociale de criză, ci prin urmărirea unor finalități precise, presupuse de normalitatea socială. Totodată, justiția socială pare să se obțină în mod firesc, dacă există repere suficiente care să orienteze împărțirea resurselor și, mai ales, dacă ele corespund, din punct de vedere cantitativ, scopurilor sistemului și beneficiarilor lui.

Distanța care separă pe cei care fac parte din anormalitatea indezirabilă de cei care alcătuiesc normalitatea socială este mult mai ușor de surmontat, decât distanța creată între conținuturile idealurilor sociale și posibilitățile socio-culturale concrete ale subnormalilor sistemului social. Acest gen de distanță se exprimă direct proporțional cu referire la mărimea cantității de resurse antrenate în actul asistențial și invers proporțional în ceea ce privește probabilitatea practicării justiției sociale: *cu cât distanța socială de recuperat este mai mare, cu atât necesarul de resurse asistențiale este mai mare și cu atât probabilitatea respectării justiției sociale în toate cazurile este mai mică; cu cât distanța socială de recuperat este mai mică, cu atât resursele revendicate de producerea actului asistențial sunt mai puține și cu atât probabilitatea respectării exigențelor justiției sociale este mai mare.*

Asemenea tendințe de corelare între distanța socială, resursele asistențiale și justiția socială nu se confirmă în toate momentele: distanța socială mare este depășită, uneori, cu cantități mici de resurse asistențiale, dar cu implicarea masivă a economiei sociale și a economiei de solidaritate (Netedu, 2013, pp. 3-11); distanța socială mică se păstrează sau chiar se adâncește, alteori, pentru că distribuția resurselor se face în baza principiului solidarității, dar prin neglijarea principiilor justiției sociale; resursele (individuale și colective, private și comunitare, materiale și spirituale etc.) primesc atestări și recunoașteri diferite în funcție de beneficiarii lor, de obiectivele pe care ei le urmăresc, de importanța contextuală care li se acordă, de filiera prin care ele ajung la dispoziția asistaților ș. a. m. d. În general, atunci când într-o societate există o cantitate considerabilă a resurselor care pot fi distribuite către populație, sistemul asistențial care le gestionează lasă impresia că este și performant. În realitate, toate sistemele naționale de asistență socială

au resurse mai puține decât necesarul anihilării crizelor de care sunt afectate, dar acest aspect nu le clasifică automat ca fiind neperformante; cele care reușesc să se adapteze rapid, să completeze „din mers” resursele repartizate prin legea bugetului și, mai ales, obțin performanța de a dezamorsa tensiunile sociale prin antrenarea eficientă a economiei sociale pot fi considerate ca fiind, fără îndoială, performante sau de succes.

Din multitudinea caracteristicilor asistențiale menționate până în acest moment rezultă că domeniul asistenței sociale nu trebuie să rămână, o construcție de principiu, pur teoretică sau o alternativă „pe hârtie” la realitatea critică. Dimpotrivă, credibilitatea lui este cu atât mai mare cu cât efectele anticriză pe care le provoacă sunt mai puternice, în pofida minusurilor teoretice ori stângăciilor organizatorice suportate. Reacțiile față de subnormalitatea socială și restrângerea sferei de acțiune a acesteia conferă asistenței sociale statutul de domeniu vital pentru orice societate. Datorită importanței lui și, în special, datorită specificității structural-funcționale prin care se remarcă, i se poate atribui statutul de sistem (asistențial). De asemenea, perspectiva sistemică de analiză și interpretare a asistenței sociale ne permite ca, în același timp cu delimitarea trăsăturilor valabile tuturor sistemelor, indiferent de natura lor, să identificăm mai multe ipostaze ale sistemului asistențial prin care el se individualizează și devine definibil în multe moduri:

- a. *Sistem închis*: necesarul funcțional se acoperă din resurse interne, iar starea de echilibru este compromisă pe măsură ce nivelul consumului de resurse ajunge la un nivel inferior producției acestora. Diminuarea și epuizarea resurselor se vor regăsi în diverse forme de criză în asistența socială.
- b. *Sistem deschis*: intrările din mediul extern sunt admise până la nivelul asigurării echilibrului intern, păstrării emergenței elementelor proprii și a identității funcționale specifice, aspectele de continuitate rămânând mai numeroase și definitorii în comparație cu cele de noutate. Elemente precum tradiția, politica, nevoia socială, prejudecata, neîncrederea etc. pot grăbi sau încetini ritmul și amploarea dechiderilor, după cum pot forța

păstrarea deschiderii pe durate foarte mari ori, dimpotrivă, închiderea sistemului deîndată ce disfuncțiile lui sunt rezolvate.

- c. *Sistem focal* (Krogsrud Miley, O'Melia, DuBois, 2006, pp. 70-71): focusarea sau centrarea precisă a demersurilor asistențiale prin delimitarea nominală a beneficiarilor (indivizi, familii, grupuri etnice, comunități rezidențiale etc.) și tratarea acestora plecând de la un referențial evident (resurse, client, asistent social etc.) prin raportări succesive la întreaga structură implicată, în vederea descoperirii interinfluențelor, soluțiilor imediate și de perspectivă, necesarului de resurse etc.
- d. *Sistem comunitar*: pericolele reale sau iminente preocupă un număr mare de indivizi, aceștia fiind reușiți prin multe aspecte comune (resurse, reguli morale, norme juridice, similaritate axiologică, voință colectivă, stil de viață, interese etc.). Beneficiarii actelor de asistare, pe lângă faptul de a primi o parte din resursele comunitarilor, capătă confortul psihic de a nu fi respinși ori ignorați de semenii din preajma lor, precum și garanția că mai au șanse de a fi reintegrați în normalitatea socio-culturală. În plus, realizatorii actelor de asistare protejează comunitatea gândind nu doar la persoanele cărora le sunt destinate măsurile asistențiale, ci și la posibilitatea (indezirabilă) de a deveni ei înșiși subiecții unor asemenea măsuri.
- e. *Sistem organic* (Geraud, Leservoisier, Pottier, 2001, p. 135): societatea este echivalată cu o totalitate de părți („organe”) interdependente, care înseamnă mai mult decât suma părților și care obține o natură proprie, de supraorgan, atât timp cât ajunge la o funcționalitate sensibil diferită de cea a tuturor componentelor ei. Reproducerea structurilor și stărilor optime ale societății reprezintă o tendință permanentă a acesteia și presupune compatibilizarea elementelor care o configurează, satisfacerea funcțiilor lor, precum și organizarea optimă a domeniului asistenței sociale în scopul corectării dereglărilor organice.
- f. *Sistem pluralist*: fiecare categorie de beneficiari ai asistenței sociale afectează în mod specific societatea și, din acest motiv, necesită analize științifice atât din perspectiva părții tipologice sau domeniului în care se încadrează (copii abuzați, toxicomani,

persoane traficate, familii cu mulți copii, mame adolescente ș. a.) în raport cu sistemul asistențial, cât și din perspectiva considerării fiecărei părți (copil, familie, migranți, șomeri, vârstnici ș. a.) ca având calitățile unui sistem de asistență socială. Domeniile asistenței sociale (Șoitu, Rădoi, 2008, p. 110 și urm.) devin sisteme, potrivit acestei premise explicative, iar sistemul asistențial primește calitatea unui *sistem de sisteme*.

Dacă fiecare domeniu asistențial indică o traumă socială și o clasă de beneficiari care revendică tratament asistențial prioritar, atunci societatea dobândește o imagine de organizație uriașă, asaltată de numeroase urgențe cărora nu știe în ce măsură le va putea face față. Ca atare, ea este nevoită să introducă diverse criterii de delimitare a beneficiarilor actelor ei: numărul traumatizaților, genul solicitanților, gradul de dependență față de intervențiile asistențiale, vulnerabilitatea cauzată de vârstă, receptivitatea subiecților la măsurile de protecție etc. Cel mai relevant criteriu în eșalonarea priorităților acționale ale sistemului de asistență socială rămâne *nivelul de abatere indezirabilă față de normalitatea socială*: persoanele depresive, fără nici un fel de venit, dependente de alcool, marcate de dizabilități severe, copiii orfani, vârstnicii dependenți ș. a. merită o atenție asistențială nu doar sporită, ci și prioritară comparativ cu persoanele care au absolvit de puțin timp școala și nu au loc de muncă, care au venituri mici, care nu sunt receptive la demersurile asistențiale îndelungate ale societății, persoanele vârstnice nedependente ș. a. Diferențierea tipurilor de beneficiari și de intervenții asistențiale trebuie realizate pentru a evita supradimensionarea impactului generat de unele probleme sociale și pentru a distribui resursele insuficiente pentru toate cazurile, ținând cont nu doar de dreptul tuturor cetățenilor la asistență socială, ci și de ordinea comunitară indusă de morală.

Aceasta din urmă îl determină pe individ să adopte comportamente care dau vigoare și sustenabilitate sistemului asistențial: nu invocă deloc dreptul la asistență socială sau recurg la prevederile acestuia doar în ultimă instanță; caută soluții preponderent informale de ieșire din starea de criză, prin angajarea unor eforturi (personale, familiale, ale vecinătății) care să solicite cât mai puțin mediul societal; compară presiunea satisfacerii nevoilor proprii cu amploarea neajunsurilor altor

comunitari și acceptă întâietatea asistențială a situațiilor grave; adaptează semnificativ nivelul personal al aspirațiilor și calității vieții, raportându-se atât la penuria de resurse, cât și la sancțiunile morale pe care i le-ar putea aplica mediul rezidențial, dacă ar proceda altfel; se convertește contextual din poziția de asistat în cea de realizator de asistență socială, din ipostaza de consumator în cea de creator și ofertant de resurse asistențiale etc. Implicit sau explicit, tot morala ordonează funcționarea sistemului de asistență socială în sensul de a nu atrage un număr mult prea mare de beneficiari, ci de a-i forța pe cei care au acest statut la un moment dat să acționeze cât mai rapid pentru schimbarea lui.

Sistemul asistențial este un sistem de sisteme dispuse relativ ierarhic, iar cibernetica acestuia nu înseamnă blocarea ansamblului ca efect al crizei uneia dintre părțile lui, ci corelarea părților pentru compensarea insuficiențelor interne, pe de o parte, și salvagardarea întregului social, pe de altă parte. Nu doar ceea ce aparține sistemului este esențial pentru starea lui, mai ales dacă el se confruntă cu dificultăți alarmante. Ceea ce se întâmplă în afara sistemului asistențial poate deveni, uneori, atât de important încât să fie asumat ca și cum ar fi parte integrantă a acestuia. Într-o astfel de poziție se află economia socială în raport cu sistemul de asistență socială, ea contribuind decisiv la realizarea multora dintre funcțiile lui.

3. Economia socială – soluția de complementaritate a sistemului asistențial. Prin *economie*, în sens general, sunt indicate enorm de multe aspecte, greu de surprins într-o definiție sumară. Printr-un singur concept sunt desemnate deopotrivă bunuri, servicii, ocupații, relații presupuse de realizarea producției, schimbului, consumului ori răsplătirea muncii, preocupările oamenilor de a face economii prin limitarea cheltuielilor, de a administra eficient resursele în vederea îmbogățirii, de a media relația dintre scopuri și mijloace în proiectarea comportamentelor umane etc.

Economia socială este o formă de economie prin care rezultatele structurilor și activităților de genul celor cuprinse în înșiruirea anterioară sunt valorizate în spirit asistențial. Altfel spus, o serie de fapte atestate ca fiind de tip economic devin *fapte de economie socială*, întrucât joacă rol de „vehicul de transformare pe calea de la marginea

socialului înspre viața obișnuită a comunității” (Cace, 2010, p. 35). Concret, cei care își organizează activitatea economică în forma faptelor de economie socială se remarcă în mediul social ca ofertanți de locuri de muncă pentru persoanele cu dizabilități, facilitatori de orientare a persoanelor greu acceptate pe piața muncii către surse sigure de venituri, creatori de ocazii de remarcare și valorificare a capacităților individuale de muncă deținute de către cei socialmente compromiși, formatori de opinie favorabilă valorilor umaniste ale repartiției, consumului subvenționat și incluziunii sociale etc. În conformitate cu acest mod de proiectare a relației dintre domeniul economic și cel social, funcționarea economiei sociale se regăsește în producerea de *resurse complementare pentru sistemul de asistență socială* și în crearea de șanse suplimentare de menținere a indivizilor în perimetrul normalității sociale.

În orice sens am privi economia socială, destinația ei asistențială este evidentă: „în sens exhaustiv, structura de economie socială este definită ca fiind organizația deținută și controlată...democratic de un grup de persoane, reunite...voluntar, care au ca scop satisfacerea unor nevoi de natură economică și socială și care generează impact social semnificativ pentru grupurile sociale vulnerabile...În sens restrâns, organizația de economie socială are o profundă misiune socială, desfășoară activități economice și utilizează resursele obținute, indiferent de sursă, pentru a finanța forme de suport social pentru grupurile sociale vulnerabile” (*Ghid de bune practici în economie socială*, 2013, p. 15). Se înscriu în economia socială toate inițiativele economice („întreprinderi sociale”, „afaceri”) din sectorul public și privat de genul companiilor care oferă locuri de muncă special înființate pentru persoanele defavorizate, organizații non-profit de tipul fundațiilor, asociațiilor, uniunilor, cooperativelor axate pe furnizarea de servicii comunitare și valorificarea în comun a unor resurse (mai ales cele locale), grupuri de caritate constituite pentru sporirea beneficiilor publice, grupuri de întrajutorare în situații limită sau speciale, servicii gratuite de găzduire a copiilor și maturilor care nu au locuință, comercializarea unor produse de bază la prețuri care să permită cumpărarea lor de către persoanele cu venituri mici, angajarea voluntară în prestarea de activități de muncă în folosul celor dependenți de asistența socială etc.

Dimensiunea economică a inițiativelor surprinse în această enumerare este serios eclipsată de dimensiunea lor socială. Faptul economic nu este lăsat să se orienteze liber, ci este constrâns să evolueze în favoarea categoriilor sociale devenite victime ale diverselor forme de criză. Transformarea unor părți ale economiei libere în economie socială este, deci, o consecință firească a ghidării faptelor economice nu atât după cererea exprimată de piață, cât după nevoi ale persoanelor aflate în impas.

O asemenea transformare ar trebui să pătrundă mult mai adânc în structura economiei, pentru că ar însănătoși semnificativ sectoarele economice. Iată câteva argumente, în sprijinul acestei afirmații: **a.** ori de câte ori producția economică se extinde mult mai mult decât absorbția ei pe piață, produsele apar ca obiecte de prisos sau lipsite de finalitate și ar căpăta sens, dacă ar primi destinații sociale sau asistențiale; **b.** cantitatea mare de mărfuri, nesuținută de o cerere cel puțin la fel de mare pe piață, forțează scăderea prețului până la nivelul social sau de non-profit al mărfii și, implicit, înlesnirea accesului la consum pentru categoriile sociale marginale; **c.** cuprinderea indivizilor vulnerabili în sistemul economiei libere ori în cel al economiei sociale înseamnă șansa valorificării, la costuri relativ mici, a unor capacități de muncă încă insuficient apreciate sau descoperite de societate; **d.** participarea extinsă la producție prin antrenarea unui număr mare de asociați generează starea de economie solidară, aptă să se schimbe cu ușurință în economie socială sau de caritate, deoarece stimulează democrația, egalitatea și coeziunea organizațională de tip comunitar; **e.** dezvoltarea economiei libere prin diversificarea rețelei de servicii adresate populației, concomitent cu păstrarea acestora în limitele moralității și justiției sociale, presupune raportarea faptelor economice nu atât la dorințele cele mai sofisticate și mai costisitoare ale consumatorilor, cât mai ales la nevoile asistențiale ale indivizilor vulnerabili ori la cerințele prevăzute de standardele normalității sociale.

Glisajul economiei de piață către economia socială se înfăptuiește în toate tipurile de societăți, numai că are motivații diferite în funcție de nivelul lor de dezvoltare și de amploarea crizelor pe care trebuie să le anihileze: pentru a respecta dreptul tuturor categoriilor de indivizi la existență civilizată, societățile dezvoltate au organizat sisteme puterni-

ce de asistență socială, iar atunci când acestea nu sunt destul de eficiente, intervine *raționalitatea socială* și dirijează economia în direcție asistențială (limitarea prin lege a nivelului unor prețuri, amânarea implementării unor tehnologii care ar desființa multe locuri de muncă, stimularea înființării de întreprinderi sociale, perceperea unor adaosuri comerciale foarte mari la mărfurile de lux pentru a obține resurse asistențiale suplimentare etc.); societățile mai puțin dezvoltate din punct de vedere economic și care au sisteme de asistență socială mai puțin performante apelează cu precădere la *morală socială reactivă*, ca să asigure supraviețuirea locuitorilor (sensibilizarea generozității celor bogați, popularizarea cazurilor sociale, inducerea unei concepții minimaliste referitoare la consum, asocierea conținuturilor aspirațiilor cetățenești cu valori precum măsura, modestia și resemnarea, promovarea comportamentelor altruiste ca obligații și datorii morale etc.).

Indiferent de tipul generic în care încadrăm o societate, domeniul economic al acesteia are de suferit într-o măsură oarecare, mai ales atunci când ea se confruntă cu una sau mai multe genuri de criză: spre exemplificare, criza din sectorul educației scade calitatea forței de muncă, criza familiei reduce nivelul producției, criza politică afectează conținuturile comerțului exterior, criza morală schimbă în sens negativ reprezentările sociale despre muncă etc. În mod normal, mediul economic nu poate rămâne pasiv la astfel de situații extraeconomice și, în consecință, trebuie să aibă atitudini de opunere față de ele. Forma adecvată de implicare și răspuns din partea acestuia este permutarea, naturală ori controlată, a multor fapte economice în fapte de economie socială. Se obține în acest fel liantul dintre economie și sistemul de asistență socială, adică o uniune de forțe complementare în demersurile anticriză ale societății.

Beneficiile ocazionate de momentele consocierii forțelor economice și asistențiale sunt dintre cele mai profunde pentru societate. Iată avantajele cele mai relevante derivate din complementaritatea acestora: **a. reformularea concepțiilor despre om** prin fundamentarea lor pe axioma conform căreia ființa umană este chintesența existenței, iar eforturile de asistare, recuperare și restituire în mediul social a devianților nu trebuie niciodată suspendate, indiferent de cât de consistente ar fi costurile intervențiilor sociale ori de cât de mare este gradul de abatere

de la normalitatea socială; **b.** identificarea modalităților de *valorificare a potențialului individual și grupal din zona de proximitate*, mulți dintre consumatorii de resurse asistențiale având suficiente forțe economice, dar insuficiente abilități de utilizare a acestora ca să poată evita sau depăși condiția de asistat social; **c.** *antrenarea oportună a indivizilor vulnerabili în acțiuni de economie socială* și transformarea lor din poziția de potențiali asistați sociali în poziția de ofertanți de asistență socială; **d.** *redefinirea actelor economice și asistențiale* prin prisma raportării lor la valori precum demnitatea, onoarea, autorealizarea etc. (pe care beneficiarii și le păstrează, dacă simt că sunt tratați și prețuiți ca persoane) și nu doar din perspectiva raționalității scopului generic de a recupera social cazurile abaterii de la normalitate; **e.** *evitarea exagerării importanței domeniilor vieții sociale* prin recunoașterea fluctuațiilor rolurilor lor, precum și a situațiilor paradoxale pe care ele le generează: când societatea este în criză, pentru ieșirea din această stare are nevoie presantă de dezvoltarea economiei, însă obține creșteri evidente doar în ceea ce privește sistemul de asistență și economie socială; când societatea nu este marcată amenințător de criză, starea economiei libere este optimă, iar sistemul de asistență și economie socială fie stagnează, fie activează sporadic și preventiv, fie se perfecționează și organizează pentru a fi pregătit să replice la viitoarele crize.

Concluzie: Economia socială este un remediu elegant și subtil al societății, prin care sunt compensate ori ținute sub control deficiențe mari ale sistemului de asistență socială. Prin convertirea unor fapte economice, orientate de obicei spre profit, în fapte economice cu efecte asistențiale, se ocolește sau se amână declanșarea unor crize sociale. A coordona economia liberă în mod constant și a o aronda permanent asistenței sociale este dăunător pentru societate. În schimb, a o controla în momente de iminență a convulsiilor și crizelor este curativ și revigorant. Pentru sistemul de asistență, recursul la economia socială echivalează cu apelul la soluția de rezervă sau de ultimă instanță, care nu trebuie să se finalizeze cu eșec, cel puțin pe termen scurt. Cu cât reușește să implice mai mult comunitatea și cu cât angajează productiv mai mult pe individ, economia socială nu numai că îndepărtează pericolele

critice din societate, dar diminuează masiv costurile funcționării sistemului de asistență socială.

Bibliografie

1. Bryce, J. (1995). *The American Commonwealth*. Liberty Fund. Indianapolis.
2. Buzducea, D. (2005). *Aspecte contemporane în asistența socială*. Editura Polirom, Iași.
3. Cace, S. (coord.). (2006). *Economia socială în Europa*. Editura Expert, București.
4. Cace, S. (coord.). (2010). *Cele mai bune practici în sectorul economiei sociale În Grecia și în alte state ale Uniunii Europene*. Editura Expert, București.
5. Galbraith, J. K. (1997). *Societatea perfectă. La ordinea zilei: binele omului*. Editura Eurosong&Book, București.
6. Geraud, M.-O., Leservoisier, O., Pottier, R. (2001). *Noțiunile-cheie ale etnologiei. Analize și texte*. Editura Polirom, Iași.
7. *Ghid de bune practici în economie socială*. (2013). ADD Media Communication, București.
8. Godin, C. (2005). *Sfârșitul umanității*. Editura Știința, Chișinău.
9. Krogsrud Miley, K., Melia, M.O, DuBois, B. (2006). *Practica asistenței sociale*. Editura Polirom, Iași.
10. Moore, G. E. (1997). *Principia ethica*. Editura Du Style, București.
11. Morales, A., Sheafor, B. W. (1989). *Social Work – A Profession of Many Faces*. Allyn&Bacon, Needham Heights.
12. Neamțu, G., Stan, D. (coord.). (2005). *Asistență socială. Studii și aplicații*. Editura Polirom, Iași.
13. Netedu, A. (2013). „De la economia socială la economia solidară. Apropieri și diferențe specifice”. *Revista de economie socială*, nr. 3/2013. Editura Hamangiu, București.
14. Ogien, A. (2002). *Sociologia devianței*. Editura Polirom, Iași.
15. Orwell, G. (1991). *O mie nouă sute optzeci și patru*. Editura Univers, București.
16. Schnapper, D. (2004). *Comunitatea cetățenilor. Asupra ideii moderne de națiune*. Editura Paralela 45, Pitești.

17. Stan, L. (2003). *Problema idealului. Perspective moral-pedagogice*. Editura Universității „Al. I. Cuza”, Iași.

18. Șoitu, D., Rădoi, M. (2008). *Sisteme de acțiune socială*. Editura Fundației AXIS, Iași.

CRISIS REDUCTION THROUGH THE SYSTEMS OF SOCIAL ECONOMY AND SOCIAL ASSISTANCE

Dumitru Stan ^[1]

Abstract

The study presents the evolution of the society's solutions for its malfunctions, starting from the assumption that any human group is faced with various forms of crisis. Some of the resolutions are considered to be *utopias*, others are considered derivations from matters related to *social ideals*, and most of them are defined as being *assistential measures* that react to the concrete social shortcomings. When the social assistance system has little efficiency and society is threatened to dissolve, the crisis is ameliorated by the compensatory intervention of *social economy*. The conclusion of the entire undertaking is that there is a complementary relationship between social assistance system and social economy that has modified the level of shocks triggered by crisis, making them bearable.

Keywords: *social normality, social assistance system, social justice, social economy, functional complementarity, assistive capacity, social ideal*

1. Conceptual boundaries: utopia, social ideal, normality, abnormality. A simple conclusion drawn by social thinking is that, in reality, there never was a perfect society. The socio-human environment, from the primitive one to the postmodern civilized ones, have always faced critical or pathological experiences such as poverty, violence, discrimination, neglect, suicide, incest, inequity, estrangement, etc. For this whole time, individuals and groups have felt the pressure to identify counterattack solutions for these traumas as quickly as possible. *The greater the shock caused by such experiences was, the easier for people to formulate controversial and scenic solutions for recovery.* The intellectual projects for compensating the failures and crisis of reality made room for lame, fantasy scenarios, where many of the current malfunctions

---

^[1] Assoc. Prof. Ph.D., Department of Sociology and Social Work, Director, Alexandru Ioan Cuza University of Iași, 700506, Carol I 11, Romania; E-mail: dtrustan@yahoo.com.

from the residential areas are eluded or even not recognized as having any role whatsoever. Some of these imaginary constructions have gained radical tones, going to such extent that they deny proof and completely exclude the possibility that disruptive social phenomenon emerge; others recommend to treat with indifference all types of shortcomings that are frequently present in social spaces, claiming that they can be overcome spontaneously by people; also, in the same exalted line we find the theories that consider that human environment is capable at any time to eliminate the dysfunctional phenomenon since the inception phase, provided that some perfect organization solutions are discovered and adopted.

In such contexts of understanding the alternatives of positioning social life participants up against the various faces of crisis, we can state that, within societies that are imperfect by their nature, many ideal society models have emerged. When they have emerged, each of them has meant nothing more than *a projection on a perfect social system* or a fantasy, more or less detailed, about a social beatitude oasis.

The resolution models having this semantic shade were, very often, merely suggested or roughly sketched by ordinary human actors; being residents in social environments that are not just imperfect, but straightforward dysfunctional or threatened to dissolve, they have suggested urgent solutions, substantiated on empirical data, intuition, and at best, on an ostensive thinking. In contrast, the main rational human actors, certified as thinkers of great wisdom and prestige – such as Platon, To. Campanella, Th. Morus, R. Owen, Ch. Fourier, K. Marx, H. Spencer, J. Fourastie etc. - have exceeded the empirical solutions level that is valid only for the immediate period of time. Therefore, they have elaborated *impeccable models or society ideals*, recommending them as saviors of humanity and applicable in all times and in all places. Appealing to social philosophy or sociology conceptualizations, the names of these society and human community analysts have remained in the history of social thinking, especially for the ingenuity of their imagination and for the way in which they have sketched social perfection. Basically, the residential environments described in their theories are considered to be (self) generators of comfort and existential harmony, without knowing pathological conditions, organized as a

system of systems and producing great stability due to the fact they are capable of promptly resolving any sign of internal crisis.

Every intellectual achievement of the genre suggested by such theoreticians has received the generic name – **utopia**. From the view point of its meanings, this word of Greek origin points to a community place that cannot be found anywhere, and also to a series of facts that cannot exist in the immediate reality. The utopist societies recommended by the above mentioned authors are, in fact, products of thinking and dreaming and an expression of their desires, representations of some parallel worlds as standards or guides concerning what should our concrete society be. This remains though, the core theme, being both the cause and also the purpose of the utopist descriptions and explanations.

As surprising and daring the utopias are, they represent stocks of analogical signals and teleological creations that can be connected to society. The arguments that support this idea are, for example, most of the concrete elements mentioned by Platon on "the ideal city", the much detailed descriptions made by To. Campanella regarding the "city of the sun" or by Th. Morus with regards to the island of utopians or the ones specified by Ch. Fouries in relation to the operation of the "falanster" type community, etc. We can observe about all these that they were not total inventions, but they were, in significant quantities, taking-ups from the proximity social environment. In other words, they have selected, in order to be as convincing as possible, those structures and functions from the immediate social reality, known for their shortcomings and in need to be transformed in such way to respond to *some old expectations or imperatives of the entire humanity*: financial welfare, the collective well being, harmonious relationships, basic and differentiated education, certified social marital selection, social health, inter-generational balance, social integration, social order, solidarity, social justice, complementarity, social care, social contract etc.

Obsessed by these value milestones, the utopia thinkers have created rational constructions about the way in which society should be like, but omitting to actually relate these to the problems of real society. If the theories would have connected to rigor than they would have stopped being *intrinsic constructions*, but in return they would have

gained the aura of sublime social values of collective orientation, which means they would have become expressions of **social ideals** (Stan, p.925). All societies, including the one where the thinkers certified as utopists lived, had their own social ideals that were not purely utopist formulas and, therefore, they must not be assimilated to utopias. According to the view of a reputed ethician, George Moore, a social ideal is a desirable superlative, "the greatest possible good" for a given society and a measure for the absolute performance to which man can aspire to (Moore, 1997). Being a maximum potential, the social ideal will never be reached in total, but it massively influences and guides the interests, expressions, opinions and wills of people through various resorts of formation, certification and social coercion. Therefore, *in relation with the peak performance, set up by the ideal, individuals always are placed lower*, but not all of them at the same level. Taking the place on a certain level depends on many factors, the most important being dependent on the bio-psycho-socio-cultural qualities of the person, on his particular abilities to pragmatically speculate these qualities and the involvement of social institutions to stimulate individuals to get as closer to the ideal as possible.

Being receptive to what social ideal recommends and following the fructification of the contextual factors that are either personal, social, objective, subjective, economical, cultural, etc., the individuals tend to group in several categories or *social classification intervals*. The performances of their actions and the nature of the effects caused by them to the social environment recommends and includes them in human typologies that are more or less extended: by looking at them from the perspective of the educational phases they went through we shall have a certain classification, by starting from the size of their incomes we shall identify other grouping intervals, we shall bound other types of people depending on the creativity level, marital status, residential belonging, etc.

Strictly discussing the socio-assistential criteria that regards the *contribution of individuals to the stability and continuity of society and to the dependence level of individuals in relation with the social environment* we shall bound two large human categories (Neamțu, Stan, 2005, p. 67 and the following): first of them defines **social normality**, because

it includes most people that have sufficient existential resources, are getting acceptably close to the exigencies of social ideals and are guaranteeing, through their assistential actions, the reproduction of the socio-culture they live in; the second category is **social abnormality**, because it includes only the people who are not conforming with the "tyrannical" patters of the majority (Bryce, 1995). In this category class are also included the individuals owning better qualities than the social average (heroes, geniuses, talented people, etc.), but also those who are under this average (illiterate, unemployed people, heretics, alcoholics, incurable patients, etc.). We say about the former that they represent the *category of the desirable abnormality or the supra-normality*, because they have exceptional success indicators, they cause the development of society and they come closest to the content of their social ideals. We can easily say about the latter that they form the *undesirable abnormality category or the sub-normality*. The utopist scenarios and the improvisations, such as the objective contained in social ideals, should be orientated not so much to gain benefits for the ones within the desirable abnormality or in the normality category, but for the individuals who are not able to overcome, through their own forces, the condition of sub-normality. In other words, both utopias and also social ideals are projections that have emerged especially in critical social circumstances, reflect the functional shortcomings level of society and require both to initiate and also to apply some assistential measure for compensating social abnormality.

The concept of abnormality has, usually, a negative connotation, indicating all those persons, actions, interests, situations, conditions that do not reach the performance standards of social normality or of current, ordinary, basic, dominant comfort. By relating to the two form of abnormality, we can conclude that society becomes really worried only with regards to the sub-normal people and not at all with regards to what happens to the desirable abnormal people. The social roles of the latter have benefits for the social system, on one hand helping the social normal individuals to optimize the content of their values, and on the other hand contributing to the positive molding of the sub-normal persons and groups. In fact, desirable social abnormality rarely be-

comes a social pathology subject and only in totally isolated circumstances becomes a case of corrective social intervention.

Placing themselves lower and lower in the social space hierarchies, the undesirable abnormal or sub-normal people must be assisted, rehabilitated and (re) integrated into the operational circuit of normality. This is the reason why society is constrained to know at any time which are the sub-normal categories of people that it must assist, which are the assistential resources it can rally, how long does it take to apply the assistential efforts, which assisting situations represent priorities, to what extent are the assistential practices compatible with the individual and social ideals, why are the assistential gestures and strategies considered sometimes as being utopist undertakings and not social solidarity actions, what kind of social services and performances is able to provide, etc. If the society is aware of these matters and it makes an inventory of them and investigates them against individual and group dissatisfaction, then discovering and improving counterattack social answers appear as a normal consequence.

2. Essential characteristics of the optimal assistential system.

Within a healthy social environment, the persons who form the normality area, and also those who form the social supra-normality area, rally, formally and informally, to assist the individuals belonging to the sub-normal category. With regards to the *informal* type expression, they naturally practice bio-altruism and occasional altruism by acts of mercy, donation, and philanthropy. *Formally*, they organize institutions focused only on social assistance activities, they train specialized personnel in the social assistance field, they build assistance strategies, identify the individuals who need urgent community interventions, manage the resources to be used in the assistential undertakings, contribute with funds and goods to the social protection capitals, become part of voluntary structures to act against the social sub-normality phenomenon, etc. As long as they are officially recognized and socially recommended, all these individual and group involvement positions, either formal or informal, represent the field of social protection and become part of the forces that form an assistential system.

The *assistential capacity* of a society is defined, before everything else, by what the *professional social assistants* can do for its citizens. The social assistance service supply and, especially, the extent in which the deviated persons are recovered and restituted to the social normality area, represent the most important criteria in the shaping up of this capacity dimensions. Plus, the same criteria reflect the *differences of assistential potential that exist between societies* and they become incontestable indicators in the classification and the hierarchy of social environments. Therefore, when we certify the level of a given society's evolution, we should take into consideration not only its economical, scientific, educational, legal, medical, etc. performances, but also the ones from the social assistance field. In the same time, we must not neglect the complementary roles played by *the social assistance non-specialists*: co-workers, neighbors, members of the same religion, co-ethnics, charitable practitioners, friends, union organization, etc. In many cases, the involvement of the ones mentioned in this list is preferred by the social assistance beneficiaries because they perceive the official social interventions as bureaucratic gestures or displays of practical reasons that the social body uses to protect itself and not at all as an expression of the socio-affective attachment or as an immediate reaction of society to their needs.

The reactive expression, urged by the moral responsibility of the ordinary citizen becomes, especially in crisis situations, a source that increases the assistential capacity both through the socio-affective particularities expressed in moments of solidarity emulation and also through composing, promoting and briefly applying an anti-crisis plan that is parallel with the formal one. Both situations lead to a *state of systematic coherence* (Schnapper, 2004, p. 25), and to the set up of an internal action logics of the social body, by relating the assistential capacities (formal and informal), on one hand, and the exigencies of the social ideals, on the other hand. Even when society functions at damage level and is capable of ensuring its existence only for survival, the comparisons to the ideal or to the social perfection are not entirely missing. This time though, the contents of their ideals seem to be lacking any fundament and are getting closer to the features that rather belong to social utopias; the theoretical constructions risk to become”

new-words” or “acts of criminal thinking” (Orwell, 1991, pp. 263-275), completed in the image of a total unspecific society, composed of people who seem to have a completely different nature and can almost no longer be compared with the real world.

The amplitude and the variety of crisis transform societies, both in a negative and also in a positive sense, and the changes occurred in the reality plan are followed by conceptual slips and relocations: *social utopias are rather accepted as being mere aberrations, freakish statements or guiding dreams for the far away future of human kind, social ideals that are quite easily confused with the perfectionist ideas emerged before entering post-modernity, and social normality was undertaken as an ideal standard of community activity* (Godin, 2005). Therefore, the projected and socially justified height of social perfection is very much corrected and lowered. Paradoxically, it ends up being equated with the optimal work of the social system and, implicitly, with the drastic censorship of these individual and group aspirations that cannot be easily fulfilled or that require the auxiliary intervention of the assistential system.

“If the world would be a perfect place then it would provide everyone a safe and warm home, an adequate source of food, good jobs, medical insurances, love and care for friends and family. It would be a place with minimum levels of stress, criminality and suffering. All people would have a satisfying and joyful life. The social assistance activity exists because the world is not perfect. Social assistants come aim to provide support to the people and to society's institutions, as they face all kinds of imperfections” (Morales, Sheafor, 1989, p. 3). Surprisingly, most of the elements belonging to such a “perfect place” (house, food, job, physical health, etc.) are defining existential normality. The fact that they were, still, nominated to indicate social perfections suggest the absolute change of the current philosophy on utopia, ideal, social average or social normality:

a. postmodern society rejects utopia and associated perfection with a performance not yet achieved, but achievable (Galbraith, 1997, p. 13);

b. contemporary ideals have very high and diversified cultural contents, connected to experiencing, astronautics, genetics engineering,

automatics, informatics, etc., but also have performances that are insufficiently linked to social objectives;

c. crisis, of any kind (financial, moral, ecological, political, demographic, etc.), are either also social crisis from the beginning of their manifestation, either they gradually acquire a deep social feature, through the multitude of disturbances caused to the social system;

d. the critical or non-critical condition of society is defined, not necessarily by the types of crisis it is affected of, but especially by the imperfections that the social middle class or the majority of the population are dealing with and by the period of time this imperfections persist;

e. the wider social convulsions and dysfunctional shocks within society, the more numerous social protection expectations and the requests regarding the set up of an assistential system or the improvement of the existent one are felt as imperative;

f. the inefficient activity of the social assistance system determines its internal, permanent transformation and also the review of the position occupied by it within the social system. Organizational restructurings, adjustments in the staff certification procedures, renegotiation of funds 'quantities intended for social assistance, redefinition of the content values associated with the population enrolled in the social normality interval, etc. are necessary changes that respond to a coercive complex requested by family, school, religion, police, justice, etc. The same complex that has the mission to "streamline social order by sanctioning deviant behaviors" has to accept the fact that adequate changes are those "territorialized", orientated towards maintaining the specific of the community, because "we cannot escape an order that transmits, from generation to generation, a particular system of values" (Ogien, 2002, p. 53).

The social assistance system, according to these explanatory points of view, owns a series of particularities that are relevant especially for the *dynamics and the complexity of its activity*: it drags along the novelty or adaptation elements, but also the conservation elements of community values; it rallies capacities that depend on the involvement of social assistance specialists, but also capacities that are reactively expressed by individuals without any education in this field of activity;

it employs formal means available to some organizations and groups, and also informal means used only by the reactive person in relation with the problems that needs to be resolved; it admits manifestations justified by moral constrains, but also manifestations generated by the fulfillment of some legal obligations; it cares for the sources that generate balance and normality at individual or group level both depending on *inputs* and also based on *outputs*, etc.

By understanding social assistance system as an emergence of society's crisis, we conclude not only that it is difficult to make the system work, but also that its structure is very diverse. We consider that any public social assistance system has as *structural elements* the "institutions, services and performances...specialized legislations, specialists and...its beneficiaries".(Buzducea, 2005, p. 19). Without taking into consideration the factors that determine the assistential system (needs, necessities, conflicts, social policies, the nature of the beneficiaries' reactions to the intervention actions, etc.), two components must be added and clearly shaped up in its structure: strategies for solving social problems and the categories of usable resources.

At least the *former* of the two components mentioned above characterizes, without any doubt, the high level or current social assistance systems, where society proves that it has learned from the mistakes made in the past experiences and has prepared, at any time, anti-crisis action solutions: it contextually chooses assistential strategies focused on individual beneficiaries or strategies centered on the group's problems; it tolerates, within some limits, underground economy (financially and commercially unregulated) as an environment that capitalizes clandestine survival work; it stimulates the organization of social economy under the form of cooperatives, associations, foundations, etc. in order to reduce the impact of certain realities such as poverty, unemployment, social exclusion, school dropout phenomenon, etc.; it achieves social assistance by mainly using the interventionist capacities of the state, by rallying the potential of the proximity environment where the assisted individuals and groups are living, by attracting any persons, associations, organizations, institutions willing to provide support to those who cannot manage on their own; it circumstantially guides national economy not just towards social economy, but also

towards solidarity economy (Cace, 2006, p. 27), as long as the demands of certain sub-normal categories (disabled persons, chronically ill persons, abused women, ethnic minorities that are permanently discriminated, immigrants that are unable to integrate, etc.) are not solved and are disturbing the stability of the entire social system.

Owning **strategies to approach social problems** and, implicitly, having the theoretical solutions for these, before they are actually encountered within society, represents the proof that there is a significant control capacity over social crisis. Strategic orientations, preset in the relation with the malfunctions that need to be solved, represent a consistent structure of the social assistance system, if only for the fact that they provide the elements of an advised and prompt reaction. Most of these elements are concluded from similar or alike experiences that have affected the social system not so long ago, and also from the views of the majority population on social normality. In this way, the people who belong to a socio-cultural space stop making the error of considering social perfection as being identical with social normality from the content point of view. Practically speaking, they draw the conclusion that it is not fair to overrate the qualities normality should have, because this fact would change too much the amplitude of their assistential obligations. In other words, the structural presence of some assistential strategies consolidate the authority of the social assistance system and forces it to be more engaged in reality. By doing so, the systems ends up defining social normality not as a human environment that has no pathologic matters, but as a socio-demographic space that is more or less affected by exactly these matters, but is capable of dimming or eliminating the undesirable effects.

The *second component* that must be, by all means, included in the series of the assistential system structural elements is indicated by the variety and the *quantity of available resources*. As in any system, the parts relate with each other, and its survival depends on the level of satisfaction within the relationship; in the same way, within the assistential system there are arrangements or *stable functional inter-conditionings*: the social players *needs* claim the emergence of *social services and performances*; carrying out these services and performances in a controlled and predictable manner has materialized in the

organizing of a wide network of *assistential institutions*; the constancy of the institutional registry within a society depends on the *budgetary allocations* it receives and, in general, on the expendable resources; the size of the allocation is long-term conditioned by the contents of social ideals, and currently by the *social assistance legislation*; the legislative provisions are associated with the *categories of beneficiaries*; the long-lasting stability of the types of beneficiaries bounds *ante factum* one or more *assistential strategies*, etc.

The disorder or the absence of parts within this inter-conditionings chain either draw the alarm about the difficult activity of the social ensemble, either separate its parts, preserving each of them at minimum level, either totally blocks the intra-system fluency. The dead end faced by the social assistance system in this kind of circumstances can be dimmed if it has sufficient available **resources**. This structure manages to diminish, in great extent, the scarce expression of the other structures, including when the beneficiaries commit errors in the distribution process.

By *assistential resource* we understand *any element that can be rallied to avoid the situation where individuals and groups lose their social normality features and also to achieve social restitution of the ones who have degraded to the undesirable abnormality category*. According to this definition, the resources categories included both food, clothes, financial aid, free public transportation, social shelters, free medicines, etc. and also emotional attachment reactions, counseling activities, moral attitudes, humanist principles, assistential will, public policies, emphatic capacity, sacrificial spirit, etc. Even abilities, responsibilities, competencies, organizational capacities, the instincts of the people involved in assistential activities are included in the *social assistance resources category*.

The abundance of resources represents the assumption to capitalize the advantages of all other assistential system components, but only if the conditions implied by *social justice* are respected. If not, spreading many assistential resources can become reason of discord within the group and of labeling the social system as unjust. If social justice means the situations where "all the members of a society benefit of the same protection, same right, opportunities, obligations and social benefits"

(Krogsrud Miley, O'Melia, DuBois, 2006, p. 28), then it is a matter of course that it would be an unjust act not to assign the resources to those who need social assistance and also not use the resources for the people who are not included in the category that should be assisted. The resources stock become referentially credible as long as the assistential system projects its activity by not relating to social utopias or ideals that are not adapted to social crisis conditions, but by pursuing some precise objectives, assumed by social normality. At the same time, social justice seems to obtain naturally, if there are sufficient milestones to guide the distribution of resources and, especially, if they comply, from the quantity view point, with the system's purpose and beneficiaries.

The distance that separates those who are part of the undesirable abnormality from those who form social normality is much easier to surpass than the distance created between the contents of social ideals and the concrete socio-cultural possibilities of the sub-normal persons within social system. This kind of distance is expressed in direct ratio with reference to the size of the resources quantity engaged in the assistential act and in inverse proportion with regards to the probability to practice social justice: *the greater the social distance to catch up, the greater the necessary assistential resources and the lower the probability to respect social justice in all cases; the smaller social distance to catch up, the fewer the resources claimed by the production of the assistential act and the greater the probability to respect the exigencies of social justice.*

Such trends that correlate between social distance, assistential resources and social justice are not confirmed at all times: great social distance is overcome, sometimes, with small amounts of assistential resources, but also with the massive involvement of social economy and of solidarity economy (Netedu, 2013, pp. 3-11); small social distance remains or even deepens sometimes, because the distribution of resources is done based on the principle of solidarity, and also by neglecting the principles of social justice; the resources (individual and collective, private and of community origin, material and spiritual, etc.) receive different certifications and recognitions depending on their beneficiaries, on the objectives they pursue, on the contextual impor-

tance given to them, on the course by which they reach the assisted persons, etc. In general, when a society has a considerable amount of resources that can be distributed to the population, the assistential system managing them, leaves the impression that it is also of high performance. In reality, all national social assistance systems have less resources than the necessary for eliminating the crisis affecting them, but this matter does not automatically classifies them as being of low performance; those that succeed to adapt rapidly, to complete "on the way" the resources allocated by the budget law and, especially, to reach the performance of defusing social tensions by efficiently engaging social economy, can be considered as being, without any doubt, of high performance or successful.

Of the multitude of assistential features mentioned so far, it appears that the social assistance field must not remain a construction of principle, purely theoretical or an "on paper" alternative to the critical reality; on contrary, its credibility is greater if the anti-crisis effects that it produces are stronger, despite the theoretical deficiencies or the endured organizational clumsiness. The reactions toward social sub-normality and the narrowing of its action area, provides social assistance with the status of a vital field for any society. Because of its importance and, especially due to the structural-functional specificity that distinguishes it, we can credit it with the status of a system (assistential). Also, the systemic perspective to analyze and interpret social assistance allows us to, simultaneously with marking the features that are valid for all systems, regardless of their nature, identify several positions within the assistential system that single it out and make it definable in several ways:

- a. *Closed system*: the functional necessary is ensured by internal resources, and the balance condition is compromised as the level of resources consumption reaches a level that is inferior to their production. The diminish and the exhaustion of resources shall be found in various crisis forms of social assistance.
- b. *Open system*: the inputs from the external environment are admitted to the level where internal balance is ensured, the emergence of the own elements and of the specific functional

identity is preserved; the continuity issues remain more numerous and essential in comparison with the novelty ones. Elements such as tradition, politics, social need, prejudice, lack of trust, etc. can speed up or slow down the pace and the amplitude of the openings, as they also can force to preserve the openness for very long period of times, or on contrary, the closing of the system as soon as the malfunctions are solved.

- c. *Focal system* (Krogsrud Miley, O'Melia, DuBois, 2006, pp. 70-71): to focus or exact center the assistential undertakings by the nominal marking of beneficiaries (individuals, families, ethnic groups, residential communities, etc.) and to deal with them starting from a referential evidence (resources, client, social assistant, etc), through successive references to the entire involved structure, in order to discover inter-influences, immediate and perspective solutions, the necessary of resources, etc.
- d. *Community system*: the real or immediate dangers are the concern of a large number of individuals, brought together by many common matters (resources, moral roles, legal norms, life style, interests, etc.). The beneficiaries of the assistance activities, beyond the fact that they receive a part of the community resources, gain the mental comfort of not being rejected or ignored by their surrounding fellowmen, and also the guarantee that they still have chances to be reintegrated in the socio-cultural normality. Plus, the doers of the assistance activities are protecting the community by thinking not only of the persons that receive assisted measures, but also of the (undesirable) possibility that they might become the subjects of this kind of measures,
- e. *Organic system* (Geraud, Leservoisier, Pottier, 2001, p. 135): society is equated with a totality of interdependent parts („organs”) which mean much more than the sum of part, and which obtains its own nature, as a supra-organ, as long as it gains a functionality that is sensitively different from the one of all its components. The reproduction of the society's structures and optimal conditions represents a permanent trend of

it and implies the harmonization of the component elements, catering their functions, and also the optimal organization of the social assistance field with the purpose of correcting organic disorders.

- f. *Pluralist system*: each category of beneficiaries within the social assistance system affects society in a specific way and, because of this, it needs scientific analysis, both from the perspective of the typological part or the field of action (abused children, drug addicts, victims human trafficking, families with many children, teenage mothers, etc.) in relation with the assistential system, and also from the perspective of considering each part (child, family, migrants, unemployed persons, elders, etc.) as having the qualities of a social assistance system. The fields of social assistance (Șoitu, Rădoi, 2008, p. 110 and following) become systems, according to this explanatory assumption, and the assistential system receives the quality of a *system of systems*.

If each assistential field indicates a social trauma and a class of beneficiaries that claim priority assistential treatment, then society gets the image of a huge organization, assaulted by numerous emergencies that it is not able to face. Therefore, it is required to introduce certain criteria to mark of the beneficiaries of its actions: number of traumatized persons, gender of applicants, level of dependency on assisted interventions, vulnerability caused by age, receptivity of the subjects to the protection measures, etc. The most relevant criteria in staggering the action priorities of the social assistance system remains the *level of undesirable deviation from social normality*: the depressed persons, persons without no income, alcohol dependent, marked by severe disabilities, orphans, dependent elders, etc. deserve not just increased assistential attention, but also priority attention compared to the persons who have recently graduated from school and do not have a job, have small incomes, are not receptive to the long term assistential undertakings, non-dependent elders, etc. The differentiation between the types of beneficiaries and of assistential interventions must be made in order to avoid the over-dimensioning of the impact generated by some social problems and to distribute the insufficient resources for

all cases, taking into consideration not just the right of all citizens to social assistance, but also of the community order induced by morality.

The latter determines the individual to adopt behaviors that provide vigor and sustainability to the assistential system: he does not claim at all the right to social assistance or he resorts to the social assistance provisions only as an ultimate option; he seeks mainly informal solutions for getting out of the crisis, by engaging efforts from other parties (personal, family, neighbors) that require the society environment as little as possible; he compares the pressure of meeting his own needs with the seriousness of other community fellowmen's shortcomings and accepts assistential priority for heavy situations; he significantly adapts the personal level of desires and life's quality, relating both to the shortage of resources and also to the moral sanctions that the residential environment could apply to him, if proceeding so; he contextually converts from the position of assisted to the social assistance provider, from the position of consumer to the position of creator and assistential resources supplier, etc. Implicitly or explicitly, the moral is again the one that orders the social assistance system in the sense not to attract too many beneficiaries, but to force those who are in this situation at a certain time to act as quickly as possible to change it.

The assistential system is a system of systems that are relatively positioned in a hierarchical way, and its cybernetics does not mean blocking the ensemble as a crisis effect of one of its parts, but correlating the parts to compensate the internal shortcomings, on one hand, and to save the entire social, on the other hand. Those things belonging to the system are not the only ones essential for its condition, especially if the system faces alarming difficulties. What happens outside the assistential system can become, sometimes, so important that is taken upon as being an integrant part of it. Social economy is in such a position in relation with the social assistance system, having a decisive contribution in many of its functions.

3. Social economy – the complementarity solution of the assistential system. *Economy*, in a general sense, indicates a huge number of aspects that are difficult to surprise in a brief definition. A single concept defines also goods, services, occupations, relationships assumed by

production, exchange, consumption or work retribution, the concerns of men to make money savings by limiting their expenses, to efficiently manage resources in order to get rich, to mediate the relationship between objectives and means in the projection of human behaviors, etc.

Social economy is a form of economy where the results of the structures and of the activities like the ones contained in the previous enumeration, are capitalized in an assistential spirit. In other words, a series of facts certified as being of economy type *become social economy actions*, because they play the role of a "transformation vehicle on the path from social margin to the ordinary life of community" (Cace, 2010, p. 35). Concretely speaking, those that organize their economical activity within the format of social economy activities, single out as job suppliers for the disabled persons, facilitators of guidance towards secure income sources for the persons that are hardly accepted on the labor market, creators of opportunities to assert and capitalize the individual labor capacities owned by those who are socially compromised, power brokers favoring the humanist values of distribution, subsidized consumption, social inclusion, etc. According to this way of projecting the relationship between the economical and the social environment, the activity of social economy is found in the production of *complementary resources for the social assistance system* and in the creation of additional opportunities to maintain individuals within the sense we look at social economy, its assistential destinations is obvious: "in an exhaustive sense, the social economy structure is defined as being the organization democratically owned and controlled... by a group of people, united...voluntary, having the objective to meet certain economical and social needs and to generate social impact that is significant for the vulnerable social groups...In a restricted sense, the social economy organization has a deep social mission, it carries out economical activities and it uses the obtained resources, regardless of their source, to finance social support forms for the vulnerable social groups" (*Guide of good practices for social economy*, 2013, p.15). Social economy encompasses all economical initiatives ("social enterprises", "businesses") from the public and private sector like the companies providing jobs that were especially set up for the disadvantaged persons, non-profit organizations such as foundations, associations, unions,

cooperatives focused to provide community services and to jointly capitalize some resources (especially local ones), charity groups set up to increase public benefits, mutual aid groups for tightrope or special situations, free service for hosting homeless children and adults, selling some base products to prices that can be afforded by small income persons, voluntary engagement to provide labor activities in the benefit of the social assisted persons, etc.

The economical dimension of the initiatives surprised in this enumeration is seriously overshadowed by their social dimension; the economic act is not left to freely guide itself, but it is constrained to evolve in the favor of the social categories that have become victims of various crises. Therefore, the transformation of certain free economy components into social economy is a normal consequence of guiding the social acts, not according to the demand expressed by the market, but to the needs of the persons that are in deadlock situations.

Such a transformation should penetrate deeper in the structure of economy, because it would significantly improve the health of economical sectors. Here are some arguments that support this statement: **a.** any time the economical production is extended much more than its absorption on the market, products appear to be redundant or aimless objects and they would gain a meaning if they receive social or assistential destinations; **b.** the large quantity of merchandise that is not sustained by a demand that has at least same size on the market and, implicitly, easing the access to consumption for the marginal social categories; **c.** including the vulnerable individuals in the system of free economy or in the social economy system means the opportunity to capitalize, with relatively small costs, certain labor capacities that are still insufficiently appreciated or discovered by society; **d.** extended participation in the production process by engaging a large number of associates that generate the solidarity economy condition that is able to easily transform into social economy or into charity because it stimulates democracy, equality and organizational cohesion of community type; **e.** the development of free economy by diversifying the networks of services intended for the population and in the same time maintaining these in the limits of morality and social justice imply relating the economical actions not only to the most sophisticated and costly desires

of the consumers, but also to the assistential needs of the vulnerable individuals or to the requests provided by the standards of social normality.

The drift of market economy towards social economy takes place in all society types, only the motivations are different depending on their level of development and on the gravity of the crisis that must be eliminated: in order to respect the right to a civilized existence for all categories of individuals, the developed societies have organized strong social assistance systems and when these systems are not sufficient enough, *social rationality* intervenes and conducts economy towards the assistential direction (law restrictions for the levels of some prices, postponing the implementation of some technologies that would eliminate many jobs, providing incentives for the set up of social enterprises, imposing high taxes for the luxury merchandise in order to obtain additional assistential resources, etc.); the society that are less developed from economical point of view and have low performance assistential systems, usually call on *reactive social moral* in order to ensure the survival of the inhabitants (sensitizing the generosity of the wealthy people, promoting social cases, inducing a minimalist conception regarding consumption, associating the contents of citizen's desires with values such as balance, modesty and resignation, promoting altruistic behaviors as being obligations and moral duties, etc.).

Regardless of the generic type where we situate a society, its economical field is marked somehow, when faced with one or several kinds of crisis: e.g. the crisis from the education field decreases the quality of work force, the family crisis reduces the level of production, the political crisis affects the contents of external trade, moral crisis negatively changes the social representations about work, etc. Normally, the economical environment cannot remain passive when facing this kind of situations and, as a consequence, it must express opposition attitudes towards them. The adequate form of involvement and response from its part is to commute, naturally or in a controlled way, several economical acts to social economy acts. In this way, the link between economy and social assistance system is obtained, which means a union of complementary forces within the anti-crisis undertakings of society.

The benefits brought by the moments when the economical forces and the assistential ones consociate are the most profound for society. Here are the most relevant advantages derived from their complementarity: **a.** *reformulating the concepts* on man by substantiating them on the axiom according to which the human being is the quintessence of existence and the assistance, rehabilitation and restitution to the social environment of the deviated persons must never be suspended, regardless the great costs required by social interventions or the high level of deviation from social normality; **b.** *identifying ways to capitalize the individual and group potential from the proximity area*, many of the assistential resources consumers having sufficient economical forces, but insufficient abilities to use these so they can avoid or overcome the social assisted condition; **c.** *timely engaging the vulnerable individuals in social economy activities* and moving them from the position of potential social assisted persons to the social assistance providers position; **d.** *re-defining economical and assistance acts* by relating to values such as dignity, honor, self-achievement, etc. (that the beneficiaries are preserving, if they feel they are treated and appreciated as persons) and not just from the perspective of the generic purpose rationality to socially rehabilitate the deviated cases; **e.** *avoiding the exaggeration given to the importance of the social life areas* by acknowledging the fluctuations of their roles, and also the paradoxical situations they generate: when society is in a crisis, in order to get out of this it urgently needs to develop economy, but it achieves obvious growth only with regards to the systems of social assistance and social economy; when society is not facing a threatening crisis, the condition of free economy is optimal and the systems of social assistance and social economy either stagnate, either activate in a sporadic and preventive manner, either they improve and organize better in order to become prepared to react to the future crisis.

Conclusion: Social economy is an elegant and subtle remedy of society that compensates or controls the big shortcomings of social assistance system. By transforming some economical actions, usually profit driven, into economical activities with assistential effects, the trigger of some social crisis is eluded or postponed. To constantly coordinate free

economy and to permanently assign it to social assistance is a harmful thing for society. But, to control it during moments of imminent convulsions and crisis is a healthy and invigorating thing. For the assistential system, calling on social economy means calling on to the backup or the last resort solution. The more it succeeds to involve community and the more it productively engages the individual, social economy not just eliminates critical dangers for society, but it massively diminishes the costs that are necessary to activate the social assistance system.

References

1. Bryce, J. (1995). *The American Commonwealth*. Liberty Fund. Indianapolis.
2. Buzducea, D. (2005). *Aspecte contemporane în asistența socială*. Editura Polirom, Iași.
3. Cace, S. (coord.). (2006). *Economia socială în Europa*. Editura Expert, București.
4. Cace, S. (coord.). (2010). *Cele mai bune practici în sectorul economiei sociale În Grecia și în alte state ale Uniunii Europene*. Editura Expert, București.
5. Galbraith, J. K. (1997). *Societatea perfectă. La ordinea zilei: binele omului*. Editura Eurosong&Book, București.
6. Geraud, M.-O., Leservoisier, O., Pottier, R. (2001). *Noțiunile-cheie ale etnologiei. Analize și texte*. Editura Polirom, Iași.
7. *Ghid de bune practici în economie socială*. (2013). ADD Media Communication, București.
8. Godin, C. (2005). *Sfârșitul umanității*. Editura Știința, Chișinău.
9. Krogsrud Miley, . K., Melia, M. O, DuBois, B. (2006). *Practica asistenței sociale*. Editura Polirom, Iași.
10. Moore, G. E. (1997). *Principia ethica*. Editura Du Style, București.
11. Morales, A., Sheafor, B. W. (1989). *Social Work – A Profession of Many Faces*. Allyn&Bacon, Needham Heights.
12. Neamțu, G., Stan, D. (coord.). (2005). *Asistență socială. Studii și aplicații*. Editura Polirom, Iași.

13. Netedu, A. (2013). „De la economia socială la economia solidară. Apropii și diferențe specifice”. *Revista de economie socială*, nr. 3/2013. Editura Hamangiu, București.

14. Ogien, A. (2002). *Sociologia devianței*. Editura Polirom, Iași.

15. Orwell, G. (1991). *O mie nouă sute optzeci și patru*. Editura Univers, București.

16. Schnapper, D. (2004). *Comunitatea cetățenilor. Asupra ideii moderne de națiune*. Editura Paralela 45, Pitești.

17. Stan, L. (2003). *Problema idealului. Perspective moral-pedagogice*. Editura Universității „Al. I. Cuza”, Iași.

18. Șoitu, D., Rădoi, M. (2008). *Sisteme de acțiune socială*. Editura Fundației AXIS, Iași.

**Economia socială.
Perspective empirice**

**Social economy.
Empirical perspectives**

CADRUL LEGAL ȘI FINANCIAR PENTRU INSERȚIA PROFESIONALĂ A CETĂȚENILOR CU DIZABILITĂȚI - CAZUL ONCE

Carlos Domínguez López de Castro^[1]

Rezumat

Acest studiu are scopul de a sublinia utilizarea Principiilor de Economie Socială pentru inserția persoanelor cu dizabilități din Spania în perioada dintre începutul anilor 80 și prezent. Cadrul financiar și legal al sub-sectorului Economiei Sociale este descris pentru a explica cadrul instituțional al Instituțiilor ONCE: triumphiul format din Fundația ONCE - Grupul FUNDOSA - Fundația INSERTA. Acest cadru Instituțional este sintetizat în Programul XTALENTO care este co-finanțat de Fondul Social European. Acest sistem de economie socială a obținut indicatori remarcabili și este sustenabil. Ar trebui România să copieze acest model sau ar trebui să extragă din el cele mai bune practici? Această întrebare deschisă se găsește la finalul studiului. Ca și elemente subsidiare, este explicat sistemul sofisticat spaniol pentru absorbția Fondurilor structurale, în special Fondul Social European și se face o comparație cu sistemul din România.

Cuvinte cheie: *dizabilități, inserție în muncă, Itinerarii de Inserție, Fundația ONCE, Economie Socială*

Introducere

ONCE (www.once.es) a fost creată în anul 1938 pentru a oferi protecție socială persoanelor oarbe sau cu deficiențe grave de vedere. În 1988, Fundația ONCE (www.fundaciononce.es) a fost creată din ideea de a extinde modelul de protecție socială construit în peste 75 de ani către alte grupuri de persoane cu dizabilități. Grupul FUNDOSA (www.grupo-fundosa.es) a fost înființat în 1989 pentru a fi un instrument al Fundației ONCE. În 2009, s-a creat FSC - Inserta (www.fsc-inserta.es) pentru a continua activitatea de mediere realizată de Fundosa Social Consulting.

---

^[1] Expert în proiecte finanțate de Uniunea Europeană, tel.: 0034653332698; e-mail: carlosdlc2012@gmail.com.

Aceste patru întreprinderi sociale au construit un sistem de inserție al persoanelor cu dizabilități utilizând principiile economiei sociale.

În perioada 2004 – 2012, Fundația ONCE a creat 94.934 locuri de muncă și a instruit 87.042 persoane. Numai în 2012, s-au creat 5.562 locuri de muncă și 432 de poziții ocupaționale erau pentru persoanele cu dizabilități. Grupul FUNDOSA conduce 33 de întreprinderi care derulează 356 de centre de lucru din cadrul Sectorului Economiei Sociale și are peste 14.000 de angajați, 70 la sută dintre ei fiind persoane cu dizabilități. În sfârșit, în perioada 2009 – 2011, FSC-INSERTA a introdus pe piața muncii 12.058 persoane folosind 30 de centre de lucru și 268 de mediatori, 80 la sută din ei fiind persoane cu dizabilități.

Aceste cifre au fost obținute aplicând *Principiile Economiei Sociale*^[1] asupra inserției persoanelor cu dizabilități. Această dezvoltare a capacității instituționale nu poate fi separată de evoluțiile legislative și financiare care au modelat Sectorul Economiei Sociale și în special domeniul inserției persoanelor cu dizabilități din Spania. Acest studiu are ca scop relatarea modului în care s-au desfășurat aceste evoluții, să descrie sistemul ONCE și să extragă concluzii și recomandări pentru România care se află în punctul de a extinde sectorul său de economie socială și să primească a doua rundă de fonduri structurale din cadrul perspectivelor financiare 2014 – 2020.

Pentru atingerea acestui obiectiv, studiul se va concentra pe elementele legislative și financiare ce susțin un cadru instituțional construit în mai mult de 30 de ani de extindere a sectorului economiei sociale din Spania:

---

^[1] *Legea nr. 5/2011 a Economiei Sociale* definește Principiile ce caracterizează Economia Socială din Spania în articolul 4:1 – Prioritatea persoanelor și a obiectivul social față de capital. 2. – Cifra de afaceri obținută din activitatea economică este în principal aplicată conform contribuției aduse și a serviciului sau activității realizate de partenerii sau de membrii instituției și în scopul atingerii obiectivelor sociale ale instituției. 3. – Încurajarea solidarității interne și a solidarității sociale, lucru ce favorizează luarea unui angajament pentru dezvoltarea locală, oportunități egale pentru bărbați și femei, coeziune socială, integrarea persoanelor cu risc de excluziune socială, plasare stabilă și de calitate a forței de muncă, concilierea vieții personale și profesionale și a sustenabilității. 4. – Independență față de autoritățile publice.

- Printre elementele legislative, este necesar să menționăm Legea 5/2011 de Economie Socială care recunoaște ONCE ca fiind „o entitate singulară” în cadrul sectorului de economie socială;
- Printre elementele financiare. Fundația ONCE a fost nominalizată ca și organism intermediar în cadrul Programului Operațional al Fondului Social European 2007 – 2013 cu un buget de 174 milioane Euro de cheltuit pentru inserția persoanelor cu dizabilități;

Astfel, ONCE, Fundația sa ONCE, întreprinderea socială FUNDOSA Grup și Agenția de Mediere FSC INSERTA au creat un sistem complet pentru a integra persoanele cu dizabilități utilizând Principiile Economiei Sociale. Cadrul legal este abordat primul, începând cu anii 1980 prin lansarea unei legislații avansate și a continuat cu înființarea Centrelor Sociale pentru Ocuparea Forței de Muncă, apoi cu legislația care a creat Întreprinderile de Inserție și Agențiile de Mediere. Secțiunea se încheie cu realizarea unei scurte comparații cu proiectele de lege din România. Apoi, studiul explică sistemul sofisticat dezvoltat de Spania pentru a crește rata de absorbție a Fondului Social European utilizând Principiile Coeziunii (Programare, Parteneriat și Co-finanțare/Auxiliaritate) și rolul jucat de Fundația ONCE ca Organism Intermediar. România apare sumar la finalul acestei secțiuni în realizarea unei comparații cu modelul Spaniei. Guvernul României ar putea aproba legea economiei sociale în anul 2014 și, după finalizarea unei perioade complete de programare (2007 - 2013), începe Perioada de Programare 2014 – 2020.

În cea de-a treia secțiune, cadrele Legal și Financiar sunt utilizate pentru a descrie cadrul Instituțional al Sistemului Integral construit de ONCE de la începutul anilor 1980 pentru inserția persoanelor cu dizabilități prin utilizarea Principiilor Economiei Sociale. După ce s-au rezumat principalele observații, se extrag concluzii și recomandări acordând atenție potențialului de transferabilitate al experienței Spaniei către România.

În ce privește transferabilitatea, s-a obișnuit ca, după ce România a intrat în Uniunea Europeană, să fie comparată cu Spania; România este la fel ca Spania dar cu douăzeci de ani în urmă. Dezvoltările care au avut loc de atunci fac ca această afirmație să nu fie prea realistă. În ciuda asemănărilor, România are un context diferit și pleacă dintr-o poziție

diferită. Experiența Spaniei ar putea fi ilustrativă, dar România va face lucrurile într-un mod românesc.

Cadrul legislativ pentru inserția persoanelor cu dizabilități în Spania

Legea Economiei Sociale nr. 5/2011, echivalentul spaniol al legislației pe care România o dezvoltă în acest sector, are două caracteristici relevante pentru acest studiu:

1. Recunoaște Centrele Speciale pentru Ocuparea Forței de Muncă (Centros Especiales de Empleo, numite de acum înainte SEC) ca o formă de Întreprinderi Sociale, ceea ce înseamnă că ele urmează Principiile Economiei Sociale;
2. În cea de-a treia prevedere adițională, definește *ONCE ca fiind o entitate singulară din sectorul economiei sociale*. Acest statut special este o consecință a activității derulate sub aceste principii ale economiei sociale din ultimii treizeci de ani.

În prezent, această legislație recentă recunoaște practicile care au operat și funcționat timp de mulți ani. În cazul Spaniei, funcționarea acestora a început la începutul anilor 1980 cu dezvoltarea unui cadru legislativ avansat.

În 1982, a apărut *Legea nr. 13/1982 cu privire la integrarea persoanelor cu dizabilități*. De fapt, această legislație a fost o recunoaștere totală a drepturilor persoanelor cu dizabilități. A recunoscut în mare măsură nevoia de sprijin adițional pentru a obține integrarea acestui grup exclus. Această discriminare „pozitivă” a fost un element cheie pentru a avansa schimbarea culturală care recunoaște persoanele cu dizabilități ca fiind cetățeni cu drepturi depline. Această lege a deschis două itinerarii de inserție pentru persoanele cu dizabilități:

- primul este reprezentat de Centrele Speciale de Ocupare a Forței de Muncă și „relația specială” pe care acestea le au cu persoanele cu dizabilități pe care le angajează;

- al doilea stabilește că *întreprinderile cu mai mult de 50 de angajați trebuie să aibă două procente din personalul angajat rezervate pentru*

persoanele cu dizabilități^[1]. Această măsură devine foarte importantă în obținerea unei integrări totale, deoarece creează o obligație/responsabilitate în cadrul întreprinderilor. Trebuie spus că întreprinderile nu respectă această cerință, dar ea a creat condițiile pentru a pune presiune pe sectorul privat.

Puse împreună, pot fi înțelese ca fiind *două etape consecutive în procesul de inserție*; persoanele cu dizabilități ar putea debuta într-o SEC și, odată ce au obținut calificările profesionale și personale, legea deschide oportunitatea/obligația pentru inserția pe „piața normală a muncii”. Din acest motiv, este foarte importantă „relația specială” pe care persoanele cu dizabilități o au cu SEC. Această „relație specială” este construită pe principiile economiei sociale.

Care este natura acestei „relații speciale”? Decretul Realo 1368/1985 deține răspunsul la această întrebare. Articolul 2 definește relația specială care se aplică persoanelor cu o dizabilitate egală sau mai mare de 33 la sută, ceea ce diminuează capacitatea de a munci în același procentaj. Mai exact, SEC s-a înființat pentru a „adapta” condițiile de muncă la această limitare mentală sau fizică. Acest lucru trebuie înțeles ca o recunoaștere a faptului că persoana cu dizabilități, conform Legii 13/1982, trebuie să fie ajutată într-un mod „pozitiv” pentru a se obține integrarea sa. De fapt, această legislație formalizează procesul de inserție al persoanelor cu dizabilități și deschide inserția altor grupuri excluse. Cu siguranță că acest lucru nu poate fi separat de urmărirea unei agende sociale în care se recunoaște responsabilitatea față de cei care se confruntă cu dificultăți.

Mai târziu în 1985, *Decretul Real nr. 2273/1985 detaliază funcționarea SEC din punct de vedere financiar al managementului și al impozitelor*. Se subliniază faptul că SEC au fost înființate cu scopul final de a realiza inserția persoanelor cu dizabilități, astfel că trebuie aplicat un „itinerariu de inserție individual”^[2] fiecărei persoane. Acest lucru în-

---

[1] Există o dezbatere aprinsă în Spania cu privire la eficiența acestui al doilea itinerar deoarece companiile nu îl respectă. Cu toate acestea, este clar că situația ar fi mult mai critică dacă acesta nu ar exista.

[2] Itinerariile de inserție sunt o denumire obișnuită în limbajul Uniunii Europene. Ele sunt politici de muncă ce vizează realizarea unei compatibilități între cerere și ofertă prin utilizarea combinată a unor măsuri active de plasare a forței de muncă, cum ar fi identificarea discrepanțelor, instruire, mediere și consiliere cu scopul de a

seamnă că trebuie stabilite măsuri de instruire, consiliere, sfătuire și însoțire. Din acest motiv, fiecare SEC trebuie să aibă minim 70 la sută din angajați persoane cu dizabilități, lăsând ca restul de 30 la sută să fie ocupat de persoane profesioniste, capabile să implementeze „itinerariul de inserție individual”.

Cine se ocupă de SEC și, în consecință, de integrarea persoanelor cu dizabilități? Articolul 3 afirmă că acestea ar putea fi create de sectorul public sau de orice altă entitate sau individ cu capacitatea de a acționa ca om de afaceri. Există 490 de SEC înregistrate în Spania. *Grupul FUNDOSA* conduce 289 dintre ele, ceea ce reprezintă aproape 60 la sută din această piață și face din GF principalul operator al acestor centre de inserție. GF are 58 de întreprinderi (33 din ele deținute de grup și au mai participat încă 25) și are 16870 de angajați persoane cu dizabilități (2012). Astfel, GF reprezintă un model de bune practici în dezvoltarea cotei legale pe o perioadă de 30 de ani.

În paralel cu legislația, *Decretul Real nr. 44/2007* pentru reglementarea Întreprinderilor de Inserție (numite de acum înainte IE) are ca scop definirea statutului legal al acestor întreprinderi și stabilirea unui cadru pentru promovarea inserției persoanelor excluse. Un al doilea Decret Real pentru reglementarea Agenției de Mediere (numită de acum înainte MA) permite ca entitățile ce dețin calificările și experiența necesare să semneze acorduri cu Serviciul Național de Ocupare a Forței de Muncă a, pentru a media între ofertele și cererile de muncă. *Fundația INSERTA* a fost o Întreprindere de Inserție, sub alt nume, și a devenit Agenție de Mediere în anul 2010.

Este posibilă legarea cadrului legal de cadrul instituțional: legislația cu privire la SEC face posibilă crearea Grupului Fundosa sau, cel puțin, o facilitează. Legislația IE și MA face posibilă crearea Fundației INSERTA. Ambele instituții nu pot fi gândite fără legislația avansată cu privire la inserția profesională a persoanelor cu dizabilități apărută în anul 1982. Datorită faptului că, atât Grupul FUNDOSA cât și Fundația INSERTA au aplicat principiile Economiei Sociale, dezvoltarea acestui sector în Spania este o consecință directă a cadrului legislativ robust realizat de

---

trasa o rută individuală pentru obținerea unui loc de muncă. De aceea, Itinerariul de Inserție tinde să fie aplicat atunci când cel ce își caută un loc de muncă se află departe de oferta de muncă și constă în rezolvarea discrepanțelor.

guvernările succesive timp de treizeci de ani. Așa cum vom vedea în următoarea secțiune, aceste evoluții legislative merg în paralel cu dezvoltarea unui sistem sofisticat pentru absorbția resurselor din Uniunea Europeană.

Acest studiu consideră că experiența ar putea fi utilă pentru *România* care lucrează să *dezvolte un draft de lege pentru sectorul economiei sociale*; (Ministerul Muncii a elaborat o legislație care se pare că va fi aprobată în 2014); un *criteriu nou pentru clasificarea persoanelor cu dizabilități* (un proiect al Băncii Mondiale de a ajuta România să avanseze cu obiectivul final de a alinia criteriile României la Standardele Internaționale); *a avut prima sa rundă de finanțare din Fondul Social European* (România a lansat în 2009 un apel de propuneri pentru dezvoltarea sectorului economiei sociale și plănuiește să lanseze o a doua rundă înainte de finalul lui 2013; în timp ce prima rundă s-a concentrat pe dezvoltarea structurilor de sector, cunoștințe și capacități, a doua rundă urmărește crearea sau dezvoltarea de întreprinderi sociale); și *programează a doua rundă din cadrul perspective financiare 2014-2020* (proiectul Acordului de Parteneriat include multe referiri la sectoarele economiei sociale, care implică o continuitate a sprijinului guvernului către întreprinderile din subordinea sa).

Cadrul financiar pentru inserția persoanelor cu dizabilități pe piața muncii

Spania are un sistem administrativ singular care a fost comparat în mod repetat cu cel al creditorilor germani. Spania este împărțită în 17 regiuni semi-autonome plus două orașe autonome: Ceuta și Melilla. Echivalentul din România este Agenția pentru Dezvoltare Regională, în sensul că amândouă aparțin NUTS II. În afară de acest lucru, ele sunt total diferite. Regiunile din Spania se bucură de un grad mare de autonomie față de guvernarea centrală. Acest sistem administrativ quasi-federal a fost construit în runde succesive de negocieri de la înființarea acestui sistem în anul 1976. Aceste runde de negocieri au adâncit decentralizarea și astăzi, de exemplu, competențele tradiționale ale guvernării centrale cum ar fi educația sau sănătatea au fost transferate către guvernele regionale; guvernarea centrală stabilește politicile naționale

(cerințele minime) și regiunile le adaptează și le transpun în realitate. Acest sistem descentralizat are consecințe legale, și mai important de atât, financiare. În mod particular, creșterea descentralizării a format sistemul administrativ astfel încât să absoarbă Fondurile Structurale, obținând cote de peste 100 la sută în perioada 2000 – 2006.

Spania, în prezent, încheie cea de-a treia Perioadă de Programare^[1] și se va muta în cea de-a patra pentru perioada 2014 – 2020. Aceste runde au experimentat o *Descentralizare crescândă* care a aplicat Principiile de Coeziune Politică într-un mod original. Principiile care vor fi luate în considerare sunt *Programarea, Parteneriatul și Co-finanțarea/Auxiliaritatea* definite în Regulamentul General de Coeziune Politică. Studiul se va concentra pe modul original în care *Fondul Social European* din Spania (ESF) a aplicat aceste principii și, odată definite, cum Instituțiile ONCE aplicate acestora au maximizat inserția persoanelor cu dizabilități folosind Principiile Economiei Sociale:

1. Primul se referă la Principiul de Programare. Spania a regionalizat cheltuielile Fondului Social European încă din perioada de programare 2000 – 2006. Această regionalizare înseamnă că fiecare Regiune spaniolă elaborează propriul Program Operațional. Pe lângă acest lucru, și pentru anumite politici, Guvernul Central elaborează Programe Operaționale Naționale. De exemplu, în perioada de programare 2007 – 2013, Spania numără 15 ESF OP regionale și trei ESF OP naționale, plus două ESF OP mici, una pentru fiecare oraș autonom. Ca și consecință, Spania are un număr mare de *Autorități de Management*: un organism central (www.uafse.es echivalent al AMPOSDRU) care coordonează toate operațiunile ESF și subordonează organismele din fiecare regiune care se bucură de o mare autonomie în programarea cheltuielilor.

2. Al doilea se referă la Principiile Parteneriatului. Guvernarea centrală din Spania a transferat anumite priorități ESF către entități ce au devenit Organisme Intermediare; aceste entități sunt publice, private sau semi-publice. Aceste organisme intermediare, foarte specializate cu privire la prioritățile ESF, au experimentat o creștere dramatică a bugetelor și, datorită apropierii de beneficiari, au maximizat efectul de mul-

---

[1] Prima a fost 1991-1999, cea de-a doua 2000-2006 și a treia 2007-2013.

tiplicare al resurselor ESF. De exemplu, Programul Operațional al Fondului Social European împotriva Discriminării 2007 – 2013 (denumit de acum înainte ESF OP împotriva discriminării) a nominalizat cinci *Organisme Intermediare* să fie responsabile pentru prioritățile și cheltuielile OP.^[1] Toate *Organismele Intermediare* urmează principiile economiei sociale dar studiul se concentrează pe Fundația ONCE. Aceste entități de economie socială colaborează în cadrul *Comitetelor de Monitorizare OP* cu multe instituții publice care sunt direct implicate în lupta împotriva discriminării.

De aceea, în timp ce principiul de programare a acționat mai mult în organizarea sectorului public, principiile parteneriatului au fost foarte active în procesul de înființare al *Instituțiilor Umbrelă* capabile să furnizeze ajutor beneficiarilor finali într-un mod mai eficient;

3. În sfârșit, Principiul de *Co-finanțare/Auxiliaritate* s-a aplicat într-un mod în care se multiplică efectul investițiilor ESF. Datorită faptului că prioritățile ESF sunt complementare cu prioritățile instituțiilor publice și non-publice, ESF a fost utilizat pentru finanțarea planurilor și programelor publice aflate în derulare. În alte cuvinte, un Plan Național Sectorial ar putea avea 10 procente din bugetul său provenit din ESF și 90 la sută din bugetul public. Acest mecanism multiplică efectul ESF și ajută la structurarea bugetului național și la alinierea sa cu prioritățile de cheltuieli ale Uniunii Europene. De exemplu, Fundația ONCE a primit 146 milioane Euro de la ESF cu o finanțare de 70 la sută și a acoperit procentul de 30 la sută rămas din propriile sale surse.

În ansamblu, Principiile de Programare, Parteneriat și Co-finanțare/Auxiliaritate au ajutat Spania să își concentreze resursele acolo unde a fost mai multă nevoie și a nominalizat organismul de intermediere cel mai potrivit pentru a garanta o bună implementare. *Rata de absorbție* obținută în Perioada de Programare 2000 – 2006 nu poate fi înțeleasă în afara acestui sistem sofisticat. Efectele negative, care sunt în afara ariei de cuprindere a acestui studiu, sunt efectele în creștere asupra datoriei regionale și multiplicarea organismelor ce depind mult

---

[1] Cele cinci Organisme de Intermediere sunt: Fundația ONCE, CARITAS española (www.caritas.es), CRUZ ROJA ESPAÑOLA (www.cruzroja.es), Fundación Luis Vives (<http://www.fundacionluisvives.org/>) și Fundación Secretariado Gitano (<http://www.gitanos.org/>).

de sursele „Bruxelles”. Pe de altă parte, schimbarea culturii spaniole a fost una extremă, și, în mod particular, conversia de atitudini și credințe în relație cu persoanele cu dizabilități a avut un succes remarcabil. Se poate spune cu adevărat că Spania se apropie de Uniunea Europeană.

Instituțiile ONCE au beneficiat de pe urma acestei aplicări originale de Principii de Coeziune Politică:

- În cadrul Principiului de Programare, prioritățile cu privire la persoanele cu dizabilități ale Fondului Social European au fost incluse în toate Programele Regionale Operaționale cu Liniile Orientative ale Uniunii Europene: ESF trebuie folosit pentru a crește rata inserției profesionale a persoanelor cu dizabilități. Astfel, fiecare regiune a investit în acest capitol și se poate vorbi de 17 experiențe în aplicarea sa. Fiecare experiență are operațiuni sprijinite pentru a realiza incluziunea persoanelor cu dizabilități, care rezultă în cele implementate pe ESF OP împotriva Discriminării 2007 - 2013 și vizează să echipeze politicile anti-discriminare la nivel național. Într-un anumit fel, Programul Național a acționat ca o umbrelă pentru operațiunile regionale OP împotriva Discriminării, ceea ce înseamnă că au existat protocoale de colaborare. Acest sistem de intra-coordonare este în afara acestui studiu dar implică o rețea eficientă pentru coordonarea acțiunilor de sprijinire a Sectorului Economiei Sociale.
- În cadrul Principiului de Parteneriat. *Fundația ONCE a fost nominalizată ca Organism Intermediar al Programului Național Operațional al Fondului Social European împotriva Discriminării 2007 - 2013 și a adunat contribuții în cadrul următoarelor priorități ale ESF:*
  - 71. – *Căi spre integrarea și re-inserția pe piața muncii a persoanelor dezavantajate; combaterea discriminării în accesarea și progresarea pe piața muncii și promovarea acceptării diversității la locul de muncă;*
  - 80. – *Promovarea parteneriatelor, acordurilor și inițiativelor prin stabilirea de rețele formate din părțile interesate relevante;*
  - 85. – *Pregătirea, implementarea, monitorizarea și inspecția;*

- 86. – *Evaluarea și studiile; informarea și comunicarea.*

Prioritatea 71 se referă la aplicarea Metodologiei de Inserție Completă, în timp ce celelalte măsuri însoțitoare de finanțare se referă la implementarea eficientă a acestora: Cercetare, Rețele și Cooperarea Transnațională.

- În cadrul Principiului de Co-finanțare/Auxiliaritate, *Fundația ONCE a primit 146.7 milioane Euro pentru acele priorități cu a rată de co-finanțare de 70 la sută.* Fundația ONCE a acoperit cele 30 de procente rămase cu propriile resurse. Astfel, ESF a avut în acest caz un efect de multiplicare; fundația are deja un buget ce trebuie cheltuit pentru integrarea persoanelor cu dizabilități, co-finanțarea acestor politici de către ESF a lărgit investiția cu 70 la sută. Acest lucru necesită o clarificare. Fundația ONCE a implementat propriile sale planuri pentru persoanele cu dizabilități încă din anul 1997. Aceste planuri au stabilit indicatori în creștere pentru inserția persoanelor cu dizabilități cu obiective foarte vizuale: perioada 1997 – 1999 a stabilit obiectivul de 5.000/10.000; perioada 1999-2008 s-a numit 20.000/40.000. În 2004, aceste obiective s-au atins. Planul 8.000/16.000 pentru perioada 2004-2011 s-a lansat^[1].

Cum se raportează toate acestea la sectorul economiei sociale? Fundația ONCE, care aplică Principiile economiei sociale în domeniul inserției profesionale a persoanelor cu dizabilități a accesat resursele financiare necesare pentru a pune aceste principii în mișcare. Există alte sectoare, cum ar fi integrarea romilor sau dezvoltarea Cooperativelor rurale ce au dispus de organisme umbrelă responsabile de canalizarea ajutorului ESF către beneficiarii final. Cu această ocazie, ne vom concentra pe sistemul creat de ONCE pentru a crește dramatic inserția pe piața muncii a persoanelor cu dizabilități și măsurile însoțitoare stabilite pentru a media acest itinerar de inserție. Următoarea secțiune este dedicată complet acestui aspect.

Sistemul românesc de absorbție a surselor ESF diferă foarte mult de cel din Spania. În primul rând, este un sistem centralizat. În aplicarea

---

[1] Prima cifră reprezintă locurile de muncă create și cea de-a doua cifră reprezintă instruirile livrate; în ambele cazuri pentru persoanele cu dizabilități.

Principiului de Programare la ESF, numai agențiile centrale au avut drepturile unor autorități de management. Sigur că România nu are un nivel regional la fel de independent cum are Spania. În schimb, în organizarea sa administrativă, Guvernul central este urmat de Județe, care sunt agențiile regionale pentru dezvoltare create recent și fără competențe politice. În relație cu Principiul de Parteneriat, acesta s-a aplicat numai în sectorul public, existând mici descentralizări către organisme private sau semi-publice; conceptul de Organism de Intermediere nu a fost complet utilizat. Principiul Co-finanțării a lăsat puțin loc pentru a mobiliza resursele non-publice, mai ales din cauza lipsei unor astfel de resurse, cu precădere în cel de-al treilea sector. Totuși, în timpul Implementării Perioadei de Programare 2007 – 2013, a luat naștere o structură descentralizată în POSDRU demonstrată în autoritatea crescândă recunoscută a OIR sub coordonarea AMPOSDRU. Ar fi de dorit ca beneficiile redistribuirii finanțărilor să fie mai dispersate în viitoarea Perioadă de Programare 2014 -2020.

Cadrul instituțional pentru inserția pe piața muncii a persoanelor cu dizabilități

Înainte de a descrie sistemul ONCE de inserție a persoanelor cu dizabilități, se consideră oportun să facem o *sinteză a principalelor aspecte* prezentate în secțiunile precedente: Fundația ONCE a primit statutul de entitate singulară din sectorul de economie socială din Spania, câștigat pentru performanțe sale din domeniul inserției profesionale a persoanelor cu dizabilități încă de la înființarea sa în anul 1998. În perioada 2004 – 2011 a reușit să creeze 94.934 locuri de muncă și poziții ocupaționale și a educat 87.042 persoane. Fundația INSERTA, înființată de-abia în anul 2011, a obținut 12.058 inserții profesionale în perioada 2009 – 2011. Grupul FUNDOSA are peste 14.000 de angajați, 70 la sută dintre ei fiind persoane cu dizabilități și conduce 33 de întreprinderi și 25 de societăți care cuprind mai mult de 350 SEC. Fundația ONCE este Organismul intermediar al ESF OP împotriva discriminării 2007 – 2013 pentru operațiunile ce privesc inserția profesională a persoanelor cu dizabilități la nivel național.

Aceste realizări merg în paralel cu *un istoric legislativ ce poate fi sintetizat în acest fel*: la începutul anilor 1980, Spania a elaborat legislația ce recunoaște dreptul persoanelor cu dizabilități de a accesa piața muncii printr-un itinerariu de inserție complet care începe cu SEC și continuă cu obligația/responsabilitatea întreprinderilor ce au mai mult de 50 de angajați să rezerve persoanelor cu dizabilități doi la sută din numărul total al locurilor de muncă. Înainte de anii 1980, legislația a dezvoltat aceste itinerarii, mai ales SEC. În prezent, mai mult de 400 SEC sunt înregistrate în Spania și Grupul FUNDOSA conduce mai mult de 300 dintre acestea. În noul secol, pe măsură ce Politica de Coeziune transformă și modernizează Spania, sunt dezvoltate Companiile de Inserție și Agențiile de Mediere, iar Fundația INSERTA devine mediator între cererea și oferta de pe piața de muncă.

Toate acestea sunt principii de economie socială aplicate inserției unui segment de populație exclus în Spania și, în mod special pentru subiectul acestui studiu, inserției profesionale a persoanelor cu dizabilități. Acum, odată ce relatarea sistemului a fost realizată, atenția se mută pe timpul prezent. *Cum funcționează sistemul de economie socială în prezent?* Programul XTalento ajută la detalierea răspunsului.

Programul XTalento (<http://www.portalento.es/>) sintetizează acest sistem. Este administrat de Fundația ONCE și co-finanțat de ESF OP împotriva Discriminării 2007 – 2013 în procent de 70 la sută, procentul de 30 la sută rămas fiind acoperit de resursele Fundației ONCE. Acest program este construit pe experiența acumulată în Perioada de Programare 2000 – 2006 și este implementat prin *Fundația INSERTA* cu eligibilitate între anii 2007 și 2015. Programul are două domenii principale: implementarea unor Itinerarii Complete de Inserție pentru persoanele cu dizabilități (prioritatea 71 din ESF) și măsurile însoțitoare (prioritățile 80, 85 și 86 din ESF). Atenția este dată primei zone care este implementată în principal prin Fundația INSERTA și metodologia sa specială de aplicare a Itinerariilor Complete de Inserție.

Itinerariile Complete de Inserție plasează în mișcări coordonate resursele *triunghiului compus din Fundația ONCE, Grupul FUNDOSA și Fundația INSERTA*. Fundația ONCE supervizează procesul, Fundația INSERTA mediază între cerere și ofertă și Grupul FUNDOSA oferă o primă intrare pe piața muncii; SEC a Grupului FUNDOSA nu este singura

SEC care participă, dar este principalul actor. În plus, și în conexiune cu al doilea pas al itinerariului complet de inserție, conform Legii nr. 5/1982 cu privire la inserția persoanelor cu dizabilități, Fundația ONCE a semnat acorduri de cooperare cu principalele companii din Spania în număr de 342 în perioada 2004 – 2001; aceste măsuri însoțitoare oferă continuitate inserției obținută prin programul XTALENTO. Astfel, inserția implementată în cadrul programului XTALENTO maximizează capacitățile deschise de Legea 5/1982 cu privire la inserția persoanelor cu dizabilități.

Cum funcționează programul XTALENTO în acest domeniu? FSC Inserta are 30 de centre de activitate sau ferestre ce acoperă toate regiunile Spaniei. 268 de profesioniști din domeniul resurselor umane specializați pe inserția persoanelor cu dizabilități, 80 la sută dintre ei fiind persoane cu dizabilități, realizează itinerariile de inserție. Aceștia administrează o bază de date cu 151.203 persoane în căutarea unui loc de muncă și realizează inserția a 12.058 persoane cu dizabilități în perioada 2009-2011. Calea de inserție este personală și ne-transferabilă ceea ce înseamnă că beneficiarul trece printr-un interviu individual inițial în care sunt identificate lipsurile. Se realizează un Plan de Inserție, bifând o listă cu servicii: o ofertă largă de instruire, un serviciu de mediere ce realizează contactul dintre cerere și ofertă, și probabil cel mai important aspect, un serviciu special care facilitează accesibilitatea persoanelor cu dizabilități la respectivul loc de muncă (accesibilitatea implică o gamă largă de măsuri de la instruire suplimentare la achiziția de echipamente speciale pentru persoanele cu handicap vizual sau auditiv). Tot acest proces este supervizat de un tutore desemnat care inițiază procesul și monitorizează evoluția sa. Această persoană are o importanță critică datorită faptului că ea consolidează abordarea individuală urmărită de Program. Alte experiențe din Spania cu privire la inserția persoanelor excluse sunt de acord cu importanța tot mai mare a acestei persoane, mai ales în garantarea sustenabilității procesului de inserție.

Pe lângă acest Itinerariu de inserție prin instruire și angajare, Fundația INSERTA prin Programul XTalento ajută întreprinzătorii să înființeze companii printr-un *Itinerariu de inserție pentru aceia interesați de înființarea unei noi companii*. Acest lucru este conform cu spiritul ce stă

la temelia Perioadei de Programare 2014 – 2020 și care se va concentra mult mai mult pe antreprenoriat decât perioada de programare anterioară. De fapt, această experiență pilot califică triumphiul Fundația ONCE – Grupul FUNDOSA – Fundația INSERTA pentru continuarea activității sale în următoarea perioadă de programare. Astfel, așa cum XTalento s-a construit pe experiența câștigată în perioada de programare 2000-2006, următorul program ar putea fi construit pe actuala perioadă de programare pentru a dezvolta o strategie aliniată cu noul curent din Uniunea Europeană.

Concluzii și recomandări

Dezvoltarea sectorului economiei sociale în Spania este consecința unui *Cadru Legislativ favorabil* care a debutat la începutul anilor 1980 și a avut evoluții ferme până în prezent: legislație avansată cu privire la inserția persoanelor cu dizabilități; Regulamentul ce definește „relația specială” pe care lucrătorii cu dizabilități o au cu SEC; înființarea Companiilor de Inserție; continuitatea realizată prin Agențiile de Mediere. Aceste aspecte legale au fost consolidate în general cu Legea economiei sociale care a recunoscut ONCE ca fiind o entitate singulară în acest sector. Această legislație este foarte similară cu legislația în curs de elaborare a României.

Pe lângă aceste lucruri, dezvoltarea sectorului de economie socială din Spania este de asemenea consecința canalizării ajutorului financiar printr-un *Sistem sofisticat de absorbție a Fondului Social European*. Acest sistem se bazează pe interpretarea originală a trei principii de coeziune politică: Programare, Parteneriat și Co-finanțare. Acest sistem a avut un efect de multiplicare cu o dublă implicație: în primul rând, bugetul propriu al anumitor instituții din sectorul economiei sociale a crescut la fel ca în cazul Fundației ONCE și, în al doilea rând, a creat instituții umbrelă cu capacitatea de a cataliza schimbările din sector.

În prezent, aceste evoluții legislative și financiare au susținut *Dezvoltarea Instituțională* și – ce este mai important – au produs schimbări culturale profunde. În procesul de inserție al persoanelor cu dizabilități, triumphiul Fundația ONCE - Grupul FUNDOSA - Fundația INSERTA constituie o experiență de succes care a obținut succese remarcabile și a

catalizat o schimbare culturală profundă, ceea ce reprezintă un obiectiv real, deoarece persoanele cu dizabilități sunt cetățeni cu drepturi depline și nu sunt un grup de populație dependentă.

Pe de altă parte, criza transformă acest cadru instituțional care depinde puternic de resursele externe. Acesta suferă de o lipsă de fonduri publice sau de o re-orientare a cheltuielilor către alte priorități. Urmarea unei Agende Sociale este un lucru costisitor. În cazul Instituțiilor ONCE, structura triunghiulară Fundația ONCE - Grupul FUNDOSA – Fundația INSERTA pare să aibă o abordare mai sustenabilă deoarece valoarea banilor cheltuiți este garantată. Acest lucru poate fi o lecție importantă pentru România care stabilește propriul mod de a se ocupa de excluziune, nu doar a grupurilor cu dizabilități dar și a altor grupuri precum romii, femeile, tinerii din mediul rural etc. Importantă este combinarea eficientă a cadrului legislativ cu cel financiar pentru a obține soluții sustenabile.

Fondurile structurale au avantajul de a finanța experimente fără penalități grave. Cu toate acestea, accesibilitatea lor introduce un caracter structural, ceea ce înseamnă că au un efect de apel la finanțarea publică și privată. De aceea, cea mai importantă fază în utilizarea fondurilor structurale este programarea. Fundația ONCE a prezentat un cadru instituțional sustenabil care a putut să se ocupe de grupurile excluse. Abordarea sa holistică a obținut o schimbare culturală care reprezintă succesul inserției.

Astfel, ar trebui România să descentralizeze administrarea Fondurilor structurale și să nominalizeze Organisme de Intermediere ce dețin cunoștințe și abilități pentru furnizarea de soluții inovatoare? Sau ar trebui să păstreze un sector mai centralizat? Ar trebui ca sectorul economiei sociale să fie structurat prin Organizațiile Umbrelă ce dețin competențe similare cu cele ale Fundației ONCE? Sau ar trebui să meargă pe entități mici ce operează la nivel local? Răspunsul nu este singular, dar deschide drumul unui cadru instituțional (legislativ și financiar) capabil să ofere un sprijin „pozitiv” pentru persoanele excluse.

Bibliografie

1. Campos Monzón, Jose Luis. *Las grandes cifras de la Economía Social. Ámbitos, Entidades y Cifras clave 2008*. Centro Internacional de Investigación e Información sobre la Economía Pública, Social y Cooperativa (CIRIEC) and Observatorio Español de la Economía Social. ISBN 978-84-95003-80-5.
2. Heckl, Eva (Co-ordination) & Pecher, Ingrid. *Study on Practices and Policies in the Social Enterprise Sector in Europe*. The Austrian Institute for SME Research. Viena, June 2007.
3. Monzón, José Luis & Chaves, Rafael. *The Social Economy in the European Union. Summary of the Report drawn up for the European Economic and Social Committee*. The International Centre of Research and Information on the Public, Social and Cooperative Economy (CIRIEC).
4. Stanescu, Simona Maria (Coordonator). *Raport de Recomandari al Economiei Sociale Romania 2013*. Programul Natiunilor Unite pentru Dezvoltare Romania. Bucuresti, 2013.
5. Ley 13/1982, *de la Integración Social de los Minusválidos*.
6. Ley 5/2011, de 29 de marzo, *de Economía Social*.
7. Ley 44/2007, *para la regulación del régimen de las empresas de inserción*.
8. Programa Operativo Plurirregional del Fondo Social Europeo del Reino de España de lucha contra la Discriminación 2007-2013. Ministerio de Economía y Hacienda.
9. Programa Operativo del Fondo Social Europeo del Reino de España de lucha contra la Discriminación 2000-2006. Ministerio de Economía y Hacienda.
10. Ministerul Muncii, Familiei și Protecției Sociale (MMFPS). 2010. *Raport de cercetare privind economia socială în România din perspectivă europeană comparată*, www.mmuncii.ro.
11. Romanian Partnership Agreement for the 2014-2020 Programming Period, First Draft. Ministry of European Funds, October 2013.
12. COUNCIL REGULATION (EC) No 1083/2006 of 11 July 2006 laying down general provisions on the European Regional Development

Fund, the European Social Fund and the Cohesion Fund and repealing Regulation (EC) No 1260/1999.

13. Real Decreto 1368/1985, *por el que se regula la relación laboral de carácter especial de los minusválidos que trabajen en los Centros Especiales de Empleo.*

14. Real Decreto 2273/1985, *por el que se aprueba el Reglamento de los Centros Especiales de Empleo.*

Surse Internet

1. Observatorio Española de la Economía Social - www.observatorioeconomiasocial.es.

2. Centro Internacional de Investigación e Información sobre la Economía Pública, Social y Cooperativa (CIRIEC-España) – www.ciriec.es.

3. Ministerio de Trabajo e Inmigración. Dirección General de la Economía Social, del Trabajo Autónomo y de la Responsabilidad Social de las Empresas - www.empleo.gob.es/es/sec_trabajo/autonomos/economia-soc/EconomiaSocial/index.htm.

4. Revista CIRIEC-España. Revista de Economía Social, Pública y Cooperativa - www.ciriec-revistaeconomia.es.

5. Revista de Estudios Cooperativos (REVESCO) - pendientedemigracion.ucm.es/info/revesco.

6. Institutul de Economie Sociala - <http://www.ies.org.ro>.

7. Unidad Administradora del Fondo Social Europeo - Spanish European Social Fund Operational Programmes - <http://www.empleo.gob.es/uafse/es/programando/programasOperativos/index.html>

8. www.once.es.

9. www.fundaciononce.es.

10. www.grupofundosa.es.

11. www.fsc-inserta.es.

Conferences. Events

1. Conference: Co-operative contribution to the EU 2020 strategy. Brussels, 23-04-2014. - Commission Staff Working Document: On the need to modify the European Cooperative Society (SCE) Regulation.

2. Conference: Social enterprises and the Europe 2020 strategy: innovative solutions for a sustainable Europe. Brussels, 3rd October 2012. Conclusions <http://www.eesc.europa.eu/resources/docs/conclusions--7.pdf>.

LEGAL AND FINANCIAL SET UP IN SPANISH SOCIAL ECONOMY FOR THE LABOUR INSERTION OF DISABLED CITIZENS – THE CASE OF ONCE

Carlos Domínguez López de Castro^[1]

Abstract

This paper aims to emphasize the use of Social Economy Principles to the labour insertion of disabled people in Spain between the early eighties and the present time. The legal and financial set up of the subsector of the Social Economy is described to explain the institutional set up of the ONCE Institutions: Foundation ONCE-FUNDOSA Group-Foundation INSERTA triangle. This Institutional set-up is synthesized in the XTALENTO Programme that is co-funded by the European Social Fund. This social economy system has achieved remarkable indicators and is sustainable. Should Romania copy this model or should it extract the best practices? This open question closes the paper. As side elements, the sophisticated Spanish system to absorb structural Funds, in particular European Social Fund is explained and a comparison with Romanian system is done.

Keywords: *disabilities, labour insertions, Insertion Itineraries, Foundation ONCE, Social Economy*

Introduction

ONCE (www.once.es) was created in 1938 to deliver social protection to blind or seriously visual impaired people. In 1988, the ONCE Foundation (www.fundaciononce.es) was created with the idea to extend the social protection model build over 75 years to other groups of disabled person. The FUNDOSA Group (www.grupofundosa.es) was created in 1989 to be the instrument of the Foundation ONCE. In 2009, FSC-Inserta (www.fsc-inserta.es) was created to continue the mediation job done by Fundosa Social Consulting. These four social enterprises have built a system to insert the disabled people using social economy principles.

---

^[1] Expert in EU Funded Projects, Tel.: 0034653332698; E-mail: carlosdlc2012@gmail.com.

In the period 2004-2012, ONCE Foundation created 94.934 jobs and trained 87.042 persons. Only in 2012, 5.562 jobs and 432 occupational positions for disabled person were created. FUNDOSA Group runs 33 enterprises that accomplish 356 working centres that are under the Social Economy Sector and has more than 14.000 staff, 70 percent of them disabled. Finally, in the period 2009-2011, FSC-INSERTA inserted 12.058 persons using 30 working centres and 268 mediators, 80 percent of them disabled.

These figures have been reached applying *Social Economy Principles*^[1] to the insertion of the disabled population. This institutional building is inseparable of the legal and financial developments that have shaped the Social Economy Sector and the insertion of the disabled person in Spain in particular. This papers aims to tell the story of these developments, depict the ONCE system and extract conclusions and recommendations for Romania that is on the brick of expanding its Social Economy Sector and receive the second round of structural funds under the 2014-2020 Financial perspectives.

In order to meet this goal, the paper is going to focus on the legal and financial elements that sustain an institutional set up built in more than 30 years of expansion of the Social Economy in Spain:

- Among the legal ones, it is necessary to mention the *Law 5/2011 of the Social Economy* that recognizes ONCE as a “singular entity” within the Social Economy Sector;
- Among the financial ones. Foundation ONCE was nominated as Intermediary body in the *European Social Fund Operational Programme 2007-2013* with a budget of 174 M€ to be spent on the Insertion of the Disabled.

---

^[1] The *Law 5/2011 on Social Economy* defines the Principles that define Social Economy in Spain in its article 4:1. - Priority of the people and the social objective over capital. 2. - Turnover obtained from economic activity is mainly applied according to the work contributed and the service or activity carried out by the institution's partners or members and to the institution's end social objective. 3.- Encouraging internal solidarity and social solidarity that favours a commitment to local development, equal opportunities for men and women, social cohesion, the integration of persons at the risk of social exclusion, generating stable and quality employment, conciliation of personal and professional life and sustainability. 4.- Independence from the public authorities.

Thus, ONCE, its Foundation ONCE, the social enterprise FUNDOSA Group and the Mediation Agency FSC INSERTA have created an integral system to integrate disabled persons using Social Economy Principles. The Legal set up is addressed first, starting in the early eighties with the launch of advanced legislation and continued with the creation of Social Employment Centres to move into the legislation that created the Insertion Enterprises and Mediation Agencies. A brief comparison with Romania draft legislation closes this section. Then, the paper explains the sophisticated system developed by Spain to increase the rate of absorption of European Social Fund using Cohesion Principles (Programming, Partnership and Co-financing/Additionality) and the role played by Foundation ONCE as Intermediary Body. Romania appears briefly at the end of this section to make a comparison with the Spanish case. Romanian government might issue legislation on social economy in 2014 and, after having completed a full programming period, is now working on the 2014-2020 Programming Period.

In the third section, Legal and Financial set ups are used to depict the Institutional set up of the Integral System built by ONCE since the early eighties to insert disabled persons using Social Economy Principles. After summarizing the main findings, conclusions and recommendations are extracted with an eye on the transferability potential of the Spanish experience to Romania.

Regarding transferability, it was common after Romania joined the European Union to compare it with Spain; Romania is like Spain but twenty years behind. The developments occurred since then make this assertive sentence not very realistic. Despite the similarities, Romania lives a different context and departs from a different position. Spanish experience could illustrate but Romania will do it in a Romanian way.

The legal set up to insert disabled people in Spain

The *Law 5/2011 on Social Economy*, the Spanish equivalent to the legislation that Romania is developing for the sector, has two features relevant for this paper:

1. It recognizes the *Special Employment Centres* (Centros Especiales de Empleo, SEC hereinafter) as a form of Social Enterprises, meaning that they follow Social Economy Principles;
2. In its third additional disposition, it defines *ONCE as a singular entity of the Social Economy Sector*. This special status is a consequence of the work carried out under the principles of the social economy in the last thirty years.

Now, this recent legislation simply recognizes practices that have been in operation and in motion for many years. In the Spanish case, the motion started in the early eighties with the development of advanced legal framework.

It was in 1982 that the *Law 13/1982 on the integration of the disabled people* was issued. In fact, this piece of legislation was a full recognition of the rights of the disabled. It was very advanced in recognizing the need for additional support to achieve the integration of this excluded group. This “positive” discrimination was a key element to advance on the cultural change that recognizes disabled people as full citizens. This Law opened two insertion itineraries for the disabled people:

- The first one is the *Special Employment Centres* and the “special relation” that SECs have with the disabled person that they hired;
- The second sets that *enterprises with more than 50 employees must have 2 percent of its staff reserved for disabled people* ^[1]. This measure becomes very important in achieving the total integration, as it creates an obligation/responsibility in enterprises. It must be said that enterprises do not comply with this requirement, but it clearly created the conditions to put pressure on the private sector.

Put together, they can be understood as *two consecutive stages in the insertion process*; the disabled person might start in a SEC and, once s/he has acquired the professional and personal qualifications, the Law opens the opportunity/obligation for an insertion on the “normal market”. For this reason, it is very important the “special relation” that

---

^[1] It is a hot debate in Spain on the effectiveness of this second itinerary, as companies do not comply with it. Nevertheless, it is clear that the situation would be much worst without it.

the disabled has with the SEC. This “special relation” is framed on the social economy principles.

What is the nature of this “special relation”? The Real Decreto 1368/1985 has the answer to this. Its article two defines that the special relation applies to those with a disability equal or superior to 33 percent, which diminishes the capacity to perform at work with the same percentage. Precisely, the SEC is created to “adapt” the working conditions to this mental or physical limitation. This must be understood as recognition that the disabled person, as the Law 13/1982 states, must be “positively” helped in order to achieve its integration. In fact, this legislation formalizes the insertion process of the disabled and opens the insertion of other excluded groups. For sure that it is inseparable of pursuing a social agenda in which the responsibility towards those facing difficulties is recognized.

Later in 1985, the *Real Decreto 2273/1985 details the functioning of the SECs from managerial, taxes and financial point of view*. It stressed the creation of the SECs with the final aim of inserting the disabled, so they must apply an “individual insertion itinerary ^[1]” to each person. It means that training, counselling, advice and accompanying measure must be in place. For this reason, each SECs must have a minimum of 70 percent of its staff on disabled condition, leaving the 30 percent to be occupied by professionals capable of implementing the “individual insertion itinerary”.

Who runs the SECs and, consequently, the integration of the disabled? The article three says that they could be created by the public sector or any entity or individual with the capacity to act as businessmen. There are 490 registered SECs in Spain. *FUNDOSA Group* runs 289 of them, which represents almost 60 percent of this market and makes of GF the mayor operator of these insertion centres. GF has 58 enterprises (33 owned by the group and 25 more participated) and employs 16870

---

^[1] Insertion Itineraries are common European Union language. They are labour policy that aims to match offer and demand through the combined use of active employment measures such as identification of gaps, training, mediation and counselling with the goal of designing a individual route to get a job. Thus, the Insertion Itinerary tends to be applying when the job seeker is far from the job offer and consist in closing the gap with it.

disabled workers (2012). Thus, GF represents a good practice in the development of legal figure in a period of 30 years.

In parallel to this legislation, the *Real Decreto 44/2007* for the regulation of the *Insertion Enterprises* (IE hereinafter) aims to define the legal status of these enterprises and set a framework to promote the insertion of excluded people. A second *Real Decreto 1796/2010* for the regulation of the *Mediation Agency* (MA hereinafter) makes possible that entities with the required qualifications and experience might sign an agreement with the National Employment Service to mediate between labour offer and demand. *INSERTA Foundation* was an insertion Enterprise, under another name, and became a Mediation Agency in 2010.

It is possible to *link legal set up and Institutional set up*: the legislation on SEC makes possible the creation of Fundosa Group or, at least, makes it easier. The legislation of IE and MA make possible the creation of the *INSERTA Foundation*. Both institutions cannot be thought out without the advanced legislation on the labour insertion of the disabled issued in 1982. Due to the fact that both *FUNDOSA Group* and *INSERTA Foundation* applied the principles of the Social Economy, the development of this sector in Spain is a direct consequence of the robust legal framework put in place by successive governments over a period of thirty years. As we are going to see on the next section, these legal developments run in parallel to the development of a sophisticated system to absorb the resources from the European Union.

The paper considers that this experience could be useful for *Romania* who is working on the *development of fresh legislation for the Social Economy Sector*; (The Ministry of Labour has elaborated a draft legislation that seems it shall be approved in 2014); on a *new criteria for the classification of the disabled* (a World Bank project is helping Romania to advance on this with the final aim of aligning Romanian's Criteria with International Standards); *has had its first round of European Social Fund funding* (Romania launched a call for proposal to develop Social Economy Sector in 2009 and plans to launch a second round before the end of 2013; whereas the first was focused on the development of sector structures, knowledge and capabilities, the second round pursues the creation or development of social enter-

prises); and is *programming the second round within the 2014-2020 financial perspective* (the draft of the Partnership Agreement includes many references to the Social Economy Sectors, which implies a continuity of the Government support to the enterprises under its umbrella).

The financial set up to insert disabled people in the labour market

Spain has a singular administrative system that has been recurrently compared with the German lenders. Spain is divided in 17 semi-autonomous Regions plus two autonomous cities: Ceuta and Melilla. The equivalent in Romania is the Agency for Regional Development, in the sense that both are NUTS II. Apart from this, they are totally different. Spanish regions enjoy a great degree of autonomy from the Central Government. This Quasi-Federal Administrative System has been built in successive rounds of negotiations since the system was created in 1976. These rounds of negotiations have deepened the decentralization and today, for example, traditional Central Government competences like Education or Health have been transferred to Regional Governments; Central Government sets national policies (minimum requirements) and Regions adapt and translate them to its reality. This decentralized system has legal and, more important, financial consequences. In particular, the increasing decentralization has crafted the administrative system to absorb Structural Funds, achieving rates over 100 percent in the period 2000-2006.

Spain is currently closing its 3rd Programming Period^[1] and is looking into its 4th 2014-2020. These rounds have seen an *Increasing Decentralization* that has applied the Cohesion Policy Principles in an original way. The principles that are going to be taken into account are the *Programming*, the *Partnership* and the *Co-Financing/Additionality* defined in the General Regulation of the Cohesion Policy. The paper is going to focus on how the Spanish *European Social Fund* (ESF) has applied these principles in an original manner and, once defined, how

---

[1] First was 1991-1999, second 2000-2006 and third 2007-2013.

the ONCE Institutions applied them to maximize the insertion of the disabled using Social Economy Principles:

1. The first one refers to the *Programming Principle*. Spain has been regionalizing the spending of European Social Fund since the 2000-2006 Programming Period. This regionalization means that each Spanish Region elaborates its own Operational Program. Besides, and for certain policies, the Central Government elaborates National Operational Programs. For example, in the 2007-2013 programming period, Spain counts with 17 Regional ESF OPs and three National ESF OPs, plus two small ESF OPs, one for each autonomous city. As consequence, Spain has a great number of *Managing Authorities*: A Central Body (www.uafse.es equivalent to AMPOSDRU) that coordinates all the ESF operations and subordinated bodies in each region that enjoy great autonomy in the programming of the expenditure.

The second refers to the *Partnership Principle*. Spanish Central Government has transferred certain ESF's priorities to entities that became Intermediary Bodies; these entities are public, private or semi-public. These intermediary bodies, highly specialized on certain ESF's priorities, have seen a dramatic increase in their budgets and, due to their closeness with beneficiaries, have maximized the multiplication effect of ESF's resources. For example, the *European Social Fund National Operational Program against Discrimination 2007-2013* (ESF OP against Discrimination 2007-2013 hereinafter) nominated five *Intermediary Bodies* to be responsible of the priorities and the expenditure of the OP ^[1]. All these *Intermediary Bodies* follow social economy principles but the paper focuses on ONCE Foundation. These Social Economy Entities collaborate within the *OP Monitoring Committees* with many public institutions that are directly involved on the fight against Discrimination.

Thus, while the programming principle has acted more on the public sector organization, the partnership principles have been very active in

---

[1] The five Intermediary Bodies are: ONCE Foundation, CARITAS española (www.caritas.es), CRUZ ROJA ESPAÑOLA (www.cruzroja.es), Fundación Luis Vives (<http://www.fundacionluisvives.org/>) and Fundación Secretariado Gitano (<http://www.gitanos.org/>).

setting up *Umbrella Institutions* capable of delivering the aid to the final beneficiaries in a more effective way.

2. Finally, the *Co-Finance/Additionality Principle* has been applied in a way that multiplies the effect of ESF investments. Due to the fact that ESF priorities are complementary with priorities of public and non-public institutions, the ESF has been used to co-finance ongoing public plans and programmes. In other words, a National Sector Plan might have 10 percent of its budget from the ESF and 90 percent of the public budget. This mechanism multiplies the effect of the ESF and helps to structure the national budget and align it with European Union spending priorities. For example, ONCE Foundation received 146 M€ from the ESF with a 70 percent co-finance and covered the remaining 30 percent with its own sources.

Altogether, the Programming, Partnership and Co-finance/Additionality Principles have helped Spain to concentrate resources where it was more needed and nominated the most appropriate intermediary body to guarantee sound implementation. In turn, these Intermediary Bodies become key players in its sector. The *Rate of Absorption* achieved in the 2000-2006 Programming Period cannot be understood out of this sophisticated system. The negative effects, which are out of the scope of this paper, are the increasing effect on regional debt and the multiplication of bodies highly dependent on “Brussels” sources. On the other hand, the changing of the Spanish Culture is paramount and, in particular, the conversion of attitudes and beliefs in relation to the disabled people a remarkable success. It can be truly said that Spain converges with European Union.

The ONCE Institutions have benefited from this original application of the Cohesion Policy Principles:

- Under the Programming Principle, Disabled related priorities in the Social Fund have been included in all the Regional Operational Programs with the Guidelines of the European Union: the ESF must be used to increase the rate of labour insertion of people with disabilities. Thus, each region has been investing on this chapter and 17 stories of its application could be told. Each story has supported operations on the

inclusion of disabled people that sum to those implemented on the ESF OP against Discrimination 2007-2013 that aims to arm the anti-discrimination policies at national level. Somehow, the National Programme has acted as an umbrella for the Regional OPs operations against Discrimination, meaning that collaboration protocols were in place. This intra-coordination system is out of the reach of this paper but implies an effective network to coordinate actions to support the Social Economy Sector.

- Under the Partnership Principle. *Foundation ONCE was nominated as Intermediary Body* of the European Social Fund National Operational Program against Discrimination 2007-2013 and it assembled a contribution under the following priorities of the ESF:
  - 71. - *Pathways to integration and re-entry into employment for disadvantaged people; combating discrimination in accessing and progressing on the labour market and promoting acceptance of diversity at the workplace;*
  - 80. - *Promoting partnerships, pacts and initiatives through networking of relevant Stakeholders;*
  - 85. - *Preparation, implementation, monitoring and inspection;*
  - 86. - *Evaluation and studies; information and communication.*

Priority 71 refers to the application of *Full Insertion Methodology*, while the other three funded accompanying measures to effectively implement them: Research, Network and Transnational Cooperation.

- Under the Co-financing/Additionality Principle, *Foundation ONCE has received 146.7 million Euro to be spent on those priorities with a co-finance rate of 70 percent.* Foundation ONCE has covered the remaining 30 percent with its own resources. Therefore, the ESF has had in this case a multiplying effect; the foundation already has a budget to be spent on the integration of the disabled, the co-financing of these policies by the ESF has enlarged this investment to 70 percent. This requires a clarification. Foundation ONCE has been implementing its own Plans on disabled since 1997. These Plans have set increasing indicators for the insertion of person with

disabilities with very visual objectives: the 1997-1999 periods set the target 5.000/10.000; the 1999-2008 was called the 20.000/40.000. By 2004, these targets were reached. The Plan 8.000/16.000 for the period 2004-2011 was launched^[1].

How all this relate to the Social Economy Sector? ONCE Foundation, that applies the Social Economy Principles to the insertion of the disabled, has accessed the financial resources needed to put these principles in motion. There are other sectors, like Roma integration or rural Cooperatives development that have had umbrella bodies responsible of channelizing the ESF's aid to final beneficiaries. On this occasion, we are going to focus on the system created by ONCE to dramatically increase the insertion of the disabled on the labour market and the accompanying measures put in place to coaching this insertion itinerary. The following section is fully dedicated to it.

The Romanian system to absorb ESF sources differs greatly from the Spanish one. First of all, it is a centralized one. In the application of the Programming Principle to the ESF only central agencies were entitled as managing authorities. Of course that Romania does not have a regional level as independent as the Spanish one. Instead, in its administrative organization, Central Government is followed by Counties, being the regional agencies for development of recent creation and without political competences. In relation to the Partnership Principle, it has been applied only on the public sector realm, being little samples of decentralization to private or semi-public bodies; the Intermediary body concept has not been fully used. The Co-financing Principle has left little room to the mobilization of non-public resources, greatly due to the lack of such resources, especially in the third sector. Nevertheless, along the 2007-2013 Programming Period Implementation, a decentralized structure has emerged in the POSDRU made explicit in the growing powers conceded to OIRs under the AMPOSDRU coordination. It would be desirable that the benefits of redistribution of funding would be more spread in the upcoming 2014-2020 Programming Period.

---

[1] The first figure refers to jobs created and the second figure to trainings delivered; in both cases to disabled people.

The institutional set up to insert disabled people on the labour market

Before depicting the ONCE System to insert disabled people, it is worthy to *summarize the main aspects* described in the previous sections: Foundation ONCE was awarded with the status of singular entity of the Social Economy Sector in Spain gained for its performance on the insertion of People with Disabilities since its creation in 1988. In the period 2004-2011 it has managed to create 94.934 jobs and occupational position and has trained 87.042. INSERTA Foundation, created just in 2011, has achieved 12.058 insertions in the period 2009-2011. FUNDOSA Group has more than 14.000 staff, 70 percent of them disabled and runs 33 enterprises and 25 societies that encompass more than 350 SECs. ONCE Foundation is the Intermediary Body of the ESF OP against Discrimination 2007-2013 for the operations related with the insertion of the Disabled at national level.

These achievements run in parallel to a *legal history that could be summarized in this way*: in early eighties, Spain issued legislation that recognizes the right of disabled people to access the labour market through a full insertion itinerary that starts with SECs and continues with the obligation/responsibility of enterprises of more than 50 employees to reserve 2 percent of their positions to the disabled. Before the eighties decade, further legislation develops these itineraries, specially the SECs. Nowadays, more than 400 SECs are registered in Spain and FUNDOSA Group runs more than 300. The new century, as the Cohesion Policy transforms and modernizes Spain, Insertion Companies and Mediation Agencies are developed and INSERTA Foundation becomes a mediator between the offer and demand on the labour market.

All this is Social Economy Principles applied to the insertion of an excluded population in Spain and, in particular and for the interest of this paper, the labour insertion of the disabled people. Now, once that the story of the system has been depicted, the focus moves to the present. *How is the Social Economy System working in these days?* The XTalento Programme serves to explain it.

XTalento Programme (<http://www.portalento.es/>) synthesizes this system. It is managed by *ONCE Foundation* and co-financed by the ESF OP against Discrimination 2007-2013 with a 70 percent, the remaining 30 percent being covered by ONCE Foundation resources. This Program builds on the experience gained in the 2000-2006 Programming Period and is implementing through the *Foundation INSERTA* with eligibility between 2007 and 2015. The Programme has two main areas: Implementation of Full Insertion Itineraries for disabled people (priority 71 of the ESF) and accompanying measures (priorities 80, 85 and 86 of the ESF). The focus is going to be on the first area that is mainly implemented through the *INSERTA Foundation* and its special methodology to apply the general Full Insertion Itineraries.

The Full Insertion Itineraries put in coordinated motion the resources of the *ONCE Foundation*, *FUNDOSA Group* and *Foundation INSERTA triangle*. ONCE Foundation oversees the process, *INSERTA Foundation* mediates between offer and demand and *FUNDOSA Group* offers a first entry on the labour market; *FUNDOSA Group's SEC* is not the only SECs that participate, but a main player. In addition to this, and in relation to the second step in the full insertion itinerary according to the Law 5/1982 on the insertion of the disabled people, ONCE Foundation has signed cooperation agreements in a number of 342 in the period 2004-2001 with the main Spanish companies; this accompanying measure gives continuity to the insertion achieved through the *XTALENTO* programme. Therefore, the insertion implemented under *XTALENTO* maximizes the capabilities opened by the Law 5/1982 on the labour insertion of the disabled person.

How the XTalento Programme works in the field? FSC Inserta has 30 working centres or windows that covered all the Spanish regions. 268 professionals in the field of HR highly specialized on the insertion of disabled people, 80 percent of them disabled, deliver the insertion itineraries. They run a database of 151.203 job seekers and directly insert 12.058 disabled in the period 2009-2011. The insertion path is personal and non-transferable which means that the candidate passes an initial individual interview in which gaps are identified. An Insertion Plan is drawn out ticking in a list of services: a broad offer of trainings that cover from personal to highly qualified training, a mediation

service that put in contact offer and demand and, the most important probably, a special service to facilitate the accessibility of the disabled to the job (accessibility involved a broad range of measures ranging from additional training to the acquisition of special equipment for visual or hearing impaired persons). All this process is coached by an assigned tutor that ignites the process and monitors its development. This figure is critical due to the fact it strengthens the individual approach pursued by the Program. Other experiences in Spain on the insertion of excluded people agreed with the increasing importance to this figure, especially in guaranteeing the sustainability of the insertion process.

Beside this insertion Itinerary through training and employment as an enterprise, the INSERTA Foundation, through the XTalento Programme helps entrepreneurs to set up its company through a designed *Insertion itinerary for those interested in creating a new company*. This is in line with the spirit underpinned in the 2014-2020 Programming Period that is going to focus much more on entrepreneurship than the previous programming period. In fact, this pilot experience is qualifying the ONCE Foundation-FUNDOSA Group-INSERTA Foundation triangle to continue its work on the next programming period. Thus, as the XTalento built on the experience gained in the 2000-2006 programming period, the next programme could build on the present programming period to develop a strategy aligned with the new wind that blows through the European Union.

Conclusions and recommendations

The development of the Social Economy Sector in Spain is consequence of a *favourable Legal Framework* that started in the early eighties and has had steadily developments till present; the advanced legislation on the insertion of the disabled; the Regulation defining the “special relation” that disabled workers have with the SEC; the creation of Insertion Companies; and its continuity with the Mediation Agencies. These legal aspects were consolidated in the general Law on the Social Economy that recognized ONCE as a singular entity in the sector. This legislation is very similar to the one under elaboration in Romania.

Besides, the development of the Social Economy Sector in Spain is also consequence of the canalization of financial aid through a *Sophisticated System to absorb the European Social Fund*. This System is based on the original interpretation of three principles of cohesion policy: Programming, Partnership and Co-Financing. This System has had a multiplier effect with a double tier: First, it has increased the own budget of certain institutions of the social Economy Sector like ONCE Foundation and, second, it has created umbrella institutions with the capacity to catalyse sector changes.

Now, these legal and financial developments have sustained *Institutional Development* and - what is more important - it produced a deep cultural change. In the insertion of disabled people, the ONCE Foundation-FUNDOSA Group-INSERTA Foundation triangle constitutes a successful experience that has achieved remarkable success and has catalysed a deep cultural change that is a real goal, as disabled people are full citizens and not a dependent group of population.

On the other hand, the crisis is transforming this institutional set up which suffers of a strong dependence from external resources. Its robustness is suffering of a lack of public funding or reorientation of the expenditure to other priorities. Pursuing a Social Agenda is expensive. In the case of ONCE Institutions, the triangle structure, namely Foundation ONCE- FUNDOSA Group - Foundation INSERTA seems to be a more sustainable approach as the value for money spent is guaranteed. This could be an important lesson for Romania, who is setting up its own way to deal with the exclusion not only of the disabled but other groups like Roma, women, rural youth, etc... What is important is to effectively combine legal and financial set ups to achieve sustainable solutions.

Structural Funds have the advantage to fund experiments without severe penalties. However, its accessibility introduces a structural character meaning that they have a calling effect on public and private funding. Therefore, the most important stage in the use of structural funds is the programming; Foundation ONCE presented a sustainable Institutional set up that has been able to deal with excluded groups. Its holistic approach to the question has achieved the cultural change that is the success of insertion.

Thus, should Romania decentralize the management of structural Funds and nominate Intermediary Bodies with the knowledge and skills to deliver innovative solutions? Or should it maintain a more centralized system? Should the Social Economy Sector be structured through Umbrella Organizations with similar competences as Foundation ONCE? Or should it go for small entities operating at local scale? The answer is not singular, but opens to an Institutional set up (legal and financial) capable of sustaining “positive” support to those excluded.

References

1. Campos Monzón, Jose Luis. *Las grandes cifras de la Economía Social. Ámbitos, Entidades y Cifras clave 2008*. Centro Internacional de Investigación e Información sobre la Economía Pública, Social y Cooperativa (CIRIEC) and Observatorio Español de la Economía Social. ISBN 978-84-95003-80-5.
2. Heckl, Eva (Co-ordination) & Pecher, Ingrid. *Study on Practices and Policies in the Social Enterprise Sector in Europe*. The Austrian Institute for SME Research. Viena, June 2007.
3. Monzón, José Luis & Chaves, Rafael. *The Social Economy in the European Union. Summary of the Report drawn up for the European Economic and Social Committee*. The International Centre of Research and Information on the Public, Social and Cooperative Economy (CIRIEC).
4. Stanescu, Simona Maria (Coordonator). *Raport de Recomandari al Economiei Sociale Romania 2013*. Programul Natiunilor Unite pentru Dezvoltare Romania. Bucuresti, 2013.
5. Ley 13/1982, *de la Integración Social de los Minusválidos*.
6. Ley 5/2011, de 29 de marzo, *de Economía Social*.
7. Ley 44/2007, *para la regulación del régimen de las empresas de inserción*.
8. Programa Operativo Plurirregional del Fondo Social Europeo del Reino de España de lucha contra la Discriminación 2007-2013. Ministerio de Economía y Hacienda.

9. Programa Operativo del Fondo Social Europeo del Reino de España de lucha contra la Discriminación 2000-2006. Ministerio de Economía y Hacienda.

10. Ministerul Muncii, Familiei și Protecției Sociale (MMFPS). 2010. *Raport de cercetare privind economia socială în România din perspectivă europeană comparată*, www.mmuncii.ro.

11. Romanian Partnership Agreement for the 2014-2020 Programming Period, First Draft. Ministry of European Funds, October 2013.

12. COUNCIL REGULATION (EC) No 1083/2006 of 11 July 2006 laying down general provisions on the European Regional Development Fund, the European Social Fund and the Cohesion Fund and repealing Regulation (EC) No 1260/1999.

13. Real Decreto 1368/1985, *por el que se regula la relación laboral de carácter especial de los minusválidos que trabajen en los Centros Especiales de Empleo*.

14. Real Decreto 2273/1985, *por el que se aprueba el Reglamento de los Centros Especiales de Empleo*.

Internet resources

1. Observatorio Española de la Economía Social - www.observatorioeconomiasocial.es.

2. Centro Internacional de Investigación e Información sobre la Economía Pública, Social y Cooperativa (CIRIEC-España) – www.ciriec.es.

3. Ministerio de Trabajo e Inmigración. Dirección General de la Economía Social, del Trabajo Autónomo y de la Responsabilidad Social de las Empresas - www.empleo.gob.es/es/sec_trabajo/autonomos/economia-soc/EconomiaSocial/index.htm.

4. Revista CIRIEC-España. Revista de Economía Social, Pública y Cooperativa - www.ciriec-revistaeconomia.es.

5. Revista de Estudios Cooperativos (REVESCO) - pendientedemigracion.ucm.es/info/revesco.

6. Institutul de Economie Sociala - <http://www.ies.org.ro>.

7. Unidad Administradora del Fondo Social Europeo - Spanish European Social Fund Operational Programmes - <http://www.empleo.gob.es/uafse/es/programando/programasOperativos/index.html>.

8. www.once.es.
9. www.fundaciononce.es.
10. www.grupofundosa.es.
11. www.fsc-inserta.es.

Conferences. Events

1. Conference: Co-operative contribution to the EU 2020 strategy. Brussels, 23-04-2014. - Commission Staff Working Document: On the need to modify the European Cooperative Society (SCE) Regulation.
2. Conference: Social enterprises and the Europe 2020 strategy: innovative solutions for a sustainable Europe. Brussels, 3rd October 2012. Conclusions <http://www.eesc.europa.eu/resources/docs/conclusions--7.pdf>.

ADAPTAREA UNUI MODEL ELVEȚIAN DE INTEGRARE PROFESIONALĂ A PERSOANELOR CU DIZABILITĂȚI LA CONTEXTUL ROMÂNESC

Despina Iancu^[1]

Eva Varga^[2]

Rezumat

Transferul de cunoștințe și bune practici din țările dezvoltate este necesar însă insuficient pentru dezvoltarea unor întreprinderi sociale în țări cu piețe emergente, precum România. Sursele de finanțare, cadrul de reglementare și abordarea integrată a problemelor sociale critice sunt câteva dintre aspectele care determină organizațiile nonguvernamentale (ONG) să identifice propria formulă pentru dezvoltarea unor întreprinderi sociale adaptate la contextul local.

Acest studiu de caz prezintă dificultățile întâmpinate de Asociația Prietenia în demersurile sale de a implementa o întreprindere socială pentru integrarea persoanelor cu dizabilități intelectuale, având la bază modelul partenerului său elvețian, Sonnhalde Gempen.

Cuvinte cheie: *BioHrana, întreprindere socială, NESST*

1. Introducere

Conform datelor din decembrie 2012 furnizate de Autoritatea Națională pentru Persoanele cu Handicap, în România există 618.000 adulți cu dizabilități, dintre care doar 4.6 procente sunt incluși pe piața muncii. Spre deosebire de România, în Elveția peste 50 de procente din adulții cu dizabilități sunt angajați, conform datelor furnizate de Organizația pentru Cooperare Economică și Dezvoltare (OECD). Situația șomajului este chiar mai gravă pentru persoanele cu dizabilități mentale din România, dintre care mai puțin de un procent sunt angajați.

---

^[1] Asociat pentru Dezvoltarea Întreprinderii, NESST România, diancu@nesst.org.

^[2] Director pentru Performanța Portofoliului, NESST, evarga@nesst.org.

Incluziunea socială și angajarea persoanelor cu dizabilități reprezintă o parte importantă a politicilor Uniunii Europene 2020 (The European Parliament, 2012). Conform Parlamentului European, persoanele cu dizabilități din cadrul Uniunii Europene se confruntă cu un risc crescut de sărăcie, dependență mai mare de ajutoare sociale și rate mai scăzute de angajare.

Deși țări mai dezvoltate, asemeni Elveției, sunt dispuse să împărtășească modele de bune practici, precum și experiența și cunoștințele lor, diferențele dintre țări îngreunează reproducerea acestor modele. În România, una dintre cele mai mari provocări este reprezentată de lipsa resurselor financiare, mai exact a celor guvernamentale, disponibile pentru a susține integrarea persoanelor cu dizabilități la locul de muncă.

Asociația Prietenia, un ONG înființat în România în 1996 cu ajutorul partenerului elvețian Sonhalde Gempen, a depus eforturi considerabile pentru a reproduce în România modelul elvețian de integrare socială și profesională a persoanelor cu dizabilități mentale. Acest studiu de caz^[1] descrie experiența, lecțiile învățate și provocările pe care Asociația Prietenia a trebuit să le depășească pentru a adapta modelul la contextul local.

2. Asociația Prietenia și partenerul elvețian, Sonhalde Gempen

Asociația Prietenia este o organizație nonguvernamentală fondată în 1996 cu scopul oferirii de asistență și sprijin copiilor, adolescenților și adulților cu nevoi speciale. Organizația aspiră la integrarea socială a copiilor și adulților cu dizabilități de învățare, un grup căruia îi este dificil să izbândească în sistemul educațional și profesional din România. Membrii asociației sunt părinți, educatori și alte persoane dornice să-i ajute pe copiii, tinerii și adulții cu dizabilități. 80 de procente dintre copiii și tinerii asistați de program suferă de dizabilități mentale severe

---

^[1] Acest articol reprezintă o sinteză a unei publicații din Seria Studiilor de Caz NESsT. Redactarea acestei publicații a fost posibilă grație sprijinului financiar al partenerului strategic al NESsT, Romanian-American Foundation, și al partenerilor UniCredit Tiriac Bank și UniCredit Foundation. Studiul de caz complet poate fi accesat pe pagina NESsT la adresa <http://www.nesst.org/publications/cases>.

asociate cu deficiențe neuromotorii (Sindromul Down, autism, epilepsie, întârziere mentală severă, dizabilități de limbaj, tulburări de conduită, pareza spastică).

Partenerul pe termen lung al Asociației Prietenia este Sonhalde Gempen, o organizație din Elveția care a lucrat cu persoane cu dizabilități încă din 1971. Sonhalde Gempen s-a alăturat eforturilor Asociației Prietenia în 1996, cu scopul de a-și reproduce modelul în România. A jucat un rol important în privința sprijinului financiar inițial al activităților Asociației Prietenia (oferind susținere financiară directă și facilitând ulterior strângerea de fonduri pe plan internațional, sub forma donațiilor private) și continuă să susțină Asociația Prietenia în dezvoltarea unui grad tot mai crescut de sustenabilitate printr-un transfer continuu de cunoștințe și experiență.

Asociația Prietenia oferă o gamă largă de servicii. Activitățile dezvoltate de asociație au drept țintă ajutorarea comunității locale și oferirea de sprijin atât adulților, cât și tinerilor cu dizabilități, în trei mari domenii:

a. Programe pentru copiii cu dizabilități și familiile acestora în cadrul *Centrului de Pedagogie Curativă și Terapie Socială CORABIA (CPCTS)*, o școală bazată pe pedagogia alternativă ce folosește curricula modelului educațional Waldorf.

În august 1996, Asociația Prietenia, Sonhalde Gempen și Ministerul Educației au semnat un acord de cooperare prin care toate cele trei părți își iau angajamentul să sprijine școala, iar Sonhalde are rolul de consilier. Inițial, Centrul a avut 20 de elevi, în timp ce în 2007-2008 a ajuns la 76 de elevi în clasele I-VIII, precum și în cei 3 ani de școlarizare profesională. În 2011-2012, centrul a avut 54 de elevi.

Centrul CORABIA este o școală cu pedagogie alternativă ce le oferă copiilor cu dizabilități posibilitatea de a învăța și de a se dezvolta ca indivizi care au capacitatea de învățare și dezvoltare, acordându-le sprijin pentru integrarea în școli; centrul oferă și programe pentru familii, cu scopul reducerii abandonului școlar și a ratei de instituționalizare. De asemenea, Centrul organizează tabere și alte activități recreative pentru copiii cu dizabilități și familiile acestora.

b. Programe pentru adulții cu dizabilități și asistenții personali ai acestora în cadrul *Centrului de Socioterapie Pantelimon (CST Pantelimon)*.

După trei ani de construcție, în noiembrie 2006 s-a deschis Centrul Pantelimon, având drept principal obiectiv oferirea unui loc pentru integrarea profesională a absolvenților de la CORABIA. Centrul Pantelimon oferă: integrare socială și profesională pentru 33 de tineri cu dizabilități mentale din București și din Județul Ilfov; terapie ocupațională – țesătorie, tâmplărie, artizanat, croitorie, menaj-gospodărie și grădinărit; terapie complementară – pictură, muzică, dans, gimnastică, euritmie; transport; consiliere; programe de schimb de experiență și activități recreaționale; Centrul de Zi și Locuința protejată.

Sonnhalde Gempen a contribuit financiar (direct, prin propriile resurse financiare și indirect, facilitând strângerea de fonduri în afara țării) la construirea centrului și la costurile operaționale. În plus, a oferit sprijin constant, formându-i pe specialiștii Asociației Prietenia în diverse tipuri de terapie, inclusiv terapie ocupațională.

c. Educație și programe de formare pentru profesioniștii care lucrează cu persoanele cu dizabilități (adică formare în pedagogia curativă și terapia socială pentru mai bine de 150 de participanți de la șase școli speciale din întreaga țară, 9 ONG-uri și instituții ale statului; programe de schimb de experiență).

Viziunea pe termen lung și strategia Asociației Prietenia constau în crearea unui mediu stabil și sustenabil în care cel puțin 150 de persoane cu dizabilități să fie integrate și capabile să-și trăiască viața „cu un maximum de autonomie și minim de suport social”. În plus, strategia pe termen lung are drept obiectiv creșterea autonomiei financiare prin atragerea unor surse de venit noi și diversificate și prin creșterea veniturilor auto-generate.

Înființată în 1971, Sonnhalde Gempen are mai bine de 40 de ani de experiență de lucru cu persoane cu dizabilități (autism, alte tulburări de dezvoltare, dizabilități intelectuale), din copilăria timpurie până la maturitate, și a dezvoltat diverse activități de producție pentru a oferi integrare profesională beneficiarilor săi. Unele dintre principalele sale activități economice sunt: brutăria, agricultura organică și procesarea lactatelor. În prezent, organizația are mai mult de 110 beneficiari, dintre care 55 sunt integrați în activități economice.

Deși partenerul elvețian are o experiență vastă și reprezintă un exemplu de bune practici, transferul cunoștințelor nu este suficient

pentru a reproduce în România un model sustenabil similar. Între cele două țări există diferențe importante, lucru care a însemnat o provocare și a determinat Asociația Prietenia să urmeze o cale diferită pentru a-și atinge obiectivele și a înființa întreprinderea socială BioHrana.

3. Întreprinderea socială BioHrana

Asociația Prietenia a luat decizia de a dezvolta activități generatoare de venit cu scopul de a genera surse de venituri constante și independente, oferind totodată oportunități sustenabile de angajare pentru beneficiarii săi. Acest lucru era necesar pentru a crește independența financiară și raza de acțiune a organizației, pentru a îmbunătăți starea de spirit a angajaților și pentru a le furniza beneficiarilor săi sentimentul de siguranță, stabilitate, contribuție și participare.

În consecință, începând din 2006, Asociația Prietenia a dezvoltat o serie de activități de producție. De exemplu, în diversele ateliere de terapie ocupațională beneficiarii creează o gamă variată de obiecte, precum mobilier, produse și materiale de artizanat, care sunt mai apoi vândute la târguri și alte evenimente. Deși aceste activități au stimulat motivația beneficiarilor și au creat totodată ocazii de incluziune socială pentru aceștia, venitul generat a fost sporadic (mai ales în timpul Crăciunului, Paștelui și al altor evenimente) și nu foarte substanțial. În plus, competiția pe piața produselor artizanale este foarte ridicată, acestea fiind astfel o sursă instabilă de finanțare.

În 2009, Asociația Prietenia a decis să depună eforturi mai serioase pentru identificarea unei surse de venit independente și constante. Prin urmare, a aplicat la Competiția NESsT pentru Întreprinderi Sociale, ceea ce i-a ajutat să parcurgă un proces riguros de dezvoltare a întreprinderii sociale; procesul presupunea analiza internă a nivelului de pregătirea organizației pentru realizarea unei întreprinderi sociale, generarea unor idei viabile de întreprindere socială și dezvoltarea unui plan de afaceri.

În cadrul competiției, Asociația Prietenia a realizat o analiză detaliată a potențialului unei întreprinderi sociale cu obiect de activitatea agricultura ecologică, denumită BioHrana. Această idee de afacere s-a nu-

mărat printre câștigătorii Competiției NESsT pentru Întreprinderi Sociale 2009-2010 datorită:

- a) stabilității și sustenabilității dovedite a organizației
- b) investiției inițiale corespunzătoare cu resursele disponibile Asociației Prietenia și capacității acesteia de a atrage resursele suplimentare necesare (financiare, materiale, know-how)

Asociația Prietenia deține cinci hectare de pământ lângă Centrul de Socioterapie din Pantelimon (în apropiere de București) și se bucură de sprijinul unor parteneri capabili și dispuși să ofere formare și echipament specializat, precum și experiență în cultivarea în regim ecologic al fructelor și legumelor pentru consumul intern, încă din 2006.

- c) potențialului de piață

Conform Ministerului Agriculturii și specialiștilor din domeniu, în România piața de produse ecologice este în creștere. În perioada 2006 – 2011, atât numărul fermierilor care produc în sistem ecologic, cât și suprafața pământului cu recolte ecologice s-a triplat. Volumul vânzărilor pieței de produse ecologice a atins 15 milioane de Euro în 2008 și 18 milioane de Euro în 2009. Specialiștii estimează că în următorii 5 ani piața de produse ecologice va avea o valoare de 30 milioane de Euro. (Radu Panait - Natura Land)

- d) potențialului privind integrarea persoanelor cu dizabilități

Conform International Labor Office (ILO – Oficiul Internațional pentru Munca), persoanele cu dizabilități „pot fi angajați excelenți, o valoare pentru angajatorii lor, atunci când performează activități potrivite cu talentul, abilitățile și interesele lor” (Heron, 2005). Angajarea persoanelor cu dizabilități intelectuale în agricultură s-a dovedit a avea un potențial înalt pentru integrarea profesională, permițând îndeplinirea unor sarcini simple și, în același timp, furnizându-le angajaților cu dizabilități beneficiile terapeutice ale muncii într-un mediu natural.

Produse, piața țintă și canale de distribuție

BioHrana produce și vinde legume (roșii, ardei, salată verde, spanac, morcovi, conopidă, broccoli, ceapă, vinete, ridichi etc.) și fructe (mere) sub forma „coșurilor BIO” personalizate în funcție de comenzile săptămânale ale clienților.

Asociația Prietenia a demarat procesul de obținere a certificării ecologice în 2010, trecând printr-o perioadă de conversie de trei ani. În noiembrie 2013, Asociația Prietenia a obținut certificatul ecologic.

Fruitele și legumele ecologice BioHrana nu sunt modificate genetic și nu se folosesc îngrășăminte artificiale, pesticide sau ierbicide pentru cultivarea acestora, reducându-se astfel riscul apariției cancerului, infertilității și al imunității reduse provocate de chimicalele aflate în produsele convenționale. Legumele și fructele ecologice conțin mai puțină apă decât cele convenționale și de aceea sunt mai sățioase/hrănitore. Fruitele și legumele ecologice sunt de asemenea cunoscute pentru valoarea lor nutritivă mai înaltă (mai multe vitamine, minerale, antioxidanți și alte substanțe nutritive esențiale, bine cunoscute pentru beneficiile asupra sănătății).

Principalul grup țintă al Asociației Prietenia e format din familii din București și împrejurimi și femei (în special mame) care beneficiază de pe urma eficienței și caracterului convenabil al livrării unui „coș BIO”. Aceste femei apreciază și preferă hrana sănătoasă și naturală în locul celei convenționale care poate fi găsită în supermarket-urile locale.

Rețeaua vastă de susținători ai Asociației Prietenia a reprezentat un avantaj pentru dezvoltarea bazei de clienți, prezentând totodată o provocare logistică pentru distribuție. Pentru a rezolva această problemă, asociația a decis să comercializeze produsele specialiștilor care lucrează în companii, alegând un reprezentant în cadrul fiecărei companii pentru strângerea comenzilor și stabilirea unei zile săptămânale pentru livrări. Astfel, livrările au putut fi realizate mai curând la sediul companiei, decât la domiciliul clienților individuali. La începutul săptămânii, BioHrana le trimite clienților săi o ofertă actualizată, care ulterior trimite la rândul lor comenzile. BioHrana procesează comenzile, iar apoi livrează produsele în fiecare joi a săptămânii. Procedând astfel, BioHrana reduce și costurile de transport și timpul petrecut cu distribuția.

Modelul de livrare ales de Asociația Prietenia se bazează pe analiza de piață și este diferit de cel al organizației elvețiene. În Elveția, piața de produse ecologice nu mai este de nișă, iar consumatorii de hrană ecologică pot fi găsiți în număr ridicat chiar și în comunitățile restrânse. Partenerul elvețian are un magazin deschis două zile pe săptămână,

vânzând mai ales comunității locale. În contrast, în România piața de produse ecologice are drept grup țintă persoanele cu venituri medii spre înalte din marile orașe sau împrejurimile acestora, care de obicei au prea puțin timp sau chiar deloc pentru cumpărături și preferă în schimb livrările directe. Ca urmare a acestor observații, Asociația Prietenia a decis să depășească zona comunei Pantelimon (10 km în afara Bucureștiului) și să aibă drept țintă piața din București. Un model de livrare din-ușă-în-ușă ar fi costat prea mult timp și prea mulți bani. În schimb, a fost identificată soluția servirii unui grup de clienți care lucrează împreună și livrarea la biroul acestora, în baza unor comenzi anterioare. Procedând astfel, se economisesc bani și timp și sunt optimizate vânzările din producția reală, evitând pierderile.

În plus, clienții individuali se pot duce direct la sediul Asociației Prietenia pentru a cumpăra produsele sau le pot găsi în unele târguri din apropiere.

Impactul social al BioHrana

Obiectivul BioHrana este promovarea misiunii Asociației Prietenia. Până acum a avut impact prin:

- Formarea și integrarea profesională a adulților cu dizabilități – patru adulți cu dizabilități au fost calificați în grădinărit; doi dintre aceștia au fost angajați pentru o perioadă de timp limitată;
- Incluziunea socială și independența sporită pentru adulții cu dizabilități – a existat un impact pozitiv în rândul beneficiarilor implicați în activitățile de întreprindere socială (ameliorare a tulburărilor de comportament, dezvoltarea unor abilități emoționale și practice necesare unor activități semi-specializate, concentrare crescută, dezvoltarea abilităților sociale și a responsabilităților);
- Contribuirea la sustenabilitatea pe termen lung a organizației - BioHrana a generat 3,9 procente din bugetul organizației ^[1] și are drept obiectiv creșterea contribuției până la cel puțin 7 procente în 2014;

---

[1] Investițiile realizate în 2012 au fost deduse din bugetul total atunci când s-a calculat procentul ocupat de veniturile întreprinderii sociale în bugetul organizației.

- Furnizarea de legume și fructe sănătoase celor 33 de beneficiari din Centrul de Socioterapie Pantelimon, reducând costurile de hrană până la 11 procente;

- Oferirea unui model de bune practici pentru întreprinderile sociale, în ceea ce privește integrarea profesională a persoanelor cu dizabilități, precum și creșterea vizibilității organizației, astfel încât să atragă sprijin suplimentar pentru dezvoltarea brutăriei.

4. Diferențe privind sursele de finanțare

Una dintre principalele diferențe dintre organizația elvețiană și Asociația Prietenia este că Sonhalde Gempen are aproape toate fondurile asigurate prin finanțare guvernamentală (până la 90% din buget), în mare parte acoperind salariile. Acest lucru i-a permis organizației să-și focalizeze atenția asupra activităților sale esențiale și asupra integrării persoanelor cu dizabilități, decât să își desfășoare activitatea într-o continuă nesiguranță financiară, ocupându-și timpul cu strângerea de fonduri. În ciuda acestui lucru, Sonhalde Gempen continuă să aibă un departament de strângere de fonduri, al cărui rol constă în obținerea unor investiții suplimentare pentru a sprijini dezvoltarea organizației.

În privința agriculturii ecologice, deținerea unor fonduri stabile pentru acoperirea costurilor operaționale îi permite organizației elvețiene să se concentreze mai mult asupra integrării profesionale a adulților cu dizabilități și să acorde mai mult timp formării și impactului social, decât aspectelor financiare. În organizația elvețiană fiecare beneficiar este supervizat de cel puțin un lucrător social, existând și angajați specializați pentru fiecare dintre celelalte departamente. De exemplu, în grădina bio-dinamică^[1] există trei angajați care coordonează programul (un coordonator, un asistent și un biolog).

În România situația este diferită. Asociația Prietenia primește numai 0.6 procente din buget de la autoritățile locale și nu are un departament

---

^[1] Agricultura biodinamică a fost dezvoltată pe baza filosofiei antroposofice a lui Rudolf Steiner și se deosebește de agricultura organică și cea ecologică prin faptul că include în plus un punct de vedere spiritual-științific susținând cultivarea plantelor în armonie cu natura. Mai multe detalii sunt disponibile la adresa <https://www.biodynamics.com/biodynamics.html>.

de strângere de fonduri. Organizația are 17 angajați, oferind servicii de integrare pentru 33 de beneficiari, ceea ce înseamnă mai puțin de un lucrător social angajat pentru fiecare beneficiar. Prin urmare, angajații și-au dezvoltat multiple abilități, jucând roluri variate în cadrul organizației și asumându-și fiecare responsabilitatea atragerii de resurse pentru continuitatea activității.

Modelul elvețian de integrare profesională a persoanelor cu dizabilități intelectuale în agricultura ecologică a inspirat Asociația Prietenia să-și folosească resursele pentru a începe o activitate similară, însă situația financiară diferită a determinat asociația să caute un model de afaceri diferit, cu un potențial financiar real, care s-ar putea auto-susține și ar putea contribui la sustenabilitatea organizației pe termen lung. Obiectivul Asociației Prietenia a fost dezvoltarea unei întreprinderi sociale bine-planificată, care ar putea să se auto-susțină pe termen lung, să ofere oportunități de integrare profesională demnă pentru beneficiarii săi și să ofere susținere financiară pentru Centrul Pantelimon. Înscrierea în Competiția NESsT pentru Întreprinderi Sociale din 2009 a fost un pas cheie către atingerea acestor obiective.

Asociația Prietenia avea două idei principale de întreprindere socială: agricultura ecologică și brutăria. NESsT a ajutat asociația să analizeze în detaliu ideile, să realizeze cercetarea de piață, să evalueze investițiile necesare și cerințele operaționale și să scrie un plan de afaceri detaliat. Pe baza planului de afaceri bine documentat și a potențialului de piață, precum și pe baza viziunii organizației, a impactului dovedit și a motivației antreprenoriale, NESsT a decis să invite întreprinderea socială BioHrana să se alăture portofoliului său de incubator de afaceri. NESsT i-a oferit Asociației Prietenia sprijin financiar constant și sprijin în dezvoltarea capacității, pentru a implementa cu succes planul de afaceri. Încă din 2011, cu ajutorul partenerului său strategic - Romanian-American Foundation, NESsT a furnizat 34.500 USD destinați dezvoltării infrastructurii și resurselor umane pentru BioHrana (angajarea și păstrarea unei persoane cheie dedicată dezvoltării întreprinderii sociale).

Partenerul elvețian a ajutat Asociația Prietenia să atragă fondurile necesare dezvoltării în continuare a fermei ecologice, facilitând strângerea de fonduri de la persoane din Elveția și Germania. În speranța

câștigării unui sprijin suplimentar din partea comunității, partenerul elvețian a publicat și distribuit un material - "Rundbrief" ^[1], prezentând realizările Asociației Prietenia și planurile de dezvoltare.

5. Diferențe privind integrarea beneficiarilor

Este cunoscut faptul că agricultura ecologică este mai solicitantă decât cea convențională. Evitarea folosirii îngrășămintelor artificiale, a pesticidelor și a ierbicidelor atrage petrecerea unei perioade mai îndelungate de timp pentru identificarea unor modalități alternative, naturale de îndepărtare a plantelor nedorite și a dăunătorilor care pot strica recoltele. Drept urmare, sunt necesari angajați mai pricepuți, în special în vârful sezonului.

Formarea persoanelor cu dizabilități intelectuale pentru munca în agricultura ecologică necesită mult timp, răbdare și dăruire. Intervențiile de lungă durată și munca unu-la-unu cu persoane cu dizabilități, de la o vârstă fragedă până la maturitate, realizate de Sonnhalde Gempen au un impact foarte mare asupra creării unei atitudini deschise față de integrarea profesională a adulților cu dizabilități intelectuale. Beneficiarii lor sunt implicați în activități de terapie ocupațională încă din copilărie, ceea ce îi ajută să devină adulți activi, dispuși și capabili să muncească în diverse activități de producție la Sonnhalde Gempen (agricultură ecologică, brutărie, procesarea lactatelor etc.). În prezent, 55 de adulți cu dizabilități sunt integrați în activități de producție, dintre care trei sau patru adulți cu dizabilități intelectuale sunt angajați în agricultura ecologică, ceea ce acoperă o parte a necesarului de resurse umane. Pentru a-și atinge capacitatea de producție, Sonnhalde Gempen lucrează cu voluntari și tineri care își înlocuiesc obligațiile ce țin de serviciul militar lucrând în folosul organizației.

Din cauza lipsei de servicii adecvate și a unor intervenții pe termen lung, în România cei mai mulți copii cu dizabilități intelectuale devin adulți inactivi, îngrijiți la domiciliu de către familiile lor. Dată fiind disponibilitatea redusă a resurselor umane, Asociația Prietenia se con-

---

^[1] Această publicație este realizată și distribuită cel puțin o dată pe an persoanelor fizice din Elveția și Germania, donatori privați actuali și potențiali ai Asociației Prietenia.

fruntă cu anumite provocări în atingerea obiectivelor sale inițiale de creare de locuri de muncă pentru persoanele cu dizabilități intelectuale. Planul inițial era formarea și angajarea a două persoane cu dizabilități pentru posturi de lungă durată, începând din primul an de activitate (2011), ca apoi să crească cu unul numărul locurilor de muncă create anual. Sarcina s-a dovedit a fi dificilă, în parte din cauza lipsei anumitor abilități ale beneficiarilor, dar și din cauza lipsei de resurse necesare pentru acoperirea costurilor totale ale salariilor și a taxelor mari pentru salarii (peste 40%). Soluția are trei implicații:

1. regândirea și extinderea perioadei de formare la 3-4 ani, în funcție de abilitățile beneficiarului;
2. angajarea în agricultură ecologică a patru beneficiari, până în 2014;
3. atragerea de voluntari pentru a atinge capacitatea de producție, în special în perioadele de vârf.

Asociația Prietenia are acreditare ca organizație gazdă pentru programul European Voluntary Services, atrăgând voluntari dispuși să lucreze cu persoane cu dizabilități pe durata unui an. În afara acestui program, cei din organizație sunt deschiși și către primirea de voluntari români și au inițiat o discuție cu Institutul Agronomic pentru a dezvolta împreună un program de internship pentru studenți.

6. Diferențe privind piața produselor ecologice, distribuția și strategia de marketing

Din moment ce nu există nicio presiune pentru generarea de venituri, cea mai mare parte a fructelor și legumelor ecologice produse de Sonnhalde Gempen sunt pentru uz intern, reducându-le costurile pentru hrană. Numai o mică parte este vândută pe piața locală, prin intermediul unui magazin care este deschis două zile săptămânal și unde la vânzare lucrează cu jumătate de normă două persoane. Sonnhalde Gempen a reușit să atragă parteneri care le pot completa oferta cu alte produse ecologice, astfel încât clienții să poată merge la un singur magazin pentru a achiziționa produsele necesare. În Elveția piața produselor ecologice nu mai este o nișă; aceasta este bine dezvoltată chiar și în comunitățile restrânse, ceea ce îi permite lui Sonnhalde Gempen să

vândă o cantitate redusă de produse de o calitate ridicată la un preț mai mare.

În cazul întreprinderii sociale a Asociației Prietenia, generarea de venituri reprezintă o motivație majoră, astfel încât cei din organizație au fost nevoiți să se implice în strategii de marketing și vânzări eficiente pentru a ajunge la clienții lor. În România, piața produselor ecologice este încă o piață de nișă, dar una pentru care cererea este în creștere, în special în rândul familiilor din mediul urban, cu venituri medii spre înalte. Întrucât Asociația Prietenia e amplasată într-o localitate restrânsă aflată la 3 km de București, numită Pantelimon, NESSt a recomandat acesteia să identifice clar o piață țintă, potențiali clienți care ar fi dispusă și capabilă să plătească un preț mai bun pentru hrană ecologică, și să dezvolte un canal de distribuție adecvat. Conform cercetării de piață, membrii acestui grup țintă locuiesc în București sau în împrejurimile acestuia și au un timp limitat sau chiar deloc pentru cumpărături.

Ca răspuns la aceste rezultate, BioHrana a decis să identifice grupuri de clienți, pentru a reduce astfel costurile de distribuție și timp. Au reușit să facă acest lucru abordându-i pe donatorii și susținătorii din corporații, care funcționează ca verigi de legătură între colegii lor, din diverse companii răspândite prin București, și BioHrana. Luând legătura cu un singur client care joacă rolul de coordonator pe companie, întreprinderea socială reușește să ajungă la un număr considerabil mai mare de clienți și, în același timp, să reducă timpul petrecut cu distribuția (livrarea se face la sediul companiei, și nu la domiciliul fiecărui client). Totodată, este redus riscul pierderilor de producție, vânzându-și toate produsele în mod personalizat fiecărei comenzi în parte, uneori chiar existând o cerere mai mare decât pot livra.

În primul an, Asociația Prietenia a încercat să-și diversifice oferta, adăugând la distribuția sa săptămânală și produse ecologice complementare, de la alți producători. Din cauza nevoilor de logistică mari, a cotei de profit reduse și a birocrăției complicate, acest lucru s-a încheiat însă rapid.

Atât în Elveția, cât și în România, oamenii cumpără produsele ecologice ale organizațiilor ce lucrează cu adulții cu dizabilități în principal datorită calității lor înalte. E posibil ca ideea impactului social să atragă

noi clienți, dar ceea ce îi face să fie loiali sunt calitatea înaltă și beneficiile produselor asupra sănătății.

7. Diferențe privind resursele locale, context și reglementări

Data fiind dezvoltarea sa economică și vasta experiență în agricultura ecologică, Elveția deține anumite avantaje competitive, precum progresul tehnologic, o gamă variată de furnizori de semințe, sprijin din partea statului pentru agricultura ecologică și o birocrație mai redusă.

Totuși, în termenii resurselor naturale, România are avantajul unui sol mai fertil și a unor temperaturi mai blânde. Aceste calități facilitează agricultura ecologică, permițându-le producătorilor să obțină anumite recolte mai timpurii și mai ușor decât în Elveția. Suprafața de pământ deținută de Sonnhalde Gempen se află în vârful unui deal unde cernoziomul, un sol de suprafață de culoare neagră și bogat în humus, este foarte subțire. Dacă sapi puțin, poți ajunge la stâncă. Sonnhalde Gempen a trebuit să așeze straturi de compost pentru a ridica nivelul solului. În plus, partenerul elvețian se bazează pe tehnologii avansate pentru a compensa temperaturile scăzute, folosind sere cu temperatură reglabilă.

Asociația Prietenia a fost avantajată în sensul că a putut să-și înceapă afacerea cu investiții minime. Deținea deja terenul, iar resursele naturale ale pământului, solul fertil și vremea mai bună au făcut să fie mai simplă dezvoltarea unei ferme ecologice comparativ cu cazul partenerului elvețian.

În vechile tradiții agricole românești există anumite principii folosite în agricultura ecologică și în cea bio-dinamică, transmise din generație în generație (folosirea deșeurilor pentru a face compost ca îngrășământ natural, atenția acordată semnelor naturii pentru a planifica perioadele de însămânțare etc.). În România, oamenii au folosit aceste metode în zonele rurale, fără a ști că sunt numite tehnici de agricultură ecologică. Totuși, spre deosebire de România, Elveția a reușit să planifice și să construiască pe baza acestor principii într-o manieră științifică.

În acest domeniu, transferul de cunoștințe dintre organizația elvețiană și Asociația Prietenia a fost facilitat de faptul că managerul de

producție al BioHrana avea experiență anterioară în folosirea agriculturii tradiționale românești pentru a produce legume și fructe pentru consumul personal. Managerul BioHrana cunoștea și folosea cele mai multe proceduri de agricultură ecologică la locul de muncă anterior, ceea ce a ușurat adoptarea și implementarea principiilor de agricultură ecologică de către BioHrana.

În Elveția, agricultura ecologică și bio-dinamică primesc mai mult sprijin din partea statului, iar procedurile de obținere și reînnoire a certificatelor sunt mai puțin birocratice decât în România. Conform Departamentului Federal al Economiei din Elveția, sprijinul statului pentru agricultură ecologică este în jur de 830 de euro per hectar. În România, sprijinul guvernamental este de maxim 1.500 euro pentru o suprafață de la 0,3 la 5 hectare, conform HG 759/2010^[1] și modificărilor acesteia. Acesta este un dezavantaj pentru Asociația Prietenia, deoarece certificarea anuală necesară consumă mult timp, iar statul nu sprijină și nu încurajează agricultura ecologică. Asociația Prietenia trebuie să găsească surse alternative de finanțare pentru a menține și dezvolta afacerea.

8. Aprecieri finale și concluzii

Întreprinderile sociale și-au dovedit potențialul în rezolvarea problemelor sociale critice. Multe dintre întreprinderile sociale au drept grup țintă persoanele cu dizabilități, care se confruntă cu dificultăți în găsirea și păstrarea unui loc de muncă pe piața muncii. Întreprinderile sociale le oferă locuri de munca adaptate abilităților lor și îi ajută să se transforme din cetățeni pasivi și dependenți de sprijinul statului în cetățeni activi, capabili să își câștige traiul.

În Elveția, rata de angajare pentru persoanele cu dizabilități este ridicată, atingând aproape 50 de procente. În România, numai 4,6 procente dintre persoanele cu dizabilități sunt integrate pe piața muncii. România are foarte multe de învățat de la țări dezvoltate cum este Elveția, însă contextele diferite aduc după sine diverse provocări. E necesară identificarea unor soluții alternative pentru reproducerea mode-

---

[1] Hotărârea nr. 759/2010 privind acordarea de ajutoare specifice pentru îmbunătățirea calității produselor agricole în sectorul de agricultură ecologică.

lelor de cele mai bune practici și în țări cu piețe emergente, asemeni României.

Crearea unor oportunități sustenabile de integrare profesională într-o țară în care sprijinul guvernamental nu este disponibil poate fi destul de provocatoare. Această situație stimulează ONG-urile să adopte o mentalitate diferită în raport cu activitățile de finanțare, atât prin dezvoltarea de întreprinderi sociale ce folosesc o abordare antreprenorială, cât și prin dezvoltarea capacității interne de a planifica și conduce o afacere cu potențial real pe piață.

Comparativ cu Elveția, în România sprijinul acordat de stat este insuficient pentru integrarea socială și profesională a persoanelor cu dizabilități. Țării îi lipsește o abordare integrată și o strategie pe termen lung, pentru transformarea copiilor cu dizabilități în adulți activi. În plus, în loc de a sprijini ONG-urile și întreprinderile sociale, statul îngreunează activitatea acestora prin birocrație și taxe.

În fața subvențiilor guvernamentale minime și a unei foarte înalte competiții pentru fonduri filantropice private, întreprinderile sociale din România sunt obligate să fie extrem de competitive pe piață. Ele trebuie să fie atractive pentru clienții care au puterea de cumpărare de a plăti pentru ceea ce au de oferit întreprinderile sociale. O strategie eficientă de pregătire pentru această competiție intensă este realizarea unui studiu de fezabilitate realist, care să includă analiza de piață și evaluarea nevoilor operaționale pe care lansarea (sau dezvoltarea) întreprinderii sociale le-ar presupune; un studiu care să indice potențialul întreprinderii sociale de a atrage și de a răspunde pieței țintă, atingându-și simultan obiectivele financiare și sociale. Odată realizată această analiză, echipa întreprinderii sociale trebuie să aibă capacitatea de a conduce și gestiona afacerea, asigurându-se că ia cele mai bune decizii pentru consolidare și creștere. Nevoia unei echipe de leadership puternice, care să fie deschisă la testarea opțiunilor, însă totodată precaută față de capacitatea resurselor umane, reprezintă cheia atingerii obiectivelor de mai sus. Până în prezent, istoricul BioHrana arată că întreprinderea își dezvoltă această capacitate și ia acest tip de decizii.

Atragerea de fonduri pentru investițiile inițiale și pentru cele ulterioare ale unei întreprinderi sociale reprezintă de asemenea o provocare. Paradoxul este că, deși există câțiva investitori dispuși să inves-

tească în întreprinderi sociale cu potențial de extindere și cu impact ridicat, un număr redus dintre aceștia sunt dispuși să-și asume riscul de a investi în întreprinderile sociale nou înființate, precum BioHrana. NESsT este un deschizător de drumuri și un partener cheie pentru întreprinderile sociale românești asemeni întreprinderii sociale BioHrana, oferind nu numai o finanțare flexibilă, ci și sprijin personalizat în dezvoltarea capacității. NESsT a însoțit Asociația Prietenia de la selectarea ideii până la dezvoltarea afacerii, oferind constant sfaturi valoroase, furnizând formare și dezvoltarea abilităților, deschizând oportunități de piață și evaluând și monitorizând performanța întreprinderii.

În ciuda dificultăților locale, studiul de caz despre Asociația Prietenia dovedește că în România este posibilă crearea unei întreprinderi sociale sustenabile, însa simplul transfer de experiență de la o țară la alta nu este suficient. Existența partenerului elvețian cu o vastă experiență în integrarea profesională prin intermediul agriculturii ecologice a persoanelor cu dizabilități a reprezentat o motivație puternică pentru Asociația Prietenia în direcția luării deciziei de a dezvolta BioHrana. Totuși, Asociația Prietenia a trebuit să identifice parteneri locali și să își consolideze capacitatea internă pentru a dezvolta cu succes o întreprindere socială adaptată contextului local. Rezultatul reprezintă un model inovator care integrează aspectele sociale, de mediu și financiare și care promite puternic să devină un model de bune practici în România.

Bibliografie

1. Heron, R. (2005). *Job and work analysis: Guidelines on identifying jobs for persons with disabilities*, Geneva, Switzerland: International Labour Office, ILO Skills and Employability Department.
2. The European Parliament (2012). *The Mobility and Integration of People with Disabilities into the Labour Market*, Bruxelles.

ADAPTING A PROFESSIONAL INTEGRATION SWISS MODEL FOR PEOPLE WITH DISABILITIES TO THE ROMANIAN CONTEXT

Despina Iancu^[1]

Eva Varga^[2]

Abstract

The transfer of knowledge and good practices from developed countries is necessary but insufficient for developing social enterprises in countries with emergent markets, such as Romania. The financing sources, the regulating framework and the integrated approach of the critical social problems are only a part of the challenges which determine nongovernmental organizations (NGOs) to identify their own formula for developing some social enterprises adapted to the local context.

This case study presents the difficulties that Prietenia Association encounters in its undertakings to implement a social enterprise for the integration of the mentally disabled people, having at core the model of its Swiss partner, Sonnhalde Gempen.

Keywords: *BioFood, social enterprise, NESsT*

1. Introduction

According to the data from December 2012 provided by the National Authority for People with Disabilities, there are 618.000 adults with disabilities in Romania, and only 4.6 percent of them are included in the labor market. Unlike Romania, in Switzerland over 50 percent of disabled adults are employed, according to the data provided by the Organization for Economic Co-operation and Development (OECD). The unemployment situation is even more serious for the Romanian mentally disabled persons, of which less than 1 percent is employed.

---

^[1] Associated for Enterprise Development, NESsT Romania, diancu@nesst.org.

^[2] Director for Portfolio Performance, NESsT, evarga@nesst.org.

The social inclusion and the employment of the disabled persons represent an important part of the 2020 European Union policies (The European Parliament, 2012). According to the European Parliament, the disabled people within the European Union are faced with an increased risk of poverty, greater dependence on social aids and lower rates of employment.

Although high developed countries, as Switzerland, are willing to share models of good practices, such as their experience and knowledge, the differences between the countries make the reproduction of these models a difficult task. In Romania, one of the greatest challenges represents the lack of financial resources, more precisely of governmental resources, available for supporting the integration of the disabled people on the labor market.

The Prietenia Association, an NGO set up in Romania in 1996 with the help of the Swiss partner Sonnhalde Gempen, has made considerable efforts to reproduce in Romania the Swiss social and professional integration model for mentally disabled people. This case study^[1] describes the experience, the lessons learned and the challenges that the Prietenia Association had to overcome in order to adapt the model to the local context.

2. Prietenia Association and the Swiss partner, Sonnhalde Gempen

The Prietenia Association is a non-governmental organization set up in 1996 with the objective to provide assistance and support to children, teenagers and adults with special needs. The organization desires to obtain the social integration of children and adults that have learning disabilities, a group that faces difficulties to succeed in the Romanian educational and professional system. The members of the association

---

^[1] This article represents a summary of a publication extracted from the NESsT Case Study Series. The writing of this publication was possible thanks to the financial support of the strategic partner of NESsT, the Romanian-American Foundation, and to the partners UniCredit Tiriac Bank and UniCredit Foundation. The complete case study can be consulted on the NESsT page web address: <http://www.nesst.org/publications/cases>.

are parents, educators and other persons that desire to help disabled children, young people and adults. 80 percent of the children and of the young people assisted by the program have severe mental disabilities associated with neuromotor deficiencies (Down syndrome, autism, epilepsy, severe mental retard, language disabilities, behavior disorders, spastic paresis).

The long term partner of Prietenia Association is Sonnhalde Gempen, a Swiss organization that works with disabled people since 1971. Sonnhalde Gempen has joined the efforts of Prietenia Association in 1996, with the objective to reproduce their model in Romania. They have played an important role regarding the initial financial support for Prietenia Association (providing direct financial support and facilitating later on fund raising campaigns at international level, from private donations) and continues to support Prietenia Association to achieve long-term sustainability through a continuous transfer of knowledge and experience.

Prietenia Association provides a wide range of services. The activities developed by the association aim to help local communities and to provide support both to the disabled adults and young persons, in three large areas:

a. Programs for disabled children and their families within the *Pilot Centre of Curative Pedagogy and Socialtherapy* (CPCTS), a school based on alternative pedagogy using the curriculum of the Waldorf educational model.

In August 1996, Prietenia Association, Sonnhalde Gempen and the Ministry of Education have signed a cooperation agreement by which all three parts commit to support school and Sonnhalde plays the counseling role. At first, the center had 20 students, while during 2007-2008 reached at 76 students from the 1st to the 8th grade, and also students studying within the three years professional school. During the 2011-2012, the center had 54 students.

The CORABIA center is an alternative educational center that provides the disabled children with means to learn and to develop, providing them support to be integrated in schools; the center also offers programs for families, with the purpose to reduce school dropout and institutionalization. In the same time, the Center organizes

camps and other recreational activities for the disabled children and their families.

b. Programs for disabled adults and their personal assistants within the *Pantelimon Socio-therapy Center (CST Pantelimon)*. After the three years spent for building it, the Pantelimon Center has opened in November 2006, with the main objective of providing a position for the professional integration of the CORABIA graduates. The Pantelimon Center provides social and professional integration for 33 mentally disabled young people from Bucharest and the Ilfov county; occupational therapy – weaving, carpentry, handicraft, tailoring, housekeeping and gardening; complementary therapy – painting, music, dance, gymnastics, eurhythmics; transportation; counseling; experience exchange programs and recreational activities; Daycare Center and Assisting Living facilities. Sonnhalde Gempen has financially contributed (directly from their own financial resources and indirectly, easing fundraising activities outside the country) to build the center and to cover the operational costs. In addition, they have provided constant support, by teaching the specialists of the Prietenia Association various types of therapies, including occupational therapy.

c. *Education and training programs for the professionals* who work with disabled people (more precisely curative pedagogy and social therapy training for more than 150 participants from six special schools throughout the country, 9 NGOs and state institutions; experience exchange programs).

The long term vision and strategy of the Prietenia Association is to create a stable and sustainable environment where at least 150 disabled persons are integrated and capable to live their lives "with maximum autonomy and minimum social support". In addition, the long term strategy aims to increase financial autonomy by attracting new and diversified sources of income and by growing the self-generated incomes.

Set up in 1971, Sonnhalde Gempen has more than 40 years of experience working with the disabled persons (autism, other development disorders, mental disabilities), from early childhood to adulthood and has developed various production activities to provide professional integration to its beneficiaries. Some of its main economical activities

are: bakery, organic agriculture and dairy processing. Right now the organization has more than 110 beneficiaries, of which 55 are integrated in economical activities.

Although the Swiss partner has a wide experience and represents an example of good practices, the transfer of knowledge is not sufficient to reproduce similar sustainable model in Romania. There are important differences between the two countries, fact that has represented a challenge and has determined the Prietenia Association to follow a different path to reach their objectives and to set up the social enterprise named BioFood.

3. The social enterprise BioFood

Prietenia Association has decided to develop income generating activities aiming to produce constant and independent income sources, providing in the same time sustainable employment opportunities for its beneficiaries. This is necessary to increase the financial independence and the scope of the organization, to improve the employees' state of mind and to provide the beneficiary a feeling of security, stability, contribution and participation.

As a consequence, starting with 2006, the Prietenia Association has developed a series of production activities. For example, the various occupational workshops create a wide range of objects, such as furniture, handicraft products and materials that are later on sold at fairs and other events. Although these activities have stimulated the motivation of the beneficiaries and also have created social inclusion opportunities for them, the generated income was sporadic (especially during Christmas, Easter time and other events) and not substantial. Plus, the competition of the handicraft products markets is very high, therefore these represent an unstable financing source.

In 2009, Prietenia Association has decided to make more serious efforts to identify an independent and constant income source. As a consequence, it has applied for the Social Enterprises NESsT Competition, fact that has helped them undertake a rigorous process to develop their social enterprise; the process meant an internal analysis of the

organization's ability to set up a social enterprise, to generate viable ideas for a social enterprise and to develop a business plan.

Within the competition, the Prietenia Association has made a detailed analysis on the social enterprise potential that carries out ecological agriculture activities, named BioHrana. This business idea was among the winners of the Social Enterprises NESsT Competition 2009-2010, due to the:

a) proven stability and sustainability of the organization

b) initial investment according to the available resources of Prietenia Association and to its capacity to attract the necessary additional resources (financial, material, know-how)

Prietenia Association owns five hectares of land near the Pantelimon Socio-therapy Center (close to Bucharest) and enjoys the support of some capable partners that are willing to provide training and specialized equipment, and also experience in the field of ecological fruit and vegetable growing intended for internal consumption, since 2006.

c) market potential

According to the Ministry of Agriculture and field specialists, the Romanian ecological products market is growing. During the years 2006 – 2011, both the number of farmers with ecological production and also the land surface with ecological crops has tripled. The sales volume of the ecological products market has reached 15 million Euro in 2008 and 18 million Euro in 2009. The specialists estimate that during the next 5 years the ecological products market shall have a value of 30 million Euros. (Radu Panait - Natura Land)

d) potential regarding the integration of disabled persons

According to the International Labor Office (ILO), disabled persons "can be excellent employees, valuable for the employers, when they carry out activities that are adequate for their talent, abilities and interests". (Heron, 2005). The employment of the mentally disabled people in agriculture proved to have a high professional integration potential, thus allowing the fulfillment of some simple tasks and, in the same time, providing the disabled employees with the therapeutic benefits of working in a natural environment.

Products, target market and distribution channels

BioHrana produces and sells vegetables (tomatoes, peppers, green salad, spinach, carrots, cauliflower, broccoli, onion, eggplants, radish, etc.) and fruits (apples) as "BIO baskets" that are personalized depending on the weekly orders of the customers.

Prietenia Association has started the process to obtain ecological certification in 2010, going through a conversion period of three years. In November 2013, Prietenia Association has obtained the ecological certificate.

The ecological BioHrana fruits and vegetables are not genetically modified and they are grown without using artificial compost, pesticides or herbicides, thus reducing the risk of cancer, infertility and low immunity that are caused by the chemicals contained in the conventional products. The ecological vegetables and fruits contain less water than conventional products; therefore they are more substantial/nourishing. The ecological fruits and vegetables are also known for their higher nutritional value (more vitamins, mineral, antioxidants and other essential nutritional substances, well known for their benefits on the human health).

The main target group of the Prietenia Association are the families from Bucharest and from the surrounding areas and the women (especially mothers) who benefit from the efficiency and the convenience of having a "BIO basket" delivered to them. These women appreciate and would rather consume healthy and natural food than conventional food found in the local supermarkets.

The wide network of people that support the Prietenia Association has represented an advantage to develop the client's data base, being in the same time a logistical challenge for the distribution process. In order to resolve this problem, the association has decided to sell the products to professionals who work for companies, choosing a representative from each company to gather the orders and to set out a weekly day for the deliveries. In this way, it was possible to deliver the orders to the company's headquarters at once instead of individual deliveries to the homes of each client. At the beginning of the week, BioHrana sends his clients an updated offer, and after that the clients place their

orders. BioHrana processes the orders and then delivers the products each Thursday. By doing so, BioHrana reduces also the transportation costs and the time spent on distribution.

The delivery model selected by the Prietenia Association is based on the market analysis and is different from the one used by the Swiss organization. In Switzerland, the ecological products market is no longer a niche market and the ecological food consumers can be found in large numbers also in small communities. The Swiss partner has a store opens two days per week, selling products especially to the local community. In contrast, in Romania the ecological products market targets the persons with average to high incomes, from large cities or from their surroundings, who usually have little or no time to shop and rather prefer direct deliveries. Following these observations, Prietenia Association has decided to expand their activity beyond the area of Pantelimon (10 km outside Bucharest) and to target the Bucharest market. A door-to-door delivery model would have been too expensive and would have taken too much time. Instead, they have identified the solution to provide to a group of clients that work together and to deliver the products to their offices, based on a previous order. By doing so, money and time is saved and the sales are related to the real production capacity, thus avoiding losses.

Plus, the individual clients can go directly to Prietenia Association's headquarter to buy the products or they can find these products in some fairs close by.

The social impact of BioHrana

The objective of BioHrana is to promote the mission of Prietenia Association. Until now it had impact through:

- Training and professional integration of disabled adults – four disabled adults were qualified in gardening; two of them were employed for an unlimited period of time;
- Social inclusion and increased independence for disabled adults – there was a positive impact among the beneficiaries involved in the social enterprise activities (improving the behavior disorders, developing new emotional and practical skills necessary for some semi-spe-

cialized activities, increased focus, developing social abilities and responsibilities);

- Contributing to the long term sustainability of the organization – BioHrana has generated 3,9 percent of the organization's budget ^[1] and has the objective to increase the contribution to at least 7 percent in 2014;

- Delivering healthy fruits and vegetables to 33 beneficiaries from the Pantelimon Socio-therapy Center, reducing the food related costs to 11 percent;

- Providing a good practices model for social enterprises, with regards to the professional integration of the disabled persons, and also increasing the visibility of the organization so that it attracts additional support to develop the bakery.

4. Differences regarding financial sources

One of the main differences between the Swiss organization and the Prietena Association is that Sonnhalde Gempen has almost all its funds paid by governmental financing (up to 90% of the budget), covering a great part of the salaries. This has allowed the organization to focus their attention on its essential activities and on the integration of the disabled persons, without having to carry out their activity in a continuous financial insecurity and spending their time on fundraising. Despite all these, Sonnhalde Gempen continues to have a fund raising department, whose role is to obtain additional investments for the development of the organization.

With regards to ecological agriculture, the fact that it owns stable funds that cover the operational costs allows the Swiss organization to focus more on the professional integration of the disabled adults and to allocate more time for training and for social impact, rather than for financial matters. Within the Swiss organization, each beneficiary is supervised by at least one social worker; there are also specialized employees for each of the departments. For example, the bio-dynamic

---

^[1] The investments made in 2012 were deducted from the total budget when calculations were made on the percentage of the social enterprises income within the organization's budget.

garden ^[1] has three employees who coordinate the program (a coordinator, an assistant and a biologist).

In Romania, the situation is different. Prietenia Association receives only 0.6 percent of its budget from local authorities and does not have a fund raising department. The organization has 17 employees, providing integration services to 33 beneficiaries, which means less than one social worker employed for each beneficiary. As a consequence, the employees have developed multiple abilities, playing various roles within the organization and each of them has the responsibility to attract resources for continuing the activity.

The Swiss professional integration model for the mentally disabled people in the ecological agriculture has inspired the Prietenia Association to use their resources to start a similar activity, but the different financial situation has determined the association to look for a different business model, with a real financial potential that is able to support itself and that could contribute to the long term sustainability of the organization. The objective of Prietenia Association was to develop a well-planned social enterprise that is able to support itself on long term, to provide professional integration opportunities that is worthy for its beneficiaries and to provide financial support for the Pantelimon Center. The enrollment in the NESsT Competition for Social Enterprises 2009 was a key step towards reaching these objectives.

Prietenia Association had two main ideas for a social enterprise: ecological agriculture and a bakery. NESsT has helped the association analyze the ideas in more detail, carry out market research, evaluate the necessary investments and the operational requirements and write a detailed business plan. Based on the well documented business plan, the market potential, and also based on the vision of the organization, on the proved impact and the entrepreneurial motivation, NESsT has decided to invite the BioHrana social enterprise to join its business incubator portfolio. NESsT has offered the Prietenia Association

---

^[1] Bio-dynamic agriculture was developed based on the anthroposophy philosophy of Rudolf Steiner and it differs from organic and ecological agriculture by the fact that it additionally includes a spiritual-scientific view point that supports growing plants in harmony with nature. More details are available at <https://www.biodynamics.com/biodynamics.html>.

constant financial and capacity building in order to successfully implement their business plan. Since 2011, with the help of its strategic partner – the Romanian-American Foundation, NESsT has provided 34.500 USD intended for the development of the infrastructure and of the human resources for BioHrana (employing and keeping a key person that is committed to the development of the social enterprise).

The Swiss partner has helped Prietenia Association to attract the necessary funds for the further development of the ecological farm, facilitating fundraising activities from Swiss and German donors. Hoping to win an additional support from the community, the Swiss partner has published and distributed a material called “Rundbrief” ^[1], presenting the accomplishments of Prietenia Association and its development plans.

5. Differences regarding the integration of beneficiaries

It is well known that ecological agriculture is more challenging than conventional one. To avoid using artificial compost, pesticides and herbicides means spending more time to identify alternative, natural ways to remove unwanted plants and the pests that may damage the crops. As a consequence, there is a need of better skilled employees, especially during high season.

The training of disabled persons to work in the field of ecological agriculture requires more time, patience and commitment. The long term interventions and the one-to-one work with the disabled persons, from a young age to adulthood, carried out by Sonnhalde Gempen have a great impact to create an open attitude regarding the professional integration of the mentally disabled adults. Their beneficiaries are involved in occupational therapy activities since childhood, this helps them become active adults who are willing and able to work in various production activities for Sonnhalde Gempen (ecological agriculture,

---

^[1] This publication is issued and distributed at least once a year to natural persons from Switzerland and Germany, current and potential private donors of Prietenia Association.

bakery, diary processing, etc.). Currently there are 55 disabled adults, who are integrated in production activities, of which three or four mentally disabled adults are employed in ecological agriculture, covering thus a great part of the necessary human resources. In order to reach its production capacity, Sonnhalde Gempen works with volunteers and young people who choose to work for the organization instead of the military service.

Due to the lack of adequate services and long term interventions, in Romania, most mentally disabled children become inactive adults who are taken care of at home by their families. Given the reduced availability of human resources, the Prietenia Association is facing certain challenges when it comes to reaching its original objectives to create jobs for the mentally disabled people. The initial plan was to train and employ two disabled persons for long term jobs, starting with the first year of activity (2011), and after that to increase the number of jobs each year. The task has proved to be difficult, mainly because the beneficiaries lack certain abilities, but also due to the lack of resources necessary to cover the total costs of the employees and to the large salary taxes (over 40%). The solution has three implications:

1. re-thinking and extending the training period to 3-4 years, depending on the skills of the beneficiaries;
2. employing four beneficiaries for ecological agriculture, until the end of 2014;
3. attracting volunteers in order to reach the production capacity, especially during peak seasons;

Prietenia Association is certified as a host organization for the European Voluntary Services program and attracts volunteers that are willing to work with disabled people for the period of one year. Besides this program, the organization team is also open to receive Romanian volunteers and have initiated a discussion with the Agronomy Institute to develop together an internship program for students.

6. Differences regarding the ecological products market, distribution and marketing strategy

Given the fact that there is no pressure to generate incomes, most part of the ecological fruits and vegetables produced by Sonnhalde Gempen is for internal use, reducing their food related costs. Only a small part is sold on the local market, through a shop that is open two days per week and that employs part-time two sales persons. Sonnhalde Gempen has managed to attract partners that are able to complete their offer with other ecological products, so that the clients can go to just one store to purchase the products they need. In Switzerland the ecological products market is no longer a niche market; it is well developed even within smaller communities, fact that allows Sonnhalde Gempen to sell a small quantity of high quality products for a higher price.

In the case of Prietenia Association, the generation of incomes represents a major motivation; therefore the organization team had to get involved in efficient marketing and sales strategy in order to reach their customers. In Romania, the ecological products still represents a niche market, but a market for which there is an increased demand, especially among the families living in the urban environment earning average to high incomes. Because Prietenia Association is located in a small community at 3 km outside Bucharest, called Pantelimon, NESsT has recommended they clearly identify the target market, the potential clients that are willing and able to pay a better price for ecological food and develop an adequate distribution channel. According to the market research, the members of this target group live in Bucharest or in its surrounding areas and have limited or no time to shop.

As a response to these results, BioHrana has decided to identify groups of clients in order to reduce distribution and time costs. They have succeeded to do so by approaching donors and supporters working for corporations, people who act as links between their colleagues from various companies throughout Bucharest and BioHrana. By making contact with just one customer who takes on the role of coordinating other customer inside a company, the social enterprise manages to reach a considerable greater number of customers and, in the same time, reduces the time spent on distribution (delivery is done at the

company's headquarters and not at the home of each customer). In the same time, the risk of production losses is reduced by selling all the products in a personalized way for each individual order, because sometimes the demand is bigger than their possibility to deliver.

During the first year, the Prietenia Association has tried to diversify their supply by adding to their weekly distribution also complementary ecological products from other producers. But, due to the large logistic needs, the low profit margin and the complicated bureaucracy, this ended rapidly.

Both in Switzerland and Romania, people buy ecological products from the organizations that work with disabled adults mainly due to their high quality. It is possible that the idea of social impact attracts new customers, but the products' high quality and health benefits make them loyal.

7. Differences regarding local resources, context and regulations

Given its economical development and its large experience in the ecological agriculture field, Switzerland enjoys some competitive advantages, such as technological progress, a various range of seeds providers, state support for ecological agriculture and a more reduced bureaucracy.

Despite all these, in terms of natural resources, Romania has the advantage of a more fertile soil and more gentle temperatures. These qualities facilitate ecological agriculture, allowing the producers to obtain certain crops earlier and easier than in Switzerland. The land surface owned by Sonnhalde Gempen is located on a top of a hill where chernozem, a black colored surface soil that is very rich in humus, is very thin. In addition to that, the Swiss partner relies on advanced technologies to compensate the very low temperatures, using greenhouses with adjustable temperatures.

Prietenia Association was in advantage, in the sense that they were able to start their business with minimum investments. They already owned the land and the natural resources and the fertile soil and the

good weather made the ecological farm development simpler than for the Swiss partners.

In the old agriculture Romanian traditions there are certain principles used in ecological agriculture and bio-dynamic agriculture, transmitted from generation to generation (using the waste to make compost as natural fertilizer, attention given to the signs of nature in order to plan the sowing periods, etc.). In Romania, the people have used these methods in the rural areas, without knowing that they are called ecological agriculture techniques. But, unlike Romania, Switzerland has managed to plan and to build based on these principles in a scientific way.

In this field, the knowledge transfer between the Swiss organization and the Prietenia Association was facilitated by the fact that the BioHrana production manager had previous experience in using Romanian traditional agriculture to produce vegetables and fruits for his own consumption. The BioHrana manager knew and was using most of the ecological agriculture procedures at his previous job, fact that made it easier for BioHrana to adopt and implement ecological agriculture principles.

In Switzerland, ecological and bio-dynamic agriculture receive more and more support from the state, and the procedures to obtain and renew the certificates are less bureaucratic than in Romania. According to the Swiss Federal Department of Economy, the state support for ecological agriculture is around 830 Euro per hectare. In Romania, the governmental support is of maximum 1.500 Euros for a surface of 0,3 to 5 hectares, according to HG 759/2010 ^[1] and its adjustments. This is a disadvantage for Prietenia Association, because the necessary annual certification consumes more time and the state does not support and encourage ecological agriculture. Prietenia Association must find alternative financing sources to maintain and develop their business.

---

^[1] Government's Decision nr. 759/2010 regarding the provision of specific aids for improving the quality of agriculture products in the ecological agriculture sector.

8. Final observations and conclusions

Social enterprises have proved their potential to solve critical social problems. Most of the social enterprises have as target group persons with disabilities that are facing difficulties in finding and keeping a position on the labor market. Social enterprises provide jobs adapted to their skills and help them transform from passive citizens who are dependent on the state's support into active citizens, capable of earning their living.

In Switzerland, the employment rate of the disabled people is high, reaching almost 50 percent. In Romania, only 4,6 percent of the disabled people are integrated on the labor market. Romania has many things to learn from developed countries such as Switzerland, but the different contexts give rise to various challenges. It is necessary to identify some alternative solutions to reproduce the best practices models in countries with emergent markets such as Romania.

Creating some sustainable opportunities of professional integration in a country where governmental support is not available can be quite challenging. This situation stimulates the NGOs to adopt a different mentality in relation with the financing activities, both through the development of social enterprises that use an entrepreneurial approach, but also through the development of the internal capacity to plan and conduct a business that has real potential on the market.

In comparison with Switzerland, in Romania the support given by the state is insufficient for the social and professional integration of the disabled people. The country lacks an integrated approach and a long term strategy to transform disabled children into active citizens. Plus, instead of supporting the NGOs and the social enterprises, the state makes it harder for them to carry out their activities because of the taxes and the bureaucracy.

Facing minimum governmental subsidies and a very high competition for private philanthropic funds, the Romanian social enterprises are forced to be extremely competitive on the market. They must be attractive for the clients that have the buying capacity to pay for what social enterprises have to offer. An efficient strategy to prepare for this intense competition is to carry out a realistic feasibility study that

includes the market analysis and the evaluation of the operational needs implied to launch (or develop) a social enterprise; a study that indicates the social enterprise's potential to attract and respond to the target market, reaching in the same time its financial and social objectives. Once this analysis is done, the social enterprise team must have the capacity to lead and manage the business, making sure that it takes the best decisions for consolidation and growth. The need of a strong leadership team that is open to test the options but in the same time is cautious with regards to the capacity of the human resources represents the key to reach the above mentioned objectives. Until now, the history of BioHrana shows that the enterprise is developing this capacity and is taking this kind of decisions.

Attracting funds for the initial investments and for the future investments of the social enterprise also represents a challenge. The paradox is that, although there are few investors willing to invest in social enterprises with expanding potential and high impact, only a small number of them are willing to risk investing in newly open social enterprises, such as BioHrana. NESsT is a pioneer and a key partner for the Romanian social enterprises such as BioHrana, providing not only a flexible financing, but also personalized support for capacity development. NESsT has accompanied Prietenia Association from the idea selection until business development, constantly providing valuable advice, offering training and skills development, opening market opportunities and evaluating and monitoring the performances of the enterprise.

Despite the local difficulties, the case study on Prietenia Association proves that it is possible to create a sustainable social enterprise in Romania, but the mere experience transfer from one country to another is not sufficient. The existence of the Swiss partner with a wide experience in the professional integration process of the disabled people through ecological agriculture has represented a strong motivation for Prietenia Association towards taking the decision to develop BioHrana. Nevertheless, Prietenia Association had to identify local partners and had to strengthen its internal capacity to successfully develop a social enterprise that is adapted to the local context. The result is an innovative

model that integrates the social, environmental and financial matters and strongly promises to become a model of good practices in Romania.

References

1. Heron, R. (2005). *Job and work analysis: Guidelines on identifying jobs for persons with disabilities*, Geneva, Switzerland: International Labor Office, ILO Skills and Employability Department.
2. The European Parliament (2012). *The Mobility and the Integration of People with Disabilities into the Labor Market*, Brussels.

**Economie socială.
Organizații și practici**

**Social economy.
Organisations and practices**

INCUBATOARE DE ECONOMIE SOCIALĂ ÎN SFÂNTU GHEORGHE (CV), BACĂU ȘI CRAIOVA

Polixenia Calagi^[1]

Rezumat

Articolul prezintă strategia care a stat la baza înființării incubatoarelor de Economie Socială în cadrul proiectului „Modelul Economiei Sociale în România”, în trei regiuni de dezvoltare din țară. În articol se prezintă rolul și mecanismul de funcționare al incubatoarelor de Economie Socială, precum și activitatea întreprinsă de personalul angajat în cele trei incubatoare de Economie Socială. Cele trei incubatoare de Economie Socială au fost înființate în parteneriat cu Autoritățile Publice Locale din Sfântu Gheorghe (Regiunea de Dezvoltare Centru), Bacău (Regiunea de Dezvoltare Nord-Est) și Craiova (Regiunea de Dezvoltare Sud-Vest Oltenia).

Cuvinte cheie: *incubator de Economie Socială, întreprindere socială, Economie Socială*

În cadrul proiectului „Modelul Economiei Sociale în România”, implementat de Asociația Alternative Sociale în calitate de beneficiar, Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare România (PNUD), Academia de Studii Economice din București și Universitatea “Al.I. Cuza” din Iași, în calitate de parteneri, au fost înființate trei Incubatoare de Economie Socială (ES) în trei regiuni de dezvoltare din țară, după cum urmează: Regiunea de Dezvoltare Centru (municipiul Sfântu Gheorghe, incubator înființat pe 14 iunie 2013), Regiunea de Dezvoltare Nord-Est (municipiul Bacău, incubator înființat pe 18 iunie 2013) și Regiunea de Dezvoltare Sud-Vest Oltenia (municipiul Craiova, incubator înființat pe 5 iulie 2013).

Incubatoarele de ES contribuie la dezvoltarea capacității strategice a României în domeniul economiei sociale prin crearea și susținerea unor întreprinderi sociale în vederea integrării și reintegrării pe piața muncii

---

^[1] Asistent Coordonator Activități PNUD, Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare, România, Bd. Primăverii nr. 48 A, sector 1, București, tel.: 0212017807, e-mail: Polixenia.Calagi@undp.org.

a persoanelor ce aparțin următoarelor grupuri dezavantajate: persoane de etnie romă, persoane cu dizabilități, tineri peste 18 ani care părăsesc sistemul instituționalizat de protecție a copilului și persoane beneficiare de venit minim garantat.

În cadrul celor trei Incubatoare de ES, proiectul își propune înființarea a cinci întreprinderi de Economie Socială, sprijinirea a 18 întreprinderi de Economie Socială deja create și crearea 15 locuri de muncă în aceste structuri. Incubatoarele de ES oferă asistență tehnică persoanelor fizice și juridice care vor să pună bazele unei întreprinderi sociale, precum și entităților de economie socială deja constituite, în vederea dezvoltării acestora.

Din punct de vedere metodologic, au fost organizate o serie de întâlniri de lucru cu reprezentanți ai unor actori cheie din domeniul ES și ai structurilor de sprijin a afacerilor, precum și cu reprezentanți ai autorităților centrale și locale din mai multe regiuni de dezvoltare în vederea prospectării înființării incubatoarelor de economie socială. În cadrul acestor întâlniri s-au avut în vedere atât identificarea nevoilor de asistență, cât și evaluarea oportunității și potențialului regiunii respective de dezvoltare a unor inițiative de ES. Criteriile care au stat la baza creionării strategiei de identificare a locațiilor pentru înființarea incubatoarelor de ES au fost:

- rezultatele analizelor și cercetărilor științifice elaborate de experții Laboratorului de Economie Socială (structura în cadrul proiectului) în cadrul *Ghidurilor pentru înființarea de întreprinderi sociale* pentru fiecare grup țintă (situația și caracteristicile grupului) precum și dispunerea geografică a grupurilor țintă dezavantajate sprijinite în cadrul proiectului (persoane de etnie romă, tineri peste 18 care părăsesc sistemul instituționalizat de protecție a copilului, persoane cu dizabilități și beneficiari de venit minim garantat);
- deschiderea și interesul manifestat de autoritățile publice locale față de inițiativele derulate de proiect, ceea ce va asigura sustenabilitatea demersului inițiat și după finalizarea proiectului;
- nevoile de sprijin identificate de experții LES în cadrul întâlnirilor realizate în țară cu actorii relevanți din domeniul Econo-

miei Sociale, conjugate cu interesul exprimat de reprezentanții grupurilor țintă dezavantajate în cadrul aceluiași întâlniri;

- expertiza și experiența dezvoltată de PNUD în cadrul altor proiecte derulate de acesta în perioada 2005-2012 (Proiectul *Înființarea și dezvoltarea Incubatoarelor de Afaceri incubAT*^[1], Proiectul de *Incluziune socială și locuire integrată a romilor din zona metropolitană Cluj*, etc.);

În baza analizei realizate, ce a reunit informațiile culese de experții PNUD în cadrul întâlnirilor realizate în țară cu actorii relevanți din domeniul Economiei Sociale în perioada martie 2012-februarie 2013, cât și informațiile dobândite prin consultarea literaturii de specialitate (desk review), au fost identificate câteva potențiale locații în mai multe regiuni de dezvoltare din țară:

- Regiunea de dezvoltare NORD-EST, județul Bacău, municipiul Bacău – partener instituțional: Agenția de Dezvoltare Locală Zona Metropolitană Bacău, Primăria municipiului Bacău;
- Regiunea de dezvoltare VEST, județul Timiș, municipiul Timișoara – partener instituțional: Agenției de Dezvoltare Economică și Socială Timiș, Consiliul Județean Timiș și județul Timiș, comuna Săcălaz – partener instituțional: Primăria comunei Săcălaz;
- Regiunea de dezvoltare NORD-VEST, județul Cluj, municipiul Cluj Napoca – partener instituțional: Primăria municipiului Cluj Napoca;
- Regiunea de dezvoltare CENTRU, județul Covasna, municipiul Sfântu Gheorghe – partener local: Asociația IMM-urilor din Covasna (ASIMCOV), Primăria municipiului Sfântu Gheorghe;
- Regiunea de dezvoltare SUD-VEST, județul Dolj, municipiul Craiova – partener instituțional: Primăria municipiului Craiova, Consiliul Județean Dolj și județul Dolj, comuna Ișalnița – partener instituțional: Primăria comunei Ișalnița.

În vederea asigurării sustenabilității rezultatelor cât și în vederea construirii și întăririi capacității actorilor locali, atât a entităților de Economie Socială cât și a instituțiilor publice, proiectul a propus

---

[1] sursa: www.incubat.ro [01.11.2013]

înființarea Incubatoarelor de ES în parteneriat cu Autoritățile Publice Locale. În acest sens, PNUD a inițiat parteneriate cu Autoritatea Publică Locală (partenerul instituțional) din fiecare locație în parte, prin semnarea unui Memorandum de Înțelegere (MDI) care descrie obiectivul și ariile de colaborare dintre aceștia.

Obiectivul principal al parteneriatului dintre Autoritatea Publică Locală și PNUD îl reprezintă asigurarea sustenabilității pe termen mediu și lung a eforturilor de promovare a practicilor, beneficiilor și potențialului Economiei Sociale în facilitarea integrării și reintegrării sociale a grupurilor dezavantajate, prin continuarea și armonizarea strategiilor existente în planurile de dezvoltare socio-economice ale Autorității Publice Locale cu demersurilor inițiate de proiect. Atât prin susținerea entităților deja existente cât și prin înființarea de entități noi de Economie Socială, Incubatoarele de ES reprezintă structuri socio-economice menite să asigure un efect multiplicator și durabil la nivel local și regional.

În urma semnării MDI între Autoritatea Publică Locală și PNUD, partenerul instituțional a pus la dispoziția proiectului un spațiu adecvat desfășurării activității de management al incubării de întreprinderi sociale, în cadrul structurilor de sprijin al afacerilor deja existente. Înființarea Incubatoarelor de ES în cadrul unor structuri de sprijin al afacerilor deja existente permite translatarea unor cunoștințe dobândite și a unor experiențe deja validate în domeniul înființării de întreprinderi, de la reprezentanții structurilor de sprijin al afacerilor către reprezentanții entităților de ES înființate sau sprijinite în proiect. În spațiul desemnat de Autoritatea Publică Locală ca fiind adecvat înființării unui Incubator de ES, PNUD a achiziționat mobilier și echipament IT pentru a acomoda cele două persoane angajate în cadrul proiectului.

De asemenea, PNUD a angajat în cadrul fiecărui Incubator managerul și asistentul de Incubator de ES, creându-se astfel șase locuri de muncă în cadrul celor trei incubatoare. Angajații Incubatorului au rolul de a identifica inițiativele de economie socială din zonă și de a găsi modalități pentru dezvoltarea instituțională a acestora, prin oferirea de asistență tehnică specializată fiecărei întreprinderi sociale în parte. Managerul de Incubator și Asistentul facilitează înființarea a două întreprinderi de Economie Socială, oferă asistență tehnică pentru șase întreprinderi

prinderi de ES deja înființate și sprijină crearea a cinci locuri de muncă în cadrul acestora, în fiecare din cele trei Incubatoare de ES.

Incubatoarele de ES oferă sprijin și asistență tehnică întreprinderilor de Economie Socială din zonele vizate prin oferirea de consultanță specializată în vederea dezvoltării instituționale a acestor organizații, prin intermediul managerului și asistentului de Incubator de ES. Asistența tehnică va urmări:

- identificarea oportunităților pentru crearea de locuri de muncă,
- dezvoltarea activității economice,
- elaborarea unui plan de comunicare și promovare a activității,
- dezvoltarea și implementarea unui plan de afaceri și de marketing,
- identificarea și atragerea unor surse de finanțare,
- conectarea cu actorii relevanți la nivel local/regional/național în vederea dezvoltării de parteneriate,
- facilitarea schimburilor de experiență cu scopul identificării unor bune practici,
- asimilarea unor modele de economie socială identificate în proiect pentru integrarea/reintegrarea pe piața muncii a persoanelor dezavantajate sprijinite în cadrul proiectului, etc.

Totodată, prin intermediul Incubatorului de ES, PNUD își propune să crească capacitatea actorilor relevanți din domeniul Economiei Sociale (reprezențați ai autorităților locale, ai organizațiilor neguvernamentale - asociații și fundații, ai societăților cooperative, ai cooperativelor de credit și ai caselor de ajutor reciproc, etc.) prin facilitarea accesului la resursele disponibile în proiect, cum ar fi:

- accesul la publicațiile și rapoartele elaborate în cadrul proiectului: Revistele de Economie Socială, Modelele de întreprinderi sociale pentru persoane dezavantajate, Raportul de Deschidere, Raportul de Recomandări, Ghidul de bune practici, etc.;
- participarea la cursurile de formare derulate în cadrul proiectului;
- înscrierea în Rețeaua pentru Dezvoltarea Economiei Sociale în România (REDES);

- promovarea activităților entităților de ES în cadrul evenimentelor proiectului și elaborarea unui plan de comunicare și promovare a organizației/activității;
- participarea la schimburile de experiență realizate în cadrul proiectului, etc.

În cadrul Incubatorului de ES din Sfântu Gheorghe au fost înființate două întreprinderi de ES: Asociația pentru Dezvoltare Incluzivă Eco-Business și Asociația pentru Dezvoltare Comunitară Roma-Net. Asociația pentru Dezvoltare Incluzivă Eco-Business are ca obiectiv înființarea de plantații de salcie energetică, o sursă importantă de energie regenerabilă. Asociația pentru Dezvoltare Comunitară Roma-Net are ca obiectiv colectarea deșeurilor lemnoase din păduri (crengi, scoarță de copac, trunchiuri, bușteni, rumeguș etc.), curățarea pășunilor, pajiștilor, albiei râurilor, parcurilor, aleilor și grădinilor, tocarea deșeurilor lemnoase și obținerea de biomasă lemnoasă, o sursă de energie regenerabilă, depozitarea și valorificarea biomasei. De asemenea, în cadrul aceluiși incubator, șase întreprinderi de ES primesc asistență: Fundația Mihai Eminescu Trust, Asociația pentru Dezvoltare Comunitară Durabilă „Alutus”, Fundația Creștină Diakónia Casa Írisz - Centru de zi și de terapie ocupațională, Serviciul de Ajutor Maltez în România - Filiala Sfântu Gheorghe, Societatea Națională Crucea Roșie Română - Filiala Covasna și Achiziții și Vânzări Szépmező Cooperativa Agricolă. În cele opt întreprinderi de ES asistate în total în Incubatorul de ES Sfântu Gheorghe se are în vedere crearea unui număr de șase locuri de muncă.

În cadrul Incubatorului de ES din Bacău a fost înființată o entitate de ES - Asociația Marral, ce are printre obiective promovarea și dezvoltarea economiei sociale, asistență socială și social-medicală îndreptată către persoanele vulnerabile, asistență și dezvoltare comunitară, educație și cercetare interdisciplinară, dezvoltare organizațională, consiliere psihologică, educațională și vocațională. De asemenea, în cadrul incubatorului de ES Bacău sunt sprijinite șapte întreprinderi de ES: Asociația Pentru Ajutor De Deces Și Casa De Ajutor Reciproc A Pensionarilor și Salariaților din Transporturi, Comunicații - Filiala Bacău, Asociația Casa de Copii Sf. Maria, Asociația Creștină de Caritate și Ajutor „Ovidenia Bacău 2005”, Fundația „Episcop Melchisedec” - Filiala Bacău, Protect Styl Industry, Societatea Handicapaților Fizic din Județul Bacău,

Societatea Națională de Cruce Roșie - Filiala Bacău. În cele opt întreprinderi de ES asistate în total în Incubatorul de ES Bacău se are în vedere crearea unui număr de cinci locuri de muncă.

În cadrul Incubatorului de ES din Craiova au fost înființate două întreprinderi de ES: Institutul de Cercetare Medico-Socială și Institutul de Mediere și Cercetare a Calității Vieții Romilor. De asemenea, în cadrul aceluiași incubator, sunt sprijinite cinci întreprinderi de ES: Agenția de Consiliere și Sprijin pentru Minorități și Persoane Defavorizate, Asociația Window România, Fundația Creștină Ethos și Casa Ethos, Eurom Social Construct și World Vision România. În cele șapte întreprinderi de ES asistate în total în incubatorul de ES Craiova se are în vedere crearea unui număr de șase locuri de muncă.

Înființarea Incubatoarelor de ES a fost posibilă datorită parteneriatelor locale cu următoarele instituții și organizații: Municipiul Sfântu Gheorghe, Primăria Municipiului Bacău, S.C. Centrul de Afaceri și Expozițional S.A. Bacău și Primăria Municipiului Craiova.

Incubatoarele de ES pot fi contactate la următoarele coordonate:

Incubatorul de Economie Socială Sfântu Gheorghe, Str. Presei nr. 4

Boglarka Vajda, Manager, vajda.boglarka@undp.org, 0757 049 113

Maria Gaspar, Asistent, maria.gaspar@undp.org

Incubatorul de Economie Socială Bacău, Calea Dr. Alexandru Șafran nr. 145

Dana Năstasă, Manager, dana.nastasa@undp.org, 0757 049 115

Tudor Irimia, Asistent, tudor.irimia@undp.org

Incubatorul de Economie Socială Craiova, Calea București nr. 154A

Daniel Ilie, Manager, daniel.ilie@undp.org, 0757 049 110

Izabela Ștefănescu, Asistent, izabela.stefanescu@undp.org

SOCIAL ECONOMY INCUBATORS IN SFÂNTU GHEORGHE (CV), BACĂU AND CRAIOVA

Polixenia Calagi^[1]

Abstract

The article presents the strategy that served as the foundation of Social Economy Incubators within the "Social Economy Model in Romania" project, in three development regions of the country. The article presents the role and the functioning mechanism of the Social Economy incubators and also the activity carried out by the staff employed by these three Social Economy Incubators. The three Social Economy incubators were set up in partnership with the Public Local Authorities from Sfântu Gheorghe (Center Development Region), Bacău (North-East Development Region) and Craiova (South-West Oltenia Development Region).

Keywords: *Social Economy incubator, social enterprise, Social Economy*

Within the project "Social Economy Model in Romania", implemented by the Social Alternatives Association as the beneficiary, the United Nations Development Programme Romania (UNDP), the Academy of Economic Studies from Bucharest and the "Al. I. Cuza" University from Iași, as partners, three Social Economy (SE) incubators were set up in three development regions of the country, as follows: Center Development Region (city of Sfântu Gheorghe, incubator set up on the 14th of June 2013), North-East Development Region (city of Bacău, incubator set up on the 18th of June 2013) and South-West Oltenia Development Region (city of Craiova, incubator set up on the 5th of July 2013).

The SE incubators contribute to the building of Romania's strategic capacity in the field of social economy by creating and supporting some social enterprises in order to integrate and re-integrate on the labor market the persons from the following disadvantaged groups: Roma

---

^[1] Assistant Coordinator for UNDP Activities, United Nations Development Programme Romania, 48A, Primăverii Bvd, sector 1, Bucharest, tel.: 0212017807, E-mail: Polixenia.Calagi@undp.org.

people, people with disabilities, young people over 18 years old who leave the institutionalized child protection system and beneficiaries of the guaranteed minimum income.

Within the three SE Incubators, the project sets out to establish five Social Economy enterprises, to support 18 Social Economy enterprises already set up and to create 15 jobs within these structures. The SE incubators provide technical assistance to the natural and legal persons that intend to set up a social enterprise and also to the already existent, economical entities, in order to expand them.

From the methodology point of view, a series of work meetings were organized together with the representatives of some key actors from the SE field and from the business support structures, and also with the representatives of the central and local authorities from several development regions, aiming to research the set-up of social economy incubators. The meetings aimed to identify the assistance needs and also to assess the opportunities and the potential of the respective development region to create SE initiatives. These are the criteria that served as the basis for the design strategy for identifying SE incubators location:

- the results of scientific analysis and research, drafted by the experts of the Social Economy Laboratory (the structure within the project) as part of the *Guidelines for the set-up of social enterprises* for each target group (the situation and the characteristics of the group) and also the geographical location of the disadvantaged target groups supported by the project (Roma people, young people over 18 years old who leave the institutionalized child protection system, people with disabilities and beneficiaries of the guaranteed minimum income);
- the open attitude and shown interest by the public local authorities towards the initiatives carried out by the project, fact that shall ensure the sustainability of the project also after its end;
- the support needs identified by the Social Economy Laboratory (SEL) experts following the meetings throughout the country with the relevant players from the Social Economy field, doubled by the interest shown by the target groups representatives within these meetings;

- the expertise and the experience developed by UNDP within other projects carried out by it during the period 2005-2012 (the Project *Set up and development of Business Incubators* incubAT^[1], Project *Social inclusion and integrated living of the Roma people in the metropolitan area of Cluj*, etc.).

Based on the analysis that put together information collected by the UNDP experts within the meetings had in the country with the relevant players from the field of Social Economy during the period March 2012-February 2013, and also information acquired by consulting specialized literature (desk review), some potential location were identified in several development regions of the country:

- NORTH-EAST Development region, Bacău county, city of Bacău – institutional partner: Local Development Agency of the Metropolitan Area Bacău, Bacău Mayor's Office;
- WEST Development region, Timiș county, city of Timiș – institutional partner: Economical and Social Development Agency Timiș, County Council Timiș and the county of Timiș, Săcălaz commune – institutional partner: Săcălaz Mayor's Office;
- NORTH – WEST Development region, Cluj county, city of Cluj Napoca – institutional partner: Cluj Napoca Mayor's Office;
- CENTER Development region, Covasna county, city of Sfântu Gheorghe – local partner: SMEs Association of Covasna (ASIMCOV), Sfântu Gheorghe Mayor's Office;
- SOUTH – WEST Development region, Dolj County, city of Craiova – institutional partner, Craiova Mayor's Office, Dolj County Council and the Dolj County, Ișalnița commune – institutional partner: Ișalnița Mayor's Office.

In order to ensure the sustainability of results and also to build and strengthen the capacity of local actors, both of the Social Economy entities and also of the public institutions, the project proposed to set up SE Incubators in partnership with the Public Local Authorities. To this end, UNDP has initiated partnerships with the Public Local Authority (institutional partner) from each location, by signing an

---

[1] source: www.incubat.ro [01.11.2013]

Memorandum of Understanding (MOU) that describes their objectives and collaboration scope.

The main objective of the partnership between the Local Public Authority and UNDP is to ensure the medium and long term sustainability of the efforts that promote Social Economy practices, benefits and potential in the process that aims to ensure the social integration and re-integration of the disadvantaged groups, by continuing and harmonizing the existent strategies within the socio-economic development plans of the Public Local Authority with the undertakings initiated by the project. Both through the support provided to the already existent entities and also by setting up new Social Economy entities, the SE Incubators represent socio-economical structures meant to ensure a multiplicative and long term effect both at local and also at regional level.

Following the agreement signed by the Local Public Authority and the UNDP, the institutional partner has provided the project with an adequate space for the management activities of the social enterprise incubator, within the already existent business support structures. Setting up the SE Incubators within the already existent business support structures allows translating the knowledge acquired and some of the already validated experiences in the field of enterprise set-up, from the representatives of the business support structures to the representatives of the SE entities that are set up or supported within the project. In order to accommodate the two persons employed by the project, the UNDP has purchased furniture and IT equipment for the space assigned by the Public Local Authority as an adequate space for the set up of a SE Incubator.

Also, UNDP has employed for each SE Incubator a manager and an assistant, thus creating six jobs in the three incubators. The employees of the Incubator have the role to identify social economy initiatives within the area and to find ways to expand their institutional development, by providing specialized technical assistance to each individual social enterprise. The Manager and the Assistant of the Incubator ease the setting up process of two Social Economy Enterprises provide technical assistance for six already existent SE

enterprises and support the creation of five jobs, in each of the three SE Incubators.

The SE Incubators provide support and technical assistance to the Social Economy enterprises from the areas had in view by offering specialized consultancy for the institutional development of these organizations, through the manager and the assistant of the SE Incubator. Technical assistance shall aim the following issues:

- to identify opportunities to create jobs;
- to develop economical activities,
- to draft a plan for the communication and promotion of the activity,
- to develop and implement a business and a marketing plan,
- to identify and attract some financing sources,
- to connect with the relevant actors from local/regional/national level in order to develop partnerships,
- to ease the experience exchanges with the purpose of identifying good practices,
- to assimilate some social economy models identified within the project in order to integrate/reintegrate on the labor market the disadvantaged persons supported by the project, etc.

In the same time, through the SE Incubator, UNDP sets out to increase the capacity of the local authorities, of the non-governmental organizations – associations and foundations, cooperative societies, credit cooperatives and mutual aid funds, etc.) by easing the access to the resources available within the project, such as:

- providing access to the journals and reports drafted by the project: Social Economy Magazines, social enterprises models for disadvantaged persons, Opening Report, Recommendations Report, Good practices guide, etc;
- participating in training courses organized by the project;
- enrolling in the Romanian Network for Social Economy Development (REDES);
- promoting the activities of the SE entities within the projects events and designing a communication and promotion plan for organization/activities;

- participating to experience exchanges programs carried out within the project, etc.

Within the Sfântu Gheorghe SE Incubator, two SE enterprises were set up: the Association for Inclusive Development Eco-Business and the Association for Community Development Roma-Net. The Association for Inclusive Development Eco-Business has the objective to create energetic willow plantations, an important source of renewable energy. The Association for Community Development Roma-Net has the objective to collect the wood waste from forests (branches, bark, blocks, logs, sawdust etc.), to clean pastures, green lands, river beds, alleys and gardens, to chop the wood waste and to obtain wood bio-mass, a source of renewable energy, to store and to capitalize it. Also, within the same incubator, six SE enterprises receive assistance: the Mihai Eminescu Trust Foundation, the Association for Sustainable Community Development "Alutus", the Christian Foundation Diakónia Casa Írisz – Day care and occupational therapy center, the Maltese Aid Service Romania – the Sfântu Gheorghe Branch, the National Society Red Cross Romania – Covasna branch and Szépmező Purchase and Sales Agriculture Cooperative. The total of eight SE enterprises assisted by the SE Incubator Sfântu Gheorghe aims to create a number of six jobs.

The SE Incubator from Bacău has set up a SE entity – the Marral Association, whose one of its objectives is to promote and develop social economy, social and social-medical assistance intended for vulnerable persons, community assistance and development, interdisciplinary education and research, organizational development, psychological, educational and vocational counseling. Also, the SE Incubator from Bacău supports seven SE enterprises: Association for Funeral Grant and the Mutual Aid Fund of the Retired and Employed Persons from the Transportation and Communication field – Bacău branch, the Association Children House St. Mary, the Christian Association for Charity and Aid "Ovidenia Bacău 2005", *Foundation "Melchisedec Bishop"* – Bacău branch, Protect Styl Industry, the Association of the Disabled Persons, Bacău county, the National Society Red Cross – Bacău branch. The total of eight enterprises assisted by the Bacău SE Incubator aims to create five jobs.

The Craiova SE Incubator has set up two SE enterprises: the Socio-Medical Research Institute and the Mediation and Research Institute for the Roma's Life Quality. Also, the same incubator supports five SE enterprises: the Agency for Counseling and Supporting the Minorities and Disadvantaged Persons, the Window Association Romania, the Christian Foundation Ethos and Ethos House, Eurom Social Construct and World Vision Romania. The total of seven SE enterprises assisted by the Craiova Incubator aims to create six jobs.

The set-up of the SE Incubators was possible thanks to the local partnerships with the following institutions and organizations: City of Sfântu Gheorghe, Bacău Mayor's Office, S.C. Business and Exhibitions Centers S.A. Bacau and Craiova Mayor's Office.

The SE Incubators have the following contact information:

Social Economy Incubator Sfântu Gheorghe, 4, Presei str. Boglarka Vajda, Manager, vajda.boglarka@undp.org, 0757 049 113

Maria Gaspar, Assistant, maria.gaspar@undp.org

Social Economy Incubator Bacău, 145, Dr. Alexandru Şafran Road Dana Năstasă, Manager, dana.nastasa@undp.org, 0757 049 115 Tudor Irimia, Assistant, tudor.irimia@undp.org

Social Economy Incubator Craiova, 154A, Bucharest Road Daniel Ilie, Manager, daniel.ilie@undp.org, 0757 049 110 Izabela Ştefănescu, Assistant, izabela.stefanescu@undp.org

PRACTICI DE ECONOMIE SOCIALĂ ÎN RÂNDUL COPIILOR OCROTIȚI ÎN COMPLEXUL DE SERVICII SOCIALE PENTRU COPII TÂRGU FRUMOS, JUDEȚUL IAȘI

Niculina Karacsony^[1]

Rezumat

În sistemul de protecție specială copiii și tinerii ocrotiți realizează în cadrul activităților de dezvoltare a abilităților de viață independentă și terapii ocupaționale obiecte decorative ambientale și accesorii vestimentare foarte apreciate la expozițiile organizate în cadrul unor evenimente culturale – artistice locale. Implicarea beneficiarilor în activitățile de creație, producție, valorificare și reinvestirea bugetului obținut are drept scop creșterea stimei de sine, creșterea spiritului de echipă și disciplină a muncii, respect față de norme și valori sociale, motivație pentru studii și aprecierea veniturilor obținute prin muncă, practic, mai multe șanse de integrare socială. O astfel de practică este prezentă și în rândul copiilor și tinerilor ocrotiți în Complexul de Servicii Sociale Târgu Frumos din județul Iași.

Cuvinte cheie: *protecție specială, beneficiari, deprinderi de viață independentă, dezvoltare personală, terapie ocupațională*

Protecția specială a copilului reprezintă ansamblul măsurilor, prestațiilor și serviciilor destinate îngrijirii și dezvoltării copilului lipsit, temporar sau definitiv, de ocrotirea părinților săi sau celui care, în vederea protejării intereselor sale, nu poate fi lăsat în grija acestora (art. 50 din Legea 272/2004^[2]). În România, în conformitate cu legislația specifică domeniului de asistență socială, funcțiile serviciului public de asistență socială de la nivelul județului sunt preluate și asigurate de către direcțiile generale de asistență socială și protecția copilului, care reprezintă

---

^[1] Doctorand, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, Director general adjunct, Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Iași; e-mail: nkaracsony@yahoo.com.

^[2] Legea 272 din 2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 557 din 23 iunie 2004.

instituții publice cu personalitate juridică, înființate în subordinea consiliilor județene. În scopul asigurării protecției speciale a copilului separat temporar sau definitiv de părinții săi, în subordinea direcțiilor se organizează și funcționează, în regim de componente funcționale ale acestora fără personalitate juridică, servicii de zi, servicii de tip familial și servicii de tip rezidențial (art. 107 și art. 110 din Legea 272/2004).

Complexul de Servicii Sociale pentru Copii Târgu Frumos funcționează ca serviciu public specializat, fără personalitate juridică în cadrul Direcției Generale de Asistență Socială și Protecția Copilului Iași. Acesta este finanțat în totalitate din bugetul Consiliului Județean Iași. Misiunea serviciului este asigurarea accesului copiilor, pe o perioadă determinată, la găzduire, îngrijire, supraveghere, reabilitare, educație și pregătire în vederea reintegrării sau integrării familiale și integrării/includerii sociale. Serviciul menționat anterior oferă, conform acreditării^[1], următoarele servicii sociale:

- Asistență socio-psiho-educativă, îngrijire și recuperare atât pentru copiii cu nevoi sociale, cât și pentru copiii și tinerii cu cerințe educaționale speciale prin intermediul serviciului rezidențial (SR) desfășurat în două corpuri de clădire, cu o capacitate totală de 240 locuri (80 și respectiv 160 locuri);
- Asistență și suport pentru asigurarea dreptului la educație a copiilor și tinerilor cu cerințe educaționale speciale din comunitățile rurale învecinate prin intermediul centrului de zi cu o capacitate de 50 locuri;
- Asistență socio-psiho-educativă, îngrijire și recuperare pentru copii și tineri cu grave tulburări comportamentale prin intermediul modulului de reabilitare comportamentală (MRC) care are o capacitate de 30 de locuri;

---

[1] Începând cu 5 ianuarie 2005 furnizorii de servicii sociale pot solicita acreditare în conformitate cu prevederile art. 11 alin. 4 și 6 din Ordonanța Guvernului nr. 68/2003 privind serviciile sociale, publicat în Monitorul Oficial nr. 619 din 30 august 2003, modificat și completat prin Legea nr. 515 din 28 noiembrie 2003 și art. 3 alin. 1 din Hotărârea Guvernului nr. 1024/2004 privind aprobarea Normelor metodologice de aplicare a prevederilor Ordonanței Guvernului nr. 68/2003 privind serviciile sociale, precum și a Metodologiei de acreditare a furnizorilor de servicii sociale, publicat în Monitorul Oficial nr. 682 din 29 iulie 2004.

- Asistență socio-psiho-educativă, îngrijire, recuperare, supraveghere și reabilitare pentru copiii care săvârșesc fapte penale și nu răspund penal prin intermediul serviciului rezidențial specializat pentru copilul care a săvârșit o faptă penală și nu răspunde penal (S.R.S.C.D.), înființat conform Hotărârii de Guvern nr. 1439/2004^[1], care are o capacitate de 24 locuri.

Mediile de proveniență ale beneficiarilor sunt caracterizate de:

- Educație scăzută și anturaj necorespunzător (apartenență la o subcultură deviantă);
- Mediu socio-material și locativ pauper, fără condiții de igienă și securizare (medii de proveniență dominate de dezavantaje socio-economice: sărăcie, marginalizare, șomaj sau surse minime spre inexistente de venituri, părinți divorțați sau decedați, decăzuți din drepturi, părinți care au executat sau execută o măsură privativă de libertate etc.);
- Inadaptarea socială provenită din exacerbarea sentimentului de insecuritate, pe care minorul căută să-l suprime prin schimbarea frecventă a domiciliului, vagabondaj;
- Familii dominate de subcultură, de conflicte, care nu acceptă și nu respectă legile sociale; părinții nu își asumă responsabilitățile parentale, atribuie vina în totalitate mediului exterior, încurajează abandonul școlar, exploatarea prin muncă, minciuna, agresivitatea, infracționalitatea;
- Copii din sistemul de protecție specială care nu au reușit să se integreze în măsurile de protecție speciale inițiale, practic proveniți din alte măsuri de protecție: plasament în regim de asistență maternală sau instituționalizați în alte centre de plasament din subordinea D.G.A.S.P.C. Iași.

Majoritatea beneficiarilor serviciilor rezidențiale și centrelor de zi sunt copii, în cazul cărora, din motive neimputabile părinților, s-a impus intervenția statului pentru garantarea dreptului lor la educație prin asigurarea accesul acestora la învățământul special.

---

[1] Hotărârea nr. 1439/2004 privind serviciile specializate destinate copilului care a săvârșit o faptă penală și nu răspunde penal, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 872 din 24.09.2004.

În mod particular, în cadrul modulului de reabilitare comportamentală și a serviciului rezidențial pentru copiii care săvârșesc fapte penale și nu răspund penal beneficiarii sunt din categoria copiilor și tinerilor care, din cauza unor mari carențe educative, a lipsei de supraveghere corespunzătoare și a unor modele negative de socializare în familie, prezintă devieri comportamentale cu impact negativ atât asupra propriei lor persoane, cât și asupra „câmpului social” care-i înconjoară.

Protecția specială a acestor beneficiari vizează asigurarea și respectarea tuturor drepturilor de care, în mod normal, ar trebui să se bucure copiii: dreptul la educație, la sănătate, la îngrijire și supraveghere, la exprimarea propriilor opinii, la demnitate și respectarea vieții intime, la religie, la odihnă și timp liber, la informare, la păstrarea unor relații directe cu persoanele față de care au dezvoltat relații de atașament (relații care să nu afecteze integritatea psihoemoțională și morală a copilului), la hrană, la echipare, la dezvoltarea deprinderilor de viață independentă și la protecție împotriva violenței, abuzurilor și oricăror forme de exploatare.

Având în vedere specificul grupului țintă pe care-l deservește, asigurarea nevoilor educaționale, emoționale și de socializare a copiilor din cadrul CSS Târgu Frumos necesită abilități și tehnici de lucru speciale pe care trebuie să le posede diversele categorii de personal care-i deservească: asistenții sociali, psihopedagogii, psihologii, educatorii, instructorii animatori, supraveghetorii, asistenții medicali, îngrijitorii, bucătarii, personalul de întreținere și paza. Toate activitățile și terapiile specifice desfășurate în cadrul centrului vizează crearea unui climat securizat, protectiv, participativ și motivant care să conducă beneficiarii la revizuirea propriilor valori și credințe de natură etico-morală și dobândirea unor abilități, deprinderi și competențe necesare depășirii dificultăților de natură socio-psiho-educatională cu care se confruntă. Astfel, obiectivele intervențiilor de specialitate vizează:

- Creșterea gradului de cunoaștere și autocunoaștere;
- Dezvoltarea cognitivă în raport cu potențialul intelectual;
- Stimularea comunicării și reconstrucția relațiilor interpersonale;
- Dezvoltarea unor relații directe, pozitive cu familia și alte persoane față de care au dezvoltat relații de atașament;
- Stimularea creativității și a exprimării libere;

- Valorizarea modelelor pozitive;
- Dezvoltarea deprinderilor de viață independentă.

Indicatorii la care se raportează evaluarea periodică a progreselor realizate de beneficiari sunt: onestitatea, demnitatea, disciplina și capacitatea de autocontrol, achizițiile cognitive, capacitatea de comunicare și conduita, respectul față de sine și valorile sociale, capacitatea de identificare și definire a modelelor pozitive, responsabilitatea și atitudinea față de școală, muncă și sarcini trasate.

Asigurarea unor intervenții coerente, susținute și eficiente presupune implicarea activă a beneficiarilor și stabilirea unor sisteme de evaluare a gradului de satisfacție a acestora și a progresului realizat pe scara valorilor sociale. Dacă din punct de vedere al achizițiilor cognitiv-educaționale măsurarea progreselor obținute se poate realiza prin intermediul performanțelor școlare, iar evoluția conduitei intra- și extra-instituțională - prin note și calificative acordate periodic atât de educatori, cât și de cadrele didactice, capacitatea beneficiarilor de integrare în comunitate la momentul încetării măsurii de protecție și creșterea potențialului lor de evitare a riscului de marginalizare și implicit de excluziune socială presupune o bună dezvoltare a unor abilitați tehnice și psihosociale care să le permită să desfășoare o viață socială normală, fără acompaniere sau asistență din partea serviciilor sociale practice, o viață independentă.

Pregătirea pentru o viață independentă se formează pe parcursul socializării copilului și adolescentului, instalându-se treptat și contribuind la formarea unei personalități adaptate din punct de vedere social și cultural. Această pregătire începe imediat după acomodarea copilului în centru și presupune o abordare diferențiată raportată la vârsta copilului și bagajele de cunoștințe cu care el se prezintă inițial în centru. De regulă, sintagma „dezvoltarea deprinderilor de viață independentă” face trimitere către mai multe domenii precum:

- Deprinderi de viață zilnică (realizarea meniului, asigurarea cumpărăturilor);
- Deprinderi privind gestiunea locuinței și folosirea resurselor comunitare (transportul și resursele comunitare);

- deprinderi privind managementul banilor (noțiuni despre bani, economii, plan de venituri și cheltuieli, buget personal, abilități de consumator);
- deprinderi privitoare la îngrijirea personală (igienă personală, stil de viață sănătos, comportament sexual adecvat);
- deprinderi vizând dezvoltarea socială (dezvoltare personală, conștiință culturală, comunicare, relații sociale);
- deprinderi pentru integrarea profesională: îi ajută pe tineri să își finalizeze programele educaționale și să urmeze o carieră conform interesului lor. Acest domeniu include deprinderi privind planificarea carierei, angajare, luarea deciziilor și pregătire prin studiu.

Plecând de la faptul că pregătirea pentru viață independentă este o formă particulară de educație nonformală, participativă și dezvoltare personală coroborată cu nevoia de creștere a stimei de sine în rândul beneficiarilor și necesitatea asigurării unui sistem de recompense pentru unele progrese de etapă, personalul centrului, în ultimii ani, folosește tehnici specifice terapiei ocupaționale și dezvoltării personale, dezvoltând tot mai mult ideea de economie socială aplicată grupurilor vulnerabile.

Printre miniproiectele dezvoltate la nivelul centrului de plasament exemplificăm cele în care:

- Beneficiarii măsurilor de protecție specială, ocrotiți în centru rezidențial pentru finalizarea studiilor de pregătire profesională în învățământul special pentru meseria de zugrav au efectuat lucrări de reparații și reamenajare a propriilor spații de locuit. Materialele necesare au fost asigurate din magazia centrului de ocrotire, iar coordonarea lucrărilor a fost asigurată de instructorii de educație - cadre didactice din unitatea de învățământ în care sunt elevi. Aceste activități au fost dezvoltate în parteneriat public-public și au adus beneficii celor trei părți implicate: tinerii au obținut competențele necesare pentru domeniul în care se pregătesc să profeseze, școala a desfășurat lucrările practice impuse de programa școlară gratuită, în spații care nu au presupus cheltuieli suplimentare pentru accesare, iar centrul

- de ocrotire și-a asigurat igienizarea spațiilor de locuit a beneficiarilor fără costuri ce vizează manopera acestor lucrări;
- Beneficiarii modulului de reabilitare comportamentală și cei ai serviciului rezidențial specializat pentru copilul care a săvârșit o faptă penală și nu răspunde penal au dezvoltat activități de gospodărire și cultivare a grădinilor aflate în proximitatea imediată a celor două servicii menționate anterior. Produsele agricole obținute sunt depozitate în magaziile centrului și sunt folosite fie în cantina unității de ocrotire pentru diversificarea și îmbogățirea alimentației copiilor ocrotiți, fie sunt distribuite la cerere beneficiarilor celor două tipuri de servicii în vederea preparării de salate sau alte rețete simple, pe pavilioane sub directa îndrumare a educatorilor. În anul 2013 au fost recoltate cantități semnificative de ceapă, dovlecei, morcovi, roșii, pătrunjel, mărar, varză, ardei și vinete. Beneficiile acestor activități au fost în favoarea ambelor părți: copiii și tinerii implicați au învățat tehnici corecte de cultivare a legumelor pentru consum propriu și o serie de rețete simple de preparare a acestora, iar personalul centrului a reușit să disciplineze anumite comportamente deviate, să stimuleze simțul responsabilității și utilității și creșterea motivației pentru muncă prin activități de terapie ocupațională;
  - Beneficiarii tuturor serviciilor sociale care formează complexul de servicii sunt implicați în cadrul celor patru ateliere de creație: origami^[1], gastronomie, pictură și tâmplărie. Tehnicile folosite în aceste ateliere sunt: modelarea, finisarea, plierea hârtiei și împletiturile artisanale. În aceste ateliere se confecționează, sub atenta și profesionista îndrumare a educatorilor și instructorilor animatori, următoarele: felicitări specifice fiecărui sezon, căsuțe din chibrituri, mărtișoare și coșulețe din pastă de zahăr,

---

^[1] Artă tradițională japoneză care pornește de la plierea unui pătrat de hârtie pentru a reprezenta elemente din mediul înconjurător sau personaje imaginare. A luat naștere în Orientul Îndepărtat, fiind la început o ocupație a membrilor curților imperiale. Cu timpul a devenit un instrument de educație și terapie. Folosită în scop pedagogic, pentru educarea copiilor, origami le dezvoltă autodisciplina, ordinea și echilibrul interior, imaginația, creativitatea. În Japonia, Italia, Germania ș.a., origami este materie de studiu în școli.

oameni de zăpadă din pahare de plastic, nuferi și vase din lingurițe de plastic, măhuri pentru frunze uscate din sticle de plastic, ouă din hârtie colorată sau pictate, cizmulițe, coronițe și flori din diverse materiale (spre exemplu: pănuși de porumb, ațe de mohair, sfoară, mărgelile, hârtie colorată, paiete, canafas, pânză de sac, materiale vechi precum cearșafuri, feșe de pernă și draperii); tablouri, picturi pe sticlă, suporturi de carton, brățări, șireturi împletite, suporturi pentru ghivecele de flori; boluri și vase specifice zilelor recoltei, sporul casei (se utilizează boboșe de zahăr, cafea, griș, făină diverse sortimente de semințe, fructe de pădure, boabe de porumb, fasole etc.). Toate acestea sunt obiecte deosebit de frumoase, ecologice, realizate manual sunt foarte apreciate atât de copii, cât și de persoane care doresc să le achiziționeze. La atelierul de tâmplărie, în prezența și sub supravegherea susținută a instructorului, copiii și tinerii realizează rame, suporturi, ornamente decorative atât pentru interiorul locuinței, cât și pentru grădină. Aceste obiecte decorative vizează prin tematica lor atât specificul sărbătorilor pascale sau a celor de iarnă, cât și cultura noastră tradițională. Ele sunt inspirate din poveștile care ne-au încântat copilăria, sunt apreciate la expoziții și asigură funcționalitatea atelierelor de creație.

Beneficiile obținute în urma realizării tuturor obiectelor enumerate mai sus se reflectă în mai multe planuri:

- Se reciclează diverse tipuri de materiale plastice;
- Se asigură stimularea creativității și dezvoltarea unor abilități practice;
- Se asigură o supraveghere controlată a conduitei copiilor;
- Se înregistrează o creștere a sentimentului de responsabilitate și utilitate publică în rândul copiilor și tinerilor care au un istoric delincvențional;
- Crește motivația de a respecta munca și educația;
- Cresc șansele de integrare socială la momentul încetării măsurii de protecție specială;
- Se asigură o percepție pozitivă a membrilor comunității față de beneficiarii ocrotiți și scad riscurile excluziunii sociale;

- Unitatea de ocrotire întreține o relație de colaborare cu ceilalți actori sociali din comunitate cărora le dăruiește sub titlu de suvenir unele produse realizate de copiii;
- Ca formă de recompensare a beneficiarilor, centrul a folosit parte din resursele financiare obținute pentru organizarea unor excursii cu caracter educativ și organizarea unor competiții cu premii în cadrul centrului;
- Funcționarea activităților în cadrul atelierelor se asigură prin reinvestirea profitului în achiziționarea materialelor necesare.

În final, ar fi important să subliniez faptul că toate activitățile descrise ca fiind din sfera terapiilor ocupaționale dar care urmăresc a prinde conturul unor proiecte de economie socială s-au desfășurat și se desfășoară într-un cadru informal, cu acordul și disponibilitatea beneficiarilor, fără a le aduce atingere sănătății și timpului alocat pentru educația formală.

Obținerea unor fonduri în urma valorificării produselor realizate și consultarea opiniei beneficiarilor cu privire la alocarea acestora conduce la crearea sentimentului de cooperare și încredere între părți, iar consolidarea încrederii beneficiarilor în personalul instituției de ocrotire reprezintă temelia care stă la baza recuperării lor din punct de vedere social.

Bibliografie

1. Balahur, D. (2001). Protecția drepturilor copilului ca principiu al asistentei sociale, All Beck, București.
2. Dumitrana, M. (1998). Copilul instituționalizat, Editura Didactică și Pedagogică, București.
3. Moscovici, S. (1998). Psihologia relațiilor cu ceilalți, Editura Polirom, Iași.
4. Stănescu, S., Luca, C., & Rusu, O. (2012). Reglementări cu impact comunitar și național asupra domeniului economiei sociale. *Revista de Economie Socială Nr.2(2012)Vol.II*. Editura Hamangiu, Iași, pp. 3-23.
5. Legea 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului cu modificările și completările ulterioare.

6. Hotărârea nr. 1439/2004 privind serviciile specializate destinate copilului care a săvârșit o faptă penală și nu răspunde penal.

7. Ordin 14/2007 pentru aprobarea Standardelor minime obligatorii privind Serviciul pentru dezvoltarea deprinderilor de viață independentă și a ghidului metodologic de implementare a acestor standarde.

8. Ordin 21/2004 pentru aprobarea standardelor minime obligatorii privind serviciile pentru protecția copilului de tip rezidențial.

SOCIAL ECONOMY PRACTICES AMONG THE CHILDREN FOSTERED BY THE SOCIAL SERVICES COMPLEX FROM TÂRGU FRUMOS, IAȘI COUNTY

Niculina Karacsony^[1]

Abstract

Within the special protection system, the fostered children and young adults carry out independent life skills activities and occupational therapy activities where they produce ambient decorative items and clothing accessories that are very much appreciated within the exhibitions organized at local cultural – artistic events. The involvement of the beneficiaries in the activities to create, produce, capitalize and reinvest the gained profit, aims to boost the self-esteem, increase the team spirit and the work discipline, the respect for social norms and values, the motivation for study and appreciation for the incomes obtained through work, practically speaking, more social integration opportunities. Such a practice is used also among the children and young adults fostered by the Social Services Complex Târgu Frumos from the county of Iași.

Keywords: *special protection, independent life skills, personal development, occupational therapy*

Child special protection is the total set of measures, performances and services intended for the care and development of the child that does not have, temporarily or definitely, the protection of his parents or the child who, for the protection of his interests, cannot be left in their care (art. 50 of Law nr. 272/2004^[2]). In Romania, according to the specific legislation of the social care field, the functions of the social care public service at county level are taken over and ensured by the general

---

^[1] PhD doctor, University „Alexandru Ioan Cuza” from Iași, Deputy general director, General Directorate for Social Care and Child Protection Iași; E-mail: nkaracsony@yahoo.com.

^[2] Law 272 from 2004 on protecting and promoting the rights of the children, published in the Official Journal, Part I, nr.557 from the 23rd of June 2004.

directorates for social care and child protection - public institutions having a legal status, set up as subordinates of the county councils. In order to ensure the special protection of the child separated, temporarily or definitely, from his parents, were set up day care services, family type services and residential type services that are subordinated to the directorates and act as their functional components, without legal status (art. 107 and art. 110 of Law 272/2004).

The Târgu Frumos Social Services Complex for Children acts as a specialized public service, without legal status, part of the General Directorate for Social Care and Child Protection from Iași. It is completely financed by the Iași County Council budget. The mission of the service is to ensure the access of children, for a determined period of time, to housing, care, supervision, rehabilitation, education and training in order to reintegrate or integrate them into the family and to be integrate/include them into society. The above mentioned service provides, according to the certification^[1], the following social services:

- Socio-psycho-educational assistance, care and rehabilitation both for children with special needs and also for children with special educational requirements through the residential service (SR) that has two buildings, with a total capacity of 240 places (80 and 160);
- Care and support for ensuring the right to education of the children and young adults with special educational needs within the neighboring rural communities, with a capacity of 50 places;
- Socio-psycho-educational assistance, care and rehabilitation for the children and young adults with serious behavior disorder through the behavior rehabilitation module (MRC), with a capacity of 30 places;
- Socio-psycho-educational assistance, care, supervision and rehabilitation for the children who have committed a criminal offence and are not criminally responsible, through the specia-

---

[1] Starting with the 5th of January 2005, the social services providers can request to be certified according with the provisions of art. 11, paragraphs 4 and 6 of the Government's Ordinance nr. 68/2003 on social services, published in the Official Journal nr. 1024/2004 on approving the Methodology norms to certify social services providers, published in the Official Journal nr. 682 from the 29th July 2004.

lized residential service for the child who has committed a criminal offence and are not criminally responsible (S.R.S.C.D.), set up according to the Government's Decision nr. 1439/2004^[1], with a capacity of 24 places.

The environments where the beneficiaries come from have the following features:

- Low level of education and inadequate entourage (belonging to a deviant subculture);
- Poor socio-material and locative environment, without proper hygiene and security conditions (environments dominated by socio-economical disadvantages: poverty, marginalization, unemployment or income sources that are minimum to inexistent, divorced or deceased parents, having their parental rights terminated, parents who have been or still are imprisoned, etc.);
- Lack of social adaptation due to an increased feeling of insecurity that the child seeks to eliminate by frequently changing his home, vagabondage;
- Families dominated by subculture and conflicts, that do not accept and abide social laws; parents who do not take responsibility of their position as parents, totally blame the exterior environments, encourage school dropout, work exploitation, lying, aggressiveness, criminality;
- The children fostered by the special child protection system who have not succeeded to be integrated in the initial special protection measures, practically speaking the children who come from other protection measures: maternal foster care or who have been institutionalized in other foster care centers subordinated to the D.G.A.S.P.C. Iași.

Most of the beneficiaries of the residential and day care services are children, where, due to reasons that cannot be charged to the parents, the state had to intervene in order to guarantee their right to education by ensuring their access to the special education system.

---

^[1] Decision nr. 1439/2004 regarding the specialized services intended for the child who has committed a criminal offence and is not criminally responsible, published in the Official Journal, Part I, nr.872 from the 24th of September 2004.

Particularly, the beneficiaries of the behavior rehabilitation module and of the residential service for children who committed a criminal offence and are not criminally responsible fall into the category of children and young adults who, due to great educational deficiencies, no adequate supervision and negative socialization models within the family, express behavior deviations that have a negative impact both on their own and also on the "social area" that surrounds them.

The special protection of these beneficiaries has in view to ensure and abide all the rights that, normally, a child should enjoy: right to education, health, care and supervisions, expression of their own opinions, dignity and respect for the private life, religion, rest and leisure time, right to information, right to maintain direct relationships with the persons they are attached to (relationships that do not affect the psycho-emotional and moral integrity of the child), right to food, clothing, development of independent life skills and protection against violence, abuses and any other forms of exploitations.

Having in view the specific of the target group that it serves, which is to ensure the educational, emotional and socialization needs of the children within CSS Târgu Frumos, the center needs to use special work skills and techniques that all the various categories of staff working here must have: social workers, psycho-pedagogues, psychologists, educators, animator trainers, supervisors, medical assistants, nurses, cooks, maintenance and security personnel. All the specific activities and therapies carried out within the center have the objective to create a secure, protective, participative and motivational climate that leads the beneficiaries to review their own values and ethical and moral beliefs and to learn new abilities, habits and behaviors necessary for overcoming the socio-psycho-educational difficulties they face. Therefore, the objectives of the specialized interventions have in view the following issue:

- To increase the level of knowledge and self-knowledge;
- To have a cognitive development in relation with their intellectual potential;
- To stimulate the communication and the reconstruction of interpersonal relationships;

- To develop some positive direct relationships with the family and with other people they are attached to;
- To stimulate creativity and freedom of expression;
- To appreciate positive values;
- To develop independent life skills.

The periodical evaluation of the progress made by the beneficiaries refers to the following indicators: honesty, dignity, discipline and the self-control capacity, cognitive attainments, communication and good behavior capacity, self-esteem and respect for social values, capacity to identify and define positive models, responsibility and good attitude towards work, school and the given tasks.

To ensure coherent, sustained and efficient interventions means to actively involve the beneficiaries and to establish some system to evaluate their satisfaction and the progress achieved on the social values scale. If, from view point of the cognitive-educational results, the measurement of the progress made can be done through school performances, and the evolution of the intra- and extra- institutional behavior – through notes and qualifications given periodically both by the educators and also by the teachers, the capacity of the beneficiaries to be integrated into community the moment protection ends and the growth of their potential to avoid marginalization risk and implicitly social exclusion risk means the good development of some technical and psycho-social skills that allows them to live a normal social life, without company or assistance provided by social services, practically speaking an independent life.

The preparation for an independent life is done gradually all through the socialization process of the child and of the teenager and contributes to the formation of an adapted personality from social and cultural view point. This preparation starts immediately after the child is accommodated in the center and involves a differentiated approach related to the child's age and his knowledge when first coming to the center. Usually, the phrase "independent life skills development" refers to several fields, such as:

- Daily life habits (making the menu, grocery supply);
- Habits regarding house management and the use of community resources (transportation and community resources);

- Skills regarding money management (concepts on money, savings, incomes and expenses plan, community budget);
- Habits regarding personal care (personal hygiene, healthy life style, adequate sexual behavior);
- Social development skills (personal development, cultural conscience, communication, social relationships);
- Professional integration skills: helping young adults complete their educational programs and follow a career according to their interest. This area includes skills regarding career planning, employment, decision taking and preparation through study.

Starting from the fact that preparation for independent life is a particular form of non-formal and participative education, personal development combined with the need to boost self-esteem among the beneficiaries and the necessity to ensure a reward system for the phases progress, the center's staff, in the last years, have used techniques that are specific for occupational therapy and personal development, expanding more and more the social economy idea applied to vulnerable groups.

Among the mini-projects developed within the foster center, we provide examples where:

- The beneficiaries of the special protection measures, fostered by the residential center to complete professional training studies within the special education system for the painter job, have performed repairing and revamping works in their own living spaces. The necessary materials were supplied by the foster center storehouse, and the coordination of the works was provided by the education trainers – teachers within the education unit where they attend. These activities were developed in a public-public partnership and have brought benefits to the three parties involved: the young adults have obtained the necessary skills for the area they study, the school has carried out mandatory works within the free curriculum, in spaces that did not require any additional expenses for access, and the foster center has sanitized beneficiaries' habitation spaces without manual labor costs;

- The beneficiaries of the behavior rehabilitation model and those of the specialized residential service for the child who committed a criminal offence and is not criminally responsible have carried out household and gardening activities within the gardens located in the immediate proximity of the two services mentioned above. The agriculture products thus obtained are stored in the center warehouses and are used either in the foster center's canteen to provide a diversified and rich food to the fostered children, either they are distributed, at the beneficiaries demands, to the two types of services, to prepare salads or other simple recipes, per each sector, under the direct supervision of the educators. In 2013 there were harvested significant quantities of onions, pumpkins, carrots, tomatoes, parsley, dill, cabbage, peppers and eggplants. The benefits of these activities were in the favor of both parts: the children and the young adults that were involved have learned correct techniques of vegetable growing for their own consumption and a series of simple recipes for preparing these vegetables, and the personnel of the center has managed to discipline certain deviant behaviors, to stimulate the sense of responsibility and usefulness and to increase the motivation for work through occupational therapy activities;
- The beneficiaries of all the social services that form the services complex are involved within four creative workshops: origami^[1], gastronomy, painting and carpentry. The techniques used in these workshops are: molding, polishing, folding the paper and handicraft weaving. These workshops make, under the careful and professional guidance of educators and animator trainers, the following: greeting cards specific for each season, little houses made from matches, March gifts and little baskets made

---

^[1] Traditional Japanese art that begins with the folding of a squared piece of paper in order to make representations of elements within the surrounding environment or imaginary characters. It originates in the Far East, at first being an occupation of the imperial court members. In time, it became a tool for education and therapy. Being used for pedagogical purposes to educate the children, origami helps to develop self-discipline, interior order and equilibrium, imagination and creativity. In Japan, Italy, Germany, etc. origami is a subject included in the school curriculum.

from sugar paste, snowmen from plastic cups, water lilies and vases from plastic teaspoons, eggs made from colored paper or painted, little boots, coronets and flowers from different materials (for example: corn husks, mohair thread, strings, beads, colored paper, tinsels, canafas, sackcloth, old materials such as sheets, pillowcases and curtains); paintings, glass paintings, cardboard coasters, bracelets, weaved shoelaces, flower pots holders; balls and vessels for the harvest days, "sporul casei" (made from grains of sugar, coffee, wheat, corn, beans, etc.). All these are very beautiful products, ecological and handmade and are very much appreciated both by the children and also by the potential buyers. In the carpentry workshop, in the presence and under the supervision of the trainer, the children and the young adults are making frames, holders, decorative ornaments both for the house interior and also for the garden. These decorative objects have in view, through their themes, both the specific of Easter or of the winter holidays and also our traditional culture. They are inspired by the stories that made our childhood more beautiful, they are appreciated at exhibitions and ensure the operation of the creative workshops.

The benefits obtained from the making of all the objects mentioned above are reflected on several plans:

- Various types of plastic materials are recycled;
- Creativity and the development of practical skills is stimulated;
- The behavior of the children is supervised in a controlled manner;
- The feeling of responsibility and public usefulness is increased among the children and young adults who have a criminal history;
- The motivation to respect labor and education is increased;
- The social integration chances are increased for when special protection period ends;
- There is a positive perception of the community members towards the protected beneficiaries and thus the risk of social exclusions decrease;

- The protection unit maintains a collaboration relationship with other community social players to whom they give some of the products made by the children, as souvenirs;
- As a form of rewarding the beneficiaries, the center has used a part of the obtained financial resources to organize educational trips and award winning competitions within the center;
- The operation of the workshops activities is ensured by reinvesting the profit to purchase necessary materials.

As a final conclusion, it is important to stress out that all the activities described as being occupational therapies but tend to become social economy projects have carried out and still carry out within an informal environment, with the agreement and the availability of the beneficiaries, without affecting their health and the time allocated for their formal education.

The fact that funds are obtained from selling the handmade products and that the opinion of the beneficiaries is consulted with regards to the fund allocation leads to a feeling of cooperation and trust between parts, and a strengthened trust of the beneficiaries in the foster center staff represents the foundation for their social rehabilitation.

References

1. Balahur, D. (2001). Protecția drepturilor copilului ca principiu al asistenței sociale, All Beck, București.
2. Dumitrana, M. (1998). Copilul instituționalizat, Editura Didactică și Pedagogică, București.
3. Moscovici, S. (1998). Psihologia relațiilor cu ceilalți, Editura Polirom, Iași.
4. Stănescu, S., Luca, C., & Rusu, O. (2012). Reglementări cu impact comunitar și național asupra domeniului economiei sociale. *Revista de Economie Socială Nr.2(2012)Vol.II*. Editura Hamangiu, Iași, pp. 3-23.
5. Legea 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului cu modificările și completările ulterioare.
6. Hotărârea nr. 1439/2004 privind serviciile specializate destinate copilului care a săvârșit o faptă penală și nu răspunde penal.

7. Ordin 14/2007 pentru aprobarea Standardelor minime obligatorii privind Serviciul pentru dezvoltarea deprinderilor de viață independentă și a ghidului metodologic de implementare a acestor standarde.

8. Ordin 21/2004 pentru aprobarea standardelor minime obligatorii privind serviciile pentru protecția copilului de tip rezidențial.

Recenzii

Book reviews

RAPORT DE RECOMANDĂRI AL ECONOMIEI SOCIALE. ROMÂNIA, 2013

*Autori: Simona Maria Stănescu (coord.), Romeo Asiminei, Daniela Vîrjan
ADD Media Communication, București, 2013*

Cristina-Ramona Tudosă^[1]

Simona Maria Stănescu este cercetător științific la Institutul de Cercetare a Calității Vieții și Academia Română. În 1999 a absolvit secția de Sociologie la Facultatea de Sociologie și Asistență Socială, Universitatea București, iar din 2000 este cercetător științific gradul III la Institutul de Cercetare a Calității Vieții din București. Membru al echipelor de cercetare calitativă și cantitativă, are numeroase proiecte de cercetare.

Romeo Asiminei, absolvent al Facultății de Filosofie și Științe Social-Politice din Iași, specializare Sociologie, este în prezent lector doctor la Universitatea Alexandru Ioan Cuza din Iași. Este autor al unor studii din domeniul sociologiei politice, calității vieții și economiei sociale. A luat parte la numeroase cercetări.

Daniela Vîrjan este conferențiar universitar doctor în cadrul Departamentului de Economie și Politici Economice la Academia de Studii Economice București. Are publicate numeroase lucrări.

Titlul lucrării *Raport de recomandări al Economiei Sociale România 2013* trezește interesul cititorilor prin utilizarea unor concepte precum recomandări, economie socială, raport, concepte care trimit către un domeniu tot mai cercetat și mai vizat în ultimii ani: domeniul economiei sociale.

Materialul a fost realizat în cadrul proiectului „Modelul Economiei Sociale în România”, implementat de Asociația Alternative Sociale din Iași în parteneriat cu Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, Aca-

---

^[1] Sociolog, Specialist Resurse Umane, S.C. Holzindustrie Schweighofer BACO S.R.L., Comănești, Str. Crinului, Nr. 15; tel.: 0753550771, e-mail: cristina.tudos@schweighofer.ro.

demia de Studii Economice din București și Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare România. Proiectul este cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013.

Raportul tratează potențialul de dezvoltare al economiei sociale în România și soluțiile pentru o dezvoltare durabilă. Raportul este rezultatul unei analize a mediului economic, legal, financiar, social și instituțional. Este alcătuit din cinci capitole. Patru dintre capitolele tratează domeniul precum cel economic, legal, financiar și social, iar în ultimul capitol ne sunt prezentate un număr de recomandări și soluții. Cadrul metodologic este reprezentat de metode cantitative și calitative și anume: analiza documentară, analiza primară/secundară de date și analiza diagnostic. Scopul cercetării a fost diagnosticarea cadrelor financiar, legal, instituțional și social cu impact asupra economiei sociale din România.

În capitolul I, *Cadrul financiar cu impact asupra economiei sociale*, ne sunt descrise instrumentele financiare disponibile. Sunt menționate următoarele instituții: Fondul European de Dezvoltare Regională, Fondul Social European, Fondul de Coeziune, Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane. În România nu există o politică bancară specifică susținerii și dezvoltării economiei sociale. Băncile sprijină financiar dezvoltarea activităților antreprenoriale; printre acestea se numără și BCR, BRD, BT, Raiffeisen Bank, Bancpost, Alpha Bank, Unicredit Tiriac, Citibank. Conform rezultatelor cercetării proiectele de economie socială finanțate din fonduri europene sunt puține.

În capitolul II, *Cadrul legal cu impact asupra economiei sociale*, ne este prezentat procesul de legiferare al economiei sociale. Europarlamentara Patrizia Toia a readus economia socială în atenție în 2009 prin intermediul unui raport privind ocuparea forței de muncă și afacerile sociale. Prioritățile economiei sociale sunt: incluziunea socială, ocuparea forței de muncă și combaterea sărăciei. Conform acestui raport statele europene se împart în state cu nivel ridicat de acceptare a economiei sociale, state cu un nivel moderat de acceptare și state cu un nivel redus sau necunoscut de acceptare a economiei sociale. Din păcate, România face parte din categoria statelor cu nivel redus de acceptare a economiei sociale. Sunt prezentate succint și entitățile de economie socială: cooperativele, asociațiile, fundațiile și organizațiile

mutuale prin intermediul cărora se vizează inserția grupurilor vulnerabile.

Capitolul III al acestui raport este dedicat *Construcției instituționale cu impact asupra economiei sociale*. Sunt analizate instituțiile și organizațiile cu impact asupra economiei sociale: Comisia Europeană, Comitetul European Economic și Social, Parlamentul European și Consiliul Europei. Structurile naționale de reprezentare a economiei sociale sunt vechi. Avem Banca Centrală Cooperatistă (Creditcoop) înființată în 1851, Uniunea Națională a Cooperăției Meșteșugărești (UCECOM) și Uniunea Națională a Cooperăției de Consum. Cooperarea dintre entitățile de economie socială și administrația publică locală se poate baza pe experiențele dobândite prin activitățile care aduc venit, prin prezența unor experți privind problematica romilor. În România au fost organizate evenimente locale de promovare, seminarii, grupuri de lucru, schimburi de experiență în țară și străinătate.

În capitolul IV, *Cadrul social cu impact asupra economiei sociale*, sunt tratate două dimensiuni: nivelul de acceptare și conștientizare a activităților economiei sociale și implicarea cetățenilor în economia socială. Se impune dezvoltarea unor recomandări de politici de reducere a sărăciei și promovare a incluziunii sociale. În România notorietatea domeniului de economie socială este scăzut, ceea ce determină un nivel scăzut de acceptabilitate. Gradul de informare privind economia socială influențează implicarea activă a cetățenilor în activități specifice, conștientizarea importanței economiei sociale și a avantajelor oferite de către acest domeniu.

Ultimul capitol al raportului este dedicat recomandărilor pentru dezvoltarea economiei sociale în România. Dintre recomandările făcute pentru fiecare dintre cele patru domenii analizate, menționez: informarea entităților de economie socială privind sursele de finanțare, asigurarea asistenței tehnice pentru solicitanții eligibili, adoptarea legii economiei sociale, facilități fiscale pentru întreprinderi sociale, elaborarea unor strategii naționale de dezvoltare a economiei sociale, gestionarea resurselor locale pentru susținerea întreprinderilor sociale în folosul comunităților, informarea și educarea cetățenilor privind economia socială, promovarea programelor de voluntariat.

Indiferent de scenariul adoptat se recomandă elaborarea Strategiei naționale de dezvoltare a economiei sociale și a unui plan de acțiuni cu obiective măsurabile. La finalul raportului sunt atașate următoarele anexe: volumele privind economia socială în România, sursele de finanțare pentru întreprinderile sociale, actori relevanți pentru economia socială la nivel european, cadrul instituțional de la nivel central cu impact asupra entităților de economie socială, cadrul instituțional de la nivel local cu impact asupra entităților de economie socială și actori publici și privați ai economiei sociale pe regiuni de dezvoltare.

Informațiile prezentate în acest raport se adresează atât persoanelor cu pregătire în domeniul economiei sociale, cât și celorlalți actori sociali care sunt interesați de acest domeniu și doresc un plus de informații, dar și instituțiilor din țară cu putere decizională asupra domeniului.

Raportul de față realizează o trecere în revistă a principalelor probleme din cadrele financiar, legal, social și instituțional cu impact asupra economiei sociale în România. Studiul realizat este unul important deoarece ne prezintă elementele problemă în calea dezvoltării economiei sociale.

Realizarea unei asemenea cercetări constituie un suport important pentru schimbările posibile și necesare în domeniul economiei sociale din România.

SOCIAL ECONOMY RECOMMENDATIONS REPORT, ROMANIA, 2013

*Simona Maria Stănescu (coord.), Romeo Asiminei, Daniela Vîrjan
ADD Media Communication, București, 2013*

Cristina-Ramona Tudosă^[1]

Simona Maria Stănescu is a scientific researcher working for the Quality of Life Research Institute and for the Romanian Academy. In 1999, she has graduated the Sociology school within the Faculty of Sociology and Social Assistance, University of Bucharest, and since 2000 she is a title III scientific researcher at the Quality of Life Research Institute, Member of the quality and quantity research teams, having many research projects.

Romeo Asiminei, graduate of the Faculty of Philosophy and Socio-Political Sciences from Iași, has specialized in Sociology and is currently a PhD Lecturer Professor within the University Alexandru Ioan Cuza from Iași. He published studies in political sociology, quality of life and social economy. He has taken part in many researches projects.

Daniela Vîrjan is a PhD Reader Professor within the Department of Economy and Economy Policies at the Academy of Economical Studies, Bucharest. She has published many studies.

The title of the paper *Social Economy recommendations report Romania 2013* stirs the interest of the readers by using some concepts such as recommendations, social economy, report, concepts that make reference to an area that is more and more researched and analyzed in the last few years: the social economy field.

---

^[1] Sociologist, Human Resources Specialist, S.C. Holzindustrie Schweighofer BACO S.R.L., Comănești, 15, Crinului str.; tel.: 0753550771, E-mail: cristina.tudosa@schweighofer.ro.

The material was put together within the project "Social Economy Model in Romania", implemented by the Social Alternatives Association from Iași in partnership with the University "Alexandru Ioan Cuza" from Iași, the Academy of Economical Studies and the Program of the United Nations for Development Romania. The project is co-financed by the Social European Fund through the Sector Operational Program Development of Human Resources 2007 – 2013.

The report discusses the development potential of social economy in Romania and the solutions for a long-term development. The report is the analysis result of the economical, legal, financial, social and institutional environment. It is made of five chapters. Four of the chapters discuss areas such as economy, legal, financial and social and the last chapter presents a number of recommendations and solutions. The methodology framework is represented by quantity and quality methods, more precisely: documentary analysis, data primary/secondary analysis and diagnosis analysis. The objective of the research was to diagnose the financial, legal, institutional and social frameworks that have an impact on the Romanian social economy.

Chapter I, *Financial framework with impact on social economy*, describes the financial instruments that are available. The following institutions are mentioned: Regional Development European Fund, Social European Fund, Cohesion Fund, and Sector Operational Program Development of Human Resources. Romania does not have a banking policy specific to support and develop social economy. The banks financially support the development of entrepreneurial activities; among these we mention BCR, BRD, BT, Raiffeisen Bank, Bancpost, Alpha Bank, Unicredit Tiriac, Citibank. According to the results of the research, the social economy projects financed by European funds are few.

Chapter II, *Legal framework with impact on social economy*, presents the law making process for social economy. In 2009, the member of the Euro parliament Patrizia Toia has brought social economy again into focus through a report regarding employment and social affairs. The priorities of social economy are social inclusion, employment and fighting poverty. According to this report the European states are classified in states with high level acceptance of social economy, states with medium level acceptance of social economy and states with low

level acceptance of social economy. Unfortunately, Romania is part of the states category with low level acceptance of social economy. Social economy entities are briefly presented: cooperatives, foundations and mutual aid organization; their aim is to achieve the insertion of vulnerable groups.

Chapter III of this report discusses *Institutional building with impact on social economy*. The chapter analyzes the institutions and the organizations with impact on social economy: European Commission, European Economical and Social Committee, European Parliament and the Council of Europe. The national structures for social economy representation are old. We have the Corporatist Central Bank (Credit-Coop) set up in 1851, the National Union of the Handicraft Cooperatives (UCECOM) and the National Union of Consumers Cooperative. The cooperation between social economy entities and the local public administration can be based on the experiences acquired through income generating activities and with the presence of some experts regarding the Roma matter. Romania has organized local promotion events, workshops, working groups, and exchange of experience within the country and abroad.

Chapter IV, *Social framework with impact on social economy*, discusses two dimensions: acceptance and awareness level for social economy activities and the involvement of the citizens in social economy. It is necessary to develop some political recommendations to reduce poverty and promote social inclusion. In Romania, the notoriety of the social economy field is low, fact that determines a low level of acceptability. The information level regarding social economy influences the active involvement of the citizens regarding specific activities, the awareness of the social economy importance and the advantages provided by this field.

The last chapter of the report presents the recommendations for social economy development. Of the recommendations made for each of the four analyzed fields, we mention: informing the social economy entities with regards to the financing sources, ensuring technical assistance for eligible applicants, passing the social economy law, financial facilities for social enterprises, managing the local resources to support social enterprises in the benefit of the community, informing

and educating the citizens on social economy, promoting volunteer programs.

Regardless of the scenario that is being used, it is recommended to elaborate the National strategy for the development of social economy and an action plan with measurable objectives. At the end of the report we find the following appendixes: volumes regarding social economy in Romania, financing sources for social enterprise, relevant players for social economy at European level, institutional framework from central level with impact on the social economy entities, institutional framework from local level with impact on the social economy entities and social economy public and private players per development regions.

The information presented in this report addresses to both with social economy background persons, to other social players who are interested in this field and would like more information, but also to the institutions from the country with decision making power in this field of activity.

This report makes a review of the main problems from the financial, legal, social and institutional frameworks with impact on the Romanian social economy. The study is important because it presents the problem elements that are obstacles for the development of social economy.

Such a research represents an important support for the possible and necessary changes in the Romanian social economy field.

RECOMANDĂRI PENTRU AUTORI

Autorii vor avea în vedere audiența interdisciplinară și multinațională atunci când își redactează contribuția. Trebuie avute în vedere implicațiile analizei pentru cititorii din alte domenii, alte țări și alte discipline. Prezentarea stereotipizantă a indivizilor și a grupurilor sociale va fi evitată.

Scop: *Revista de Economie Socială* se dorește a fi un cadru de promovare, reflecție și dezbateră a temelor de interes pentru domeniul economiei sociale. Articolele și studiile publicate vor reflecta aspecte teoretice și practice, experiențe locale, naționale și transnaționale. Revista încurajează abordări inovatoare inter și transdisciplinare pentru dezvoltarea economiei sociale, reunind perspective teoretice din mediul academic și de cercetare cu perspectivele practice ale organizațiilor profit și non-profit, ale experților din întreprinderile sociale și administrație.

Articolele vor conține numărul specificat de cuvinte, inclusiv rezumatul, cuvintele cheie, notele și bibliografia, în funcție de tipul articolului:

1. Pentru studii teoretice: 5000-7000 cuvinte
2. Pentru studii empirice: 5000-7000 cuvinte
3. Pentru descrieri de experiențe și bune practici: 1800-2200 cuvinte
4. Pentru recenzii: 800-1200 cuvinte

Este de dorit ca textul să nu mai fi fost publicat sau trimis spre publicare în altă parte. Dacă autorul are un articol înrudit publicat, va specifica acest lucru.

Autorul va respecta îndrumările tehnice, datele limita de trimitere a articolelor/studiilor și de retrimiteră a acestora în termen de o săptămână după primirea opiniilor din peer-review.

Pentru a asigura procesul de peer-review, autorii sunt rugați să trimită articolul în limba română și în limba engleză, în două fișiere a câte două exemplare, din care câte unul fără datele de identificare și fără vreun reper cu privire la autorul acelei contribuții.

Este încurajată citarea articolelor din publicații cotate ISI și/sau recunoscute de către CNCIS/CNCS, respectiv din numere anterioare ale acestei reviste. Articolele vor fi trimise în format electronic, ca fișier atașat, la adresa: jse@alternativesociale.ro.

Sunt binevenite contribuțiile care reflectă studii și cercetări realizate de autori în ultima perioadă pe următoarele teme:

- a. istoria și originile economiei sociale;
- b. solidaritate socială și antreprenoriat;
- c. democrație participativă/active citizenship;
- d. justiție socială;
- e. incluziune socială;
- f. liberalism și solidaritate creștină;
- g. binele individual – binele social;

- h. responsabilitate individuală – responsabilitate socială;
- i. autonomie individuală – socială;
- j. conflicte și cooperare societală;
- k. forme de economie socială și practici;
- l. familia – ca unitate a structurii sociale;
- m. mișcarea cooperatistă europeană contemporană;
- n. dezvoltarea durabilă;
- o. lupta împotriva sărăciei;
- p. coeziune socială;
- q. ocupare deplină;
- r. vulnerabilitate și grupuri vulnerabile;
- s. experiențe locale, regionale și naționale în domenii ale economiei sociale;
- t. experiențe și practici de formare în domenii ale economiei sociale;
- u. alte teme de interes pentru domeniul economiei sociale.

Structura articolelor

Autorii sunt rugați să urmeze următoarele indicații cu privire la *structura articolelor*:

- ✓ TITLU: Cambria, 14, litere mari, centrat;
- ✓ Prenume și nume: aliniat dreapta, Cambria, 12;
- ✓ Date de contact (la subsol, câte o notă pentru fiecare autor): titlul academic/poziția în organizație, denumirea departamentului și a instituției, adresa de corespondență, numărul de telefon, e-mail (Cambria, 9);
- ✓ Rezumat: 150-200 de cuvinte, în acord cu structura de mai jos, Cambria 10, 1 rând;
- ✓ Cuvinte cheie: între 3 și 8, Cambria 10, aliniat dreapta, italic;
- ✓ Textul: Cambria 12, 1,5 rânduri;
- ✓ Mulțumiri (eventuale);
- ✓ Contribuția autorilor la redactarea articolului;
- ✓ Note;
- ✓ Bibliografie (references);
- ✓ Un scurt curriculum vitae, precizând principalele contribuții științifice ale autorului, alte publicații.

Tabelele și figurile pot fi inserate în text sau prezentate câte unul pe pagină la sfârșitul articolului, cu titlu, numerotate, cu precizarea sursei.

Structura rezumatelor

Pentru studii empirice/experimentale:

1. Tema și obiectivul cercetării.
2. Metodologia de cercetare
3. Caracteristici ale participanților la studiu/ale comunității studiate
4. Rezultatele obținute sau estimate.
5. Concluzia, cu implicațiile și aplicațiile rezultatelor.

Pentru sinteze/studii teoretice:

1. Tema studiului.
2. Perspectiva teoretică de la care pornește studiul; obiectivul studiului.

3. Sursele utilizate (ex: baze de date, tipul de literatură analizată, eventual criteriile de selecție a acesteia).

4. Concluziile principale la care s-a ajuns în urma analizei/sintezei teoretice.

Pentru prezentarea de experiențe:

1. Tipul de experiență.
2. Caracteristicile ale organizației/acțiunii prezentate
3. Aspectele noi/pozitive din respectiva experiență
4. Posibile întrebări/sugestii pentru studii/experiențe viitoare

Stilul textului

Autorii sunt rugați să urmeze următoarele indicații cu privire la *stilul textului*:

- ✓ Utilizați varianta britanică a limbii engleze.
- ✓ **Primul titlu** se scrie cu **bold**, prima literă cu majuscule și aliniat la stânga.
- ✓ Numerotați paragrafele sau secțiunile cu cifre arabe. Evitați paragrafele foarte scurte sau formate dintr-o propoziție.
- ✓ Utilizați **bold** în text doar pentru **subtitluri** (numerotate, alineat).
- ✓ Pentru sublinieri în text, utilizați *caractere italice*.
- ✓ În textul principal, numeralele de la unu la zece trebuie scrise în cuvinte, dar pentru numerele mai mari trebuie utilizate cifrele (ex.: 11, 23, 264)
- ✓ Toate acronimele trebuie scrise în întregime prima dată, chiar și cele care sunt foarte des utilizate (ex.: UK, EU etc.)
- ✓ Scrieți procent (nu %!) cu excepția parantezelor ilustrative.
- ✓ Între textul din stânga și semnele de punctuație nu se lasă spațiu .

Citarea și bibliografia

În text, dați numele de familie al autorului, anul apariției cărții și pagina (dacă există) între paranteze (Cole 1992, p. 251).

Pentru referințe care au între unu și trei autori, trebuie menționați toți (Cole, Green și Black 2003).

Pentru referințe cu patru sau mai mulți autori se utilizează următoarea formă (Cole ș.a. 2003).

IMP: toți autorii vor trebui menționați la bibliografie (nu se permite trimitere de genul *et al.*!)

Lista completă a referințelor citate, aranjate în ordine alfabetică a numelor de familie, va trebui scrisă la 1.5 rânduri, la sfârșitul articolului, în următoarea formă:

1. Cole, T. (1992). *The Journey of Life. A Cultural History of Aging in America*. Cambridge University Press, Cambridge.
2. Elder, G.H. and Clipp, E.C. (1988). Wartime losses and social bonding: influences across 40 years in men's lives. *Psychiatry*, **51** (1), 177-198.
3. Ruth, J.-E. and Oberg, P. (1996), Ways of life: old age in life history perspective. In Birren, J.E., Kenyon, G., Ruth, J.-E., Schroots, J.F.F. and Svensson, T. (Eds), *Aging and Biography: Explorations in Adult Development*. Springer, New York, 167-186.

Trimiterile la documente legislative vor respecta următoarea formă:

In *text*: denumirea cunoscută a documentului și codul de identificare (Com(2007) 332 Final) sau denumirea cunoscută și anul: Legea asistentei sociale (2011);

La *bibliografie*: Emitent. An. Titlul documentului. Codul de identificare. Publicat in ..... sau Disponibil la:.....; Consultat la data de: .....

Se respectă următoarele:

✓ Autorii sunt rugați să reducă la minim trimiterile la lucrări nepublicate sau care urmează să fie prezentate la conferințe, pentru că sunt dificil de găsit de către cititori. Dacă se optează pentru astfel de trimiteri, se va indica: titlul conferinței, organizatorul, locul și data la care va fi susținută prezentarea.

✓ *Titlurile de Cărți și Reviste sunt Scrise cu Caractere Italice, Tile Case.* (fiecare cuvânt cu literă mare).

✓ Titlurile de Lucrări, articole și capitole din cărți se scriu tip sencece case (doar primul cuvânt cu majusculă) fără caractere italice.

✓ Se utilizează (Eds./coord.) și (Ed./coord.) acolo unde este cazul.

Citarea paginilor de internet sau a publicațiilor online

✓ Menționați autorul, data, titlul, instituția care a publicat sau numele celei care găzduiește lucrarea, asemeni unei publicații tipărite. Apoi specificați: Disponibil online la ..... sau Adresa completa de internet [data accesării].

Tabele

✓ Tabelele trebuie inserate in text, numerotate consecutiv, cu precizarea sursei.
✓ Dimensiunile trebuie să se potrivească încadrării într-o pagină de 190 mm x 130 mm.

✓ Titlul trebuie scris înaintea tabelului, cu prima literă mare, cu caractere italice.
✓ Conținutul tabelului: numele rândurilor/coloanelor se scriu cu prima literă mare. Sunt preferate titlurile scurte. Detaliile tehnice sau metodologice (cum ar fi eșantionul, tipul de statistică) ar trebui descrise în denumire sau în note cu privire la table. Se utilizează doar o decimală.

Figurile

✓ Se trimit inserate in text sau pe pagini separate, numerotate consecutiv și denumite.

✓ Capturile vor fi în fișiere separate.

✓ In interiorul textului menționați locul aproximativ al tabelelor și al figurilor.

Copyright: Responsabilitatea conținutului articolelor revine, în întregime, autorului (autorilor). Autorul care trimite un manuscris (care este indicat pentru corespondență, în cazul semnării de către mai mulți autori) are responsabilitatea de a se asigura ca trimiterea spre publicare/publicarea a fost încuviințată de toți autorii. Este de asemenea responsabilitatea autorului de a primi acceptul instituției de proveniență pentru publicare, daca acesta îi este solicitat. Corespondența legată de un manuscris va fi purtată cu autorul care va trimite textul, daca nu există specificată, de la început, o altă solicitare din partea semntarilor articolului.

RECOMMENDATIONS FOR AUTHORS

The authors should take into consideration the interdisciplinary and multinational addressability when they write their works. They should also take into consideration the implications of the analysis for the readers from other study areas, other countries and other subjects. The stereotypical presentation of individuals and social groups should be avoided.

The articles will contain the specified number of words including the abstract, keywords, notes and references:

1. For theoretical studies: 5000-7000 words
2. For empirical studies: 5000-7000 words
3. For described experiences and best practices: 1800-2200 words
4. For book reviews: 800-1200 words

The text should not have already been published or sent to another publication. If the author has a similar article published, he/she should specify this.

The text should respect the technical recommendations.

The authors should respect *the deadlines for: papers submissions* and for *submitting the reviewed papers* (one week after peer-review feedback).

It is encouraged the quotation of the articles from the ISI publications, from journals approved by CNCSIS/CNCS) and from other volumes of the publication.

Articles will be sent electronically as an attachment to: *jse@alternativesociale.ro*

In order to ensure the peer-review process, the authors are asked to send the article in Romanian and in English Languages, in two copies each, of which one without the identification data and without any clue regarding the article's author.

We welcome articles that reflect the studies and researches conducted by the authors in recent years on the following topics:

- a. the history and origins of the social economy;
- b. social solidarity and entrepreneurship;
- c. participatory democracy/active citizenship;
- d. social justice;
- e. social inclusion;
- f. liberalism and Christian solidarity;
- g. individual welfare - social welfare;
- h. individual responsibility – social responsibility;
- i. personal autonomy – social autonomy;
- j. societal conflicts and cooperation;
- k. forms of social economy and practices;
- l. family - as a unit of social structure;
- m. contemporary European cooperative movement;
- b. sustainable development;
- o. fight against poverty;

- p. social cohesion;
- q. full employment;
- r. vulnerability and vulnerable groups;
- s. experiences of local, regional and national social economy;
- t. experience and training practices of the social economy;
- u. other topics of interest to social economy.

Structure of article

The authors are asked to respect the following indications regarding *the articles' structure*:

- TITLE: Cambria, 14, centred, uppercase;
- Name and surname (Cambria 12, right align);
- Contact details – as footnote, one for each author - academic title, the name of the department and of the institution, correspondence address, phone number, e-mail address (Cambria 9);
- Abstract: 150 – 200 words, Cambria, 10, 1;
- Keywords: between 3 and 8, Cambria, 10, right align, it;
- The main text: Cambria, 12, line spacing 1.5, justified;
- Acknowledgments (if needed);
- The author's contribution to the article;
- Notes;
- References;
- A short CV with the main scientific contributions of the author, other publications.

The tables and the images should be presented one by one on the page at the end of the article, with title, numbering and the source.

Structure of abstracts

For empirical/experimental manuscripts:

1. Theme and objective research.
2. Research methodology
3. Characteristics of participants in the study/studied community
4. Approximate or expected results.
5. Concludes with implications and applications results.

For synthesis/theoretical studies:

1. Theme study.
2. Theoretical perspective from which starts the study, the objective of the study.
3. The sources used (eg databases, the type of literature review, possible criteria for selecting it).
4. The main conclusions reached in the analysis/synthesis theory.

For the presentation of experiences:

1. Type of experience.
2. Characteristics of the organization/action set
3. New issues/positive experience
4. Possible questions/suggestions for future studies/future experiences.

Text style

The authors are asked to take into consideration the following indications regarding *the text's style*:

- For the English language use the British style;
- The first title should be written with bold, the first letter is capital and left aligned;
- Number the paragraphs or the sections with Arab numbers. Avoid very short paragraphs or one sentence paragraph;
- Use bold in text only for subtitles (numbered, aligned);
- For underlining use italic characters;
- In the main text, the numerals from one to ten should be written in words, but for higher numbers should be used numbers (e.g. 11, 23, 264);
- All the acronyms should be written fully for the first time, even those that are used really often (e.g. UK, EU etc);
- Footnotes are allowed only for details and technical information (including statistical data);
- Write 'percent' (not %!) with the exception of illustrative brackets;
- Do not leave empty spaces between text and punctuation.

Quotation and bibliography

Write the author's surname, the year of the book's apparition and the page (if it exists) between brackets, in the text (Cole 1992, p. 251).

For references that have between one and three authors, should be all mentioned (Cole, Green and Black 2003).

For references with four or more authors should be used the following formula: (Cole *et al.* 2003).

IMP: every author should be mentioned in the bibliography (it is not allowed a style as this: *et al!*).

The complete list of the quoted references, arranged in alphabetical order by surnames should be written with 1.5 line spacing, at the end of the article, using the following style:

1. Cole, T. (1992). *The Journey of Life. A Cultural History of Aging in America*. Cambridge University Press, Cambridge.
2. Elder, G.H. and Clipp, E.C. (1988). Wartime losses and social bonding: influences across 40 years in men's lives. *Psychiatry*, **51** (1), 177-198.
3. Ruth, J.-E. and Oberg, P. (1996), Ways of life: old age in life history perspective. In Birren, J.E., Kenyon, G., Ruth, J.-E., Schroots, J.F.F. and Svensson, T. (Eds.), *Aging and Biografy: Explorations in Adult Development*. Springer, New York, 167-186.

For references on laws:

Please indicate, inside *text*: the known title of document and the identification code: (Com(2007) 332 Final) or the known title of document and year: Social assistance law (2011);

On *references*: The author/the institution that published or the name of the host institution. The date/year. The title. Identification code. Published in ..... or Available at:..... [the date of the page's visit].

The following indications should be respected:

- The authors are asked to reduce at minimum the references to unpublished works or that which are to be presented at conferences, as they are difficult to find by readers. If this type of reference is used, you should indicate: the conference's title, the organiser, the place and the date at which the work will be presented.

- *Titles of Books and Magazines are Written with Italics, Tile Case* (each word with capital).

- The Works Titles, articles and chapters should be written using sentence case (only the first letter capital) without italics.

- You should use (Eds./coord) and (Ed./coord) ... where necessary

Internet pages or online publications quotation

- Mention the author, the date, the title, the institution that published or the name of the host institution, as the same as a printed publication.

- Then specify: Available online at .....or the Complete internet address [the date of the page's visit]

Tables

- The tables should be in text or presented on separate pages at the end of the paper, consecutively numbered and you should write the source.

- The dimensions should fit the dimensions of a page of 228 x 152 mm (of which the text takes 184 x 114 mm).

- The title should be written before the table, with the first letter capital, italics.

- The content of the table: the names of the rows/columns should be written with the first letter capital. Short titles are preferred. The technical or methodological details (for example, the sample, type of statistics) should be described in the name or in the notes regarding the tables. Only one decimal should be used.

Images

- The references are made on separate pages, consecutively numbered.

- The captions should be in separate files.

- Inside of the text you should mention the approximate place of the tables and images.

Copyright: Submission of a manuscript implies that the work described has not been published before (except in the form of an abstract or as part of a published lecture, or thesis), that it is not under consideration for publication elsewhere. The author (authors) has (have) the full responsibility of the articles' content. The submitting (Corresponding) author is responsible for ensuring that the article's publication has been approved by all the other coauthors. It is also the authors' responsibility to ensure that the articles emanating from a particular institution are submitted with the approval of the necessary institution. Only an acknowledgment from the editorial office officially establishes the date of receipt. Further correspondence and proofs will be sent to the corresponding author(s) before publication unless otherwise indicated.